

אמרז לפני

ליקוט פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות

ירגזז עמים

הלכות אמירת פסוקי פורענות עכו"ם
בברכות מלכויות זכרונות ושופרות

ל.י.י.ש.ב.ד.צ.ש.ו.ש.

אמרו לפני

ליקוט פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות

קיבץ וליקט

שמואל הלוי רוט

מהדורת ביקורת

ירושלים עיר הקודש

בצאת השביעית תשפ"ב לפ"ק

להשיג הקונטרס

שמואל הלוי רוט

פארן 1 ב ירושלים

025311037

או אצל אבי שליט"א:

הרב אברהם משה רוט

0527652027

A0527652027@gmail.com

הערות והוספות יתקבלו בברכה

על מנת שאוכל להמשיך לתקן ולשפר חיבור זה

בשנים הבעל"ט בל"נ

תודה מיוחדת לזקני הגרא"י הלוי רוט וזקנתי הרבנית רחל תליט"א

שלקחו על עצמם את הוצאות ההדפסה

לע"נ סבא רבי דוד בונים בן שמשון סומפולינסקי זצ"ל

שהיה מדרבן ומייחל לראות את צאצאיו כותבים חיבורים וחידושים

אמר המביא לבית הדפוס, אבי המחבר אשר לכבוד החיבור מדבר:

בראש השנה תשפ"ב למדתי עם בני יקירי שמואל נ"י את סוגיית אמירת מז"ש במסכת ראש השנה. במהלך הלימוד התעוררנו שעדיין לא התחבר שום חיבור לברר אלו פסוקים כשרים לקיום המצוה הגדולה הזו.

שמואל נ"י לקח על עצמו המשימה הגדולה הזאת, לטרוח ולחפש בכל מרחבי התורה הקדושה את פסוקי מלכויות וזכרונות ושופרות. הוא הסתייע בתוכנת "בר אילן" (אותה קיבלתי במתנה לאחר נישואי ממורי זקני רבי דוד בונם סומפולינסקי זצ"ל, שנלב"ע בשנה זו, לשמו ולזכרו תאוות נפש) בשביל ללקט אותם. אח"כ ישב ללמוד כל פסוק עם כל מפרשיו, ולברר עפ"י את כשרותו לאמירת מז"ש. במשך חודשים ארוכים השקיע בזה את זמנו הפנוי, עד שהשלים כל הליקוט, ונקרא שמו בישראל "אמרו לפני" שהוא בגימטריא (מלא) כמניין "שמואל הלוי".

תוך כדי ליקוט הפסוקים הוא רשם את מחשבותיו מקופיא על דינו של כל פסול וכשרותו, כפי הנראה לפום ריהטא.

סוגיא זו מיוחדת בכך שהיא נוגעת לכל כ"ד ספרי התנ"ך שתלמיד חכם צריך להתעטר בהם. זאת היתה הזדמנות לשמואל נ"י לרעות בשדותיה המוריקים של התורה, להכיר ספרים ונבואות, פרקים ופסוקים, בכל מרחבי התורה הקדושה.

במהלך השבועות האחרונים התחלנו יחדיו להמשיך ולבנות את הבניין הגדול הזה: לסדר כל ההלכות והנידונים של מצות אמירת מז"ש עם רשימות הפסוקים השייכים לכל סעיף וענף. כמו כן לשוב ולהתבונן ולעיין בכל פסוק ופסוק על מנת לנסות ולברר את דינו.

לעת עתה, הספקנו רק חלק קטן אחד מתוך הספר, והוא מופיע בסוף הליקוט הזה: **קונטרס "שפוך חמתך" על דיני אמירת פסוקי פורענות עכו"ם**. יזכנו ה' ללמוד ולברר ולהשלים עוד ועוד חלקים ממצוה זו ומכל התורה כולה.

הגה"ק רבי הלל זאקס זצ"ל היה אומר בשם הקדמונים שהגאולה השלימה תלויה בבירור וגילוי חלקים עמומים של התורה. ואין אתנו יודע עד מה, אבל מסתבר מאד שסוגיא עמומה זאת היתה מונחת בקרן זוית ומצפה לבירורה לקראת ביאת משיח צדקנו.

כמדומה שמקום הניחו לנו מן השמיים: פרטי מצוות אמירת מז"ש לא נתבארו ונתלבנו כל כך במשך הדורות. גם הפוסקים לא האריכו בה ובכל פרטיה. כנראה משום שבלא"ה המתפללים התפללו בנוסח המקובל מדורות (כפי שעורך אאמו"ר שליט"א שלמעשה אין ראוי לשנות מן הנוסח המקובל) וממילא לא טרחו להאריך במו"מ וספיקות רבים במה שאינו נוהג כ"כ למעשה.

אלא שתורה היא וללמוד אנו צריכים, ובפרט שהדברים נוגעים לקיום מצוה גדולה ונשגבה אשר כל חיינו תלויים בה (ולכמה שיטות היא מן התורה). ולפעמים נוגעים הדברים מאד למעשה: בדיעבד אם שינה או

דילג או הוסיף - באיזה אופן יצא ידי חובתו ובאלו אופנים קלקל וצריך לחזור ולהתפלל כל תפילת מוסף. אי אפשר להחמיר בזה - משום שנוגע מאידך גיסא לאיסור החמור של ברכה לבטלה, וממילא צריך לעמוד היטב לברר הדין לאשורו, ולגלות צפונותיה של תורה.

את החיבה הגדולה למצות אמירת מלכויות וזכרונות ושופרות, קיבלתי מהורי היקרים, אבי מורי הגאון שליט"א ואמי מורתי הרבנית תליט"א. כבר מילדותי קלטו אוזני חקירות וספיקות, עיונים ובירורים בהלכותיה ופרטיה של מצוה נוראה זו. גם רשימותיו של שמואל נ"י זכו להערותיו של זקנו האוהב והוא שילבם בתוך הקונטרס.

אהבתם, מסירותם והשקעתם של הורי היקרים, מאז הוולדי ועד עתה, מרוממת ומגדלת אותי ואת כל המשפחה. יהי רצון שנוכה להרוותם רק רוב נחת ושמחה בבריאות גופא ונהורא מעליא לאוי"ט.

מאז לידתו של שמואל נ"י הוא נקשר בקשר אמיץ ומיוחד עם מו"ח הגאון רבי לוי שולמן שליט"א וחמותי הרבנית תליט"א, הם מטפחים ומגדלים אותו ואותנו במסירות ובאהבה, מעודדים ומחנכים לגדול עוד ועוד בתורה וביראה. יהי רצון שנוכה להרוותם בנחת ובשמחה בבריאות גופא ונהורא מעליא לאוי"ט.

הברכה אחת היא לאשת בריתי שושנה אשר מגדלת את ילדינו היקרים שרה, שמואל, לאה ושמחה-שלמה במסירות נפש, ומסירה ממני באהבה את עול החשבונות הרבים למען אוכל לשקוד על התורה במנוחה ובנחת. שלי ושלו - שלך.

בְּנִי, אִם חָכַם לְבָבְךָ יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי: וְתִעְלֶזְנָה כְּלִיּוֹתַי בְּדַבַּר שְׁפָתֶיךָ מֵיִשְׂרָאֵל:

אני פורש תחינתי לפני אבינו שבשמיים, שאזכה יחד עם בני יקירי שמואל נ"י להמשיך ולעמוד על בניית החיבור הגדול הזה על הלכות אמירת מז"ש, להשלימו ולשכללו, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, לכוון לאמיתיה של תורה, ויהיו דברינו מתבדרין בבי מדרשא.

אברהם משה הלוי רוט

ערב ראש השנה תשפ"ג, ירושלם

מכתב מזקני הגאון רבי אהרן יהודה הלוי רוט שליט"א

לנכדי היקר ר' שמואל נרו יאיר ויזרח.
שמחתי ופחד ורחב לבבי לראות את עמלך הנפלא בבירור פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות.

כשאדם בונה בית הוא יוצק יסודות שעליהם נשען כל הבנין. אם בהמשך הזמן הוא רוצה להגביה את הבנין אינו יכול בלי לשנות את היסודות כי הם אינו מתאימים לדברים גדולים ממה שהוכן. אבל אם אדם נוטע שתיל בתחילה יונק השתיל מהשרש שהיה לו מראש, ובהמשך הזמן כשהענפים גדלים, גם השרשים מעמיקים. לימודי ימי הילדות הם היסוד והשרש למה שיתוסף בעזרת ה' בשנים הבאות ובמשך השנים אנחנו מתפללים להמשיך ולגדול והעמיק גם את השרשים וגם את הענפים והפירות. בינתיים אנחנו רואים בחיבור שלך יסודות נפלאים מושרשים היטב, ואחנו מתפללים שתמשיך להעמיק בהם ולהצמיח עוד ועוד הבחנות וחילקי דינים.

אתמול הייתי צריך להטלטל קצת בדרכים, ולקחתי לדרך את המאמר שלך. וככל שהיה אפשר נסיתי להעיר קצת הערות. [אחת ההערות הייתה שאולי בקשה שה' יזכור אינה זכרון, אלא רק פסוקים שכתוב בהם שה' באמת זוכר אותנו. אבל בהמשך ראיתי שאין זה נכון כי כתוב בגמרא שהפסוק "זכרה לי אלקים לטובה" הוא זכרון של יחיד, משמע שאם היו אלו רבים היתה בקשת הזכרון נחשבת]. לא יכלתי לעיין בדברים עיון גמור אלא רק הרשמתי מה שעלה בדעתי לפום ריהטא, אבל בודאי אתה תדון עם אביך שליט"א ותרחיבו את הענינים]

בקשר לעצם הנידון אילו פסוקים נחשבים, אנחנו נזהרים מאוד שלא לשנות ממנהגי אבותינו ורבותינו לא להוסיף ולא לגרוע, ובפרט ביום הקדוש והנורא שבו כל באי עולם נידונים. אבל יש חשיבות לדעת מה יעשה מי שלא יכול לנהוג כרצונו. ויכול לומר רק פסוקים אחרים. גם צריך לדעת מי שכבר אמר פסוקים אחרים מתי צריך לחזור ולהתפלל.

[ראיתי גם בספרי קדמונים [ר"ץ גיאות ועוד] שדנים בפיוט ליום השני של ראש השנה שהפייטן [יוסי בן יוסי] שבץ את פסוקי המלכויות בתוך הפיוט [ליום שני של ראש השנה] בסדר אחר ממה שכתוב בתורה, ודנים האם הסדר מעכב. יש לעיין בהערות, הרי הפיוט אינה אמירת פסוקי המלכויות לא בלחש ולא בחזרת הש"ץ, ומדוע דנו על כך בהלכות אמירת הפסוקים. אולי משמע שהעסק בפסוקים בפיוטים נחשב גם כן לחלק מ"אמרו לפני". ואולי כך גם העסק בפסוקים בראש השנה גם אחרי התפילה]

ובכלל העסק בפסוקים וליבון הענינים שבהם מוסיף מעלות רבות לאמירת הפסוקים, ככל עסק התורה הקדושה שמקדשת את כל חיינו.

חילך לאורייתא תמשיך לגדול ולצמוח.

מברכים באהבה, סבתא וסבא.

מכתב מזקני הגאון רבי לוי שולמן שליט"א

בס"ד

ברכת סב

במה אקדם ד' אכף לאלוקי מרום. מעיל צדקה יעטני.

בראותי ביכורי פרי עמלו של נכדי יקירי חביבי שמואל נ"י

הִנֵּה פָּרַח מִטֶּהָ - אֶהְרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵא צֵיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים:

משוקדים כפתוריה ופרחיה.

אמרו חז"ל אמרו לפני מלכיות זכרונות ושופרות. מלכיות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות -

כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה - בשופר.

שנזכה יחד להרבות מלכות שמים ונזכר כולנו יחד לטובה ולברכה עד ישמע קול שופר גדול

בגאול ד' את עמו ישראל גאולת עולם.

בברכת עלה והצלח

כתיבה וחתימה טובה, ער"ה תשפ"ג

הסבא לוי שולמן

תוכן העניינים:

שיעור מזקני הגראי"ה רוט שליט"א על הוספת פסוקי מז"ש	עמוד ח
פסוקי מלכויות	עמוד יא
פסוקי ייחוד ה'	עמוד כח
פסוקי זכרונות	עמוד לה
פסוקי פקדונות	עמוד נב
פסוקי שופרות	עמוד סב
פסוקי תרועות	עמוד ע
פסוקי תקיעות	עמוד עט

"ירגזו עמים" הלכות אמירת פסוקי פורענות עכו"ם	עמוד פז
רשימת פסוקי פורענות עכו"ם	עמוד צז
רשימת פסוקי פורענות כלל העולם	עמוד קו
רשימת פסוקי פורענות פושעי ישראל	עמוד קו
רשימת פסוקי טובת עכו"ם	עמוד קח
רשימת פסוקי פורענות שונאיהם של ישראל	עמוד קט
רשימת פסוקי פורענות שאפשר לחלקם ולקרוא חלק הכשר	עמוד קטז
רשימת פסוקים בגנות שונאיהם של ישראל	עמוד קיט
רשימת פסוקי הבלגה ואריכות אף	עמוד קכב
רשימת פסוקים שנחלקו המפרשים אם יש בהם פורענות	עמוד קכד
רשימת פסוקים העוסקים בחרון אף ה'	עמוד קכו
רשימת פסוקים שתכליתם פורענות	עמוד קכח
רשימת פסוקי שופרות של תשובה	עמוד קכח

לפני שנתיים, בעיצומה של הקורונה, היו רבים שנאלצו להתפלל ביחידות מפני חובת הבידוד שהוטלה עליהם. אחד הקשיים בזה הוא קיצורה של התפילה ביחידות לאחר שהתרגלו כל השנים לתפילה ארוכה ומרגשת של שעות ארוכות בבית הכנסת. חכם אחד הציע רעיון להוסיף ולומר עוד עשרות פסוקים של מלכויות זכרונות ושופרות, ובכך להאריך בעבודת היום. על עניין זה כתב סבא שלי, הגאון רבי אהרן יהודה הלוי רוט שליט"א, מאמר, ואני עושה אותו עטרה לקונטרס זה ומדפיסו בראשו.

זקני הגאון רבי אהרן יהודה הלוי רוט שליט"א

"זכרון תרועה"

האם ראוי להוסיף פסוקים על מלכויות זכרונות ושופרות

(א) בתפילת ראש השנה אומרים: ותתן לנו ה' אלקינו באהבה. אהבה גדולה אוהב אותנו ה' אלקינו שאנחנו נזכרים לפניו ביום הזה, וזה עצמו קרבה גדולה, וביום זה קוצב לנו כל צרכינו וכל מה שיש לנו נקצב אז. ועוד הודיע לנו באהבתו מתי הוא היום המיוחד שבו אנחנו זוכים לכך כדי שנוכל להתכונן, וגם למד אותנו איך נזכה לפניו ביום הזה יום תרועה שניע לפניו בשופר וכן זכרון תרועה שעל זה דרשו או הסמיכו [אבל זו עצת ה' יתברך] אמר הקב"ה אמרו לפני מלכויות זכרונות ושופרות.

(ב) "את יום הזכרון הזה יום תרועה". כתוב בהרבה מחזורים "את יום הזכרון הזה יום [בשבת : זכרון] תרועה". אפשר להבין מזה שבשבת אומרים "יום זכרון תרועה". אבל במחזורים אחרים [שנדפסו כאשר הוצאות הדפוס כבר אינן יקרות כל כך] הדפיסו את הנוסח שאומרים בחול לחוד, והנוסח שאומרים בשבת לחוד, ושם כתוב שבשבת אומרים "את יום הזכרון הזה זכרון תרועה". וכן כתב הג"ר שריה דבלצקי זצ"ל בהלכות שצ"ר למחזור כלבו במחזור שבהוצאת אור הספר עמוד צ"ו: אם חל בשבת אומר: "זכרון תרועה מקרא קדש" ואין אומרים "יום זכרון תרועה", אלא זכרון תרועה. עיין שם ובמקורות שציין. והדבר מובן כי בפרשת אמור כתוב "זכרון תרועה" ובפרשת פנחס כתוב "יום תרועה", בחול מזכירים את לשון הפסוק שבפרשת פנחס, ובשבת את לשון הפסוק שבפרשת אמור אבל בשום מקום לא כתוב הלשון "יום זכרון תרועה".

ג) והנה רבותינו דנו מדוע אין איסור בל תוסיף כשתוקעים גם במיושב וגם במעומד וכמה מהם בארו שכיון שכתוב "יום תרועה" יהיה לכם, כשתוקעים ומריעים פעמים אחדות אין זו הוספה כי כל היום הוא יום תרועה. אם היתה כתובה הלשון "יום זכרון תרועה" היה אפשר להוכיח מזה שגם מה שלמדו חז"ל [דרשה או אסמכתא] זכרון תרועה, זכרון פסוקי זכרונות ושופרות לזכור לכם עקדת יצחק [עיין רש"י בשם תורת כהנים], אם אמר פעם אחת לפני ה' מלכויות זכרונות ושופרות, ואחר כך יאמר שוב, הכל מצטרף למצות היום. אבל אחרי שאין זה לשון הפסוק ולא לשון התפילה שתקנו לנו רבותינו, יש לשאול מי שכבר אמר לפני ה' את הברכות הללו, וכעת רוצה לחזור ולהזכיר אותם שנית או להוסיף פסוקים אחרים מעניני הברכות הללו, האם יש לזה מקום, וגם זה מצטרף לזכרון תרועה, או דמאי דהוה הוה.

ד) והנה כתב היראים מצוה תי"ט תקיעה בראש השנה, ויראת מאלקיך ותפחד מדיניו ומיום משפטו ותקעת בשור של איל. ומבואר שבראש השנה יש מצוה לפחוד ממשפט ה' [ובאמת כל רגע שאדם מתעורר לפחוד מהי"ת מקיים בזה מצות עשה את ה' אלקיך תירא ויש לשמוח על כך בראש השנה כשמתעוררים אפידו קצת לפחד מהי"ת שזוכים לקיים מצוה זו]. בחלק היום שעסוקים בתפילות ותקיעות יותר קל לקיים מצוה זו. ומי שמתפלל ביחידות תפילתו הרבה יותר קצרה וזה חסר לו. חכם אחד אסף הרבה פסוקים של מלכויות וזכרונות ושופרות מתורה ונביאים וכתובים, שיוסיף אותם ויהיה עסוק בתפילת היום זמן ארוך יותר. שהרי כתבו הראשונים שמה שאמרו שצריך לומר עשרה פסוקים בכל ברכה זה רק שלא לפחות מהם אבל אפשר להוסיף עליהם.

ה) אנחנו יראים לשנות את הנוסח המקובל בידינו. [ועיין רא"ש לגבי הפסוק שבסוף שופרות ותקעתם בחצוצרות שלא הסכים לשנות את הנוסח המקובל וחתר לבאר אותו כדי שלא לשנות]. אבל אולי אחרי שסיים תפילת לחש יש מקום לזה. וזה תלוי בשאלה הנ"ל האם אחרי שכבר אמר לפני ה' וסיים את הברכות יכול להוסיף עוד ויצטרף.

ו) ועיין הערות הגרי"ש אלישיב למסכת ראש השנה דף ל"ג מי שברך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים. הקשו המפרשים מאי קמ"ל, ותרצו תירוצים אחדים. הגרי"ש זצ"ל כתב ביאור נוסף על פי דברי ספר יום תרועה. הוא סובר בדעת הרמב"ם שמלכויות זכרונות ושופרות הם מדאורייתא כמו שכתוב בגמרא רחמנא אמר אדכור. ומה שכתוב לגבי שתי עיירות באחת תוקעים ובאחת מברכים שילכו למקום שתוקעים כי הא דאורייתא והא דרבנן פירש יום תרועה לפי הרמב"ם שאין הכונה דרבנן ממש אלא שאינו מפורש בתורה וכמו קדושי כסף לפי הרמב"ם ומה שמפורש בתורה קדם אבל שניהם דאורייתא. ולפי זה אומר הגרי"ש שהיתה הוה אמינא לומר שאע"פ שכבר בירך

יאמר שוב את הפסוקים בלי שם ומלכות לקיים תקיעות על הסדר דאורייתא. ובאר שבכל זאת לפי האמת אין עושים כך, כי עצם אמירת הפסוקים היא מהתורה, אבל לתקוע עליהם אין זה מהתורה אלא מדרבנן, והם לא תקנו לתקוע על פסוקים שאינם כתקנתם בשם ומלכות.

ז) נראה מדבריו שאע"פ שכבר ברכו את הברכות בתפילה בכל זאת אם יאמרו שוב את הפסוקים זה יחשב שתוקעים על הפסוקים ולא אומרים שכבר יצא ידי חובתו וכעת הוא כתוקע בלי פסוקים. אך יש לעיין אולי היינו חושבים לומר כך רק בהוה אמינא של המשנה שאם יתקע על הפסוקים זה יעלה לו אם כן יש מה להוסיף, אבל כשכבר יצא ואין מה להוסיף אולי מה שחוזר פעם שניה כבר לא נחשב. ויותר משמע לי מדבריו שזה כן נחשב לאמירת הפסוקים. אבל נראה מדבריו שכל זה לפי יום תרועה שסובר בדעת הרמב"ם שאמירת הפסוקים היא מהתורה, אבל לפי שאר הדעות שהכל דרבנן, לא נחשבים הפסוקים שאומרים אותם בלי ברכה כתיקון חכמים.

ח) ומ"מ נראה שהמתפלל ביחיד יכול לומר את הפיוטים ביחידות [יש לפלפל בכל מיני צדדים לפי מה שבארו את מנהגי הגר"א שבד' פרשיות היה אומר את הפיוטים אחרי שחרית לפני קריאת התורה, ובימים נוראים היה אומר בתוך התפילה] ויש שהם על ענין מלכויות זכרונות ושופרות. ואם יחזור על הפסוקים וישנן פסוקים נוספים שמתאימים גם אם איהיה בגדר "אמרו לפני" ממש מ"מ יהיה זה כעוסק בענינו של יום. ואם יזעיל לו להיות באוירה של מורא יזכה למצות את ה' אלקיך תירא ולרחמים לפני אבינו שבשמים.

מלכויות

שמואל א פרק ח פסוק ז

וַיֹּאמֶר יְקֹנֶן אֶל־שְׁמוּאֵל שִׁמְעֵה בְּקוֹל הָעָם לְכָל אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ אֵלַיךָ כִּי לֹא אֶתָּה מֹאֲסוֹ כִּי־
אֶתִּי מֹאֲסוֹ מִמֶּלֶךְ עָלֵיהֶם:

צ"ע אם נחשב פורענות. וגם צ"ע אם נחשב על אומה אחת. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: איך אפשר לומר: ותמלוך עליהם ... כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד, ככתוב על ידי עבדיך הנביאים: כי אותי מאסו ממלך. הרי זה לכאורה היפך הענין. ולא נראה שדי מה שמבינים בעקיפין שהיה ראוי להם לשמוח במלכות ה"ת.

שמואל א פרק יב פסוק יב

וַתֵּרֶאוּ כִּי־נִחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עָלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיִּקְנֶן
אֱלֹהֵיכֶם מִלִּפְנֵיהֶם:

צ"ע אם נחשב אומה אחת וגם צ"ע אם נחשב פורענות. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: לפי ר' יוסי לכאורה גם מלכות של ישראל נחשבת מלכות ונ"מ שבדיעבד לא יצטרך לחזור. אכן אם אומרים את כל הפסוק אולי זה לא מתאים לבקשת גלוי מלכות ה'. [א"ה, אולי תלוי בשאלה האם אומרים חצי פסוק].

שמואל ב פרק ז פסוק טז

וְנֶאֱמַן בֵּיתָהּ וּמִמְלַכְתָּהּ עַד עוֹלָם לְפָנֶיהָ כְּסָאָהּ יִהְיֶה נָכוֹן עַד עוֹלָם:
צ"ע. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: נראה שהכונה למלכות דוד ולא למלכות ה"ת ואין זה מתאים לברכה. [אבל בפסוק המקביל דברי הימים כתוב "וממלכתי" עוד עולם, הרי שמלכות דוד היא כסא מלכות ה'].

מלכים ב פרק יט, טו

וַיִּתְּפֵל חֲזַקְיָהוּ לִפְנֵי יְקֹנֶן וַיֹּאמֶר יְקֹנֶן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים אֶתָּה הוּא הָאֱלֹהִים
לְבַדָּהּ לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ אֶתָּה עֹשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:
כשר לרבי יוסי.

מלכים ב פרק יט, יט

וַעֲתָה יְקֹנֶן אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ נָא מִיָּדוֹ וַיִּדְעוּ כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ כִּי אֶתָּה יְקֹנֶן אֱלֹהִים
לְבַדָּהּ:
לכא' כשר לרבי יוסי. וראה בפסוק המקביל ישעיהו לז, כ.

מלכים ב פרק ד פסוק יג

וַיֹּאמֶר לוֹ אֶמְרָנָא אֱלִיָּהּ הִנֵּה תִרְדָּתְךָ | אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הַיּוֹשֵׁב לְדַבְּרֵךְ אֶל־הַפֶּלֶךְ אֲנִי אֶל־שֹׁר הַצִּבָּא וְהַתְּאֵמָר בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי יֹשֵׁבִית:

המלבי"ם מביא: פי' בזוהר ששאל אם יש לדבר בשבילה אל מלכו של עולם או לפעול בעדה ע"י שרי צבאותיו המניעים את המערכת, והשיבה שאינה רוצה לפרוש מן הכלל ותפלת הרבים. וכמוהו האלשיך: לעשות לך היש לדבר לך אל המלך, הוא מלכו של עולם כמאמר חכמי האמת, או אל שר הצבא של מעלה להליץ בעדך וצ"ע.

הערת זקני הגרמ"ה רוס שליט"א: צ"ע האם פסוק שלא כתוב בו שהמלך הוא הי"ת האם נחשב לפסוק של מלכות. [א"ה, לא הבנתי, והרי ויהי בישורון מלך, ותרועת מלך בו. ובכמה מקומות אנו רואים שפסוקי מז"ש לפי הדרש אע"פ שאינו כפשוט, עיין מבוא כת"י]

ישעיהו פרק ו פסוק ה

וְאִמֹר אוֹיְלִי כִי־נִדְמִיתִי כִי אִישׁ טִמְאָה שְׁפָתַיִם אֲנֹכִי וּבְתוֹךְ עַם־טִמְאָה שְׁפָתַיִם אֲנֹכִי יוֹשֵׁב כִּי אֶת־הַפֶּלֶךְ יִקְנֶה צְבָאוֹת רְאוּ עֵינַי:

צ"ע אם יש כאן פורענות [ותלוי בשאלת זקני שליט"א לעיל]. ויש לדון האם פורענות שנמצאת בחצי הפסוק שלא נזכר בו המלך - פוסלת.

ישעיהו פרק כד פסוק כג

וְחִפְרָה הַלְבֵנָה וּבִשֻׁף הַחֲפֵה כִי־מֶלֶךְ יִקְנֶה צְבָאוֹת בְּהָר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנִגְדָה זִקְנֵי כְבוֹד: נִזְכָּר גַּם בְּנוֹסח תִּימָן בְּבִרְכַּת 'וּבִכְן', וְכֵן בְּאַחַת הַתְּקִיעוֹת הַקְּדֻמוֹנוֹת. וצ"ע אם נחשב מלכות על אומה אחת. **הערת זקני הגרמ"ה רוס שליט"א: לפי ר' יוסי לכאורה גם זו מלכות. וגם נראה שאם השמש והירח מתבישים מזה זו מלכות על כל העולם. ויש להשוות עם ויהי בישורון מלך, ועם תרועת מלך בו.**

ישעיהו פרק לג פסוק יז

(יז) מֶלֶךְ בִּפְיִי תַחֲזִינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מִרְחָקִים:

התרגום יהונתן מביא שמדובר על הקב"ה: ית יקר שכינת מלך עֲלֵמִיָּא פְּתוּשְׁפָּתָהּ יִחְזִין עֵינֶךָ תִּסְתַּפֵּל וְתִתְחַזֵּי בְּנִחְתִּי אֶרֶע גֵּהֶנִם ורש"י: הקדוש ברוך הוא שהוא מלך אותו תחזה מארץ מרחקים שאתה עומד תראה הניסים והגדולה שאעשה לך ועם נועז עמקי שפה לא יראה שכינת המלך ביפיו ע"כ, כל זה בספרים אחרים אינו והאלשיך: אל תחוש ישראל, כי הלא ע"י הגלויות כאשר יהיה מלך ביפיו יתברך, שתגלה מלכותו ית' בהדרתו אחר הגלויות, תזכה שתראינה עיניך שהוא כתום הגלויות והוא דבר גדול, ומה גם לחנפים שאחזו רעדה שהם מהבלתי רואים פני שכינה, וגם תראינה ארץ העליונה, שנתרחקה ממך מעת החרבן עתה תראה אותה, וזהו תראינה ארץ מרחקים. אמנם הרד"ק והאבן עזרא והמצודות והמלבי"ם פירשו על חזקיהו עיי"ש. וצ"ע.

ישעיהו פרק לג פסוק כב

כִּי יִקְנֶה שְׁפִטָּנוּ יִקְנֶה מִחֻקֵּינוּ יִקְנֶה מִלִּפְנֵינוּ הֵנָּה יוֹשִׁיעֵנוּ:

כשר, אמנם לרבי יהודה אולי פסול משום אומה אחת. [וראה ספר העיקרים שעל פסוק זה נסובה כל תפילת מז"ש בראש השנה].

ישעיהו פרק לז פסוק טז

**יִקְנֶה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרִבִּים אֲתֶה-הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ
אֲתָה עֹשִׂיתָ אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ:**

לכאור' כשר. הערת זקני הגר"ה ר"ט שליט"א: לכאורה תלוי במחלוקת ר' יהודה ור' יוסי לגבי הפסוק כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל וכו'. ולשון ממלכות שנזכר כאן אינו על הי"ת אלא על מלכי הארץ וה' הוא אלקים להם ועשה אותם. [א"ה, האם "מנהיג ומוביל את כל הממלכות" איננו בעצם "מלך"? והנה, במכתב מאליהו ביאר המחלוקת ר' יהודה ור"י דלר' יהודה צריך להזכיר מלכות שכופה ולא מלכות שמאוחדת ומבטלת כל דבר חוץ ממנה, ע"ש, ולפי"ז יהיו פסוקים שיהיו כשרים למלכויות גם לר"י אף אם לא נזכר בפירוש מלכות, אך מההשוואה למחלוקת לגבי תרועה משמע לא כן, וצ"ע].

ישעיהו פרק לז פסוק כ

**וְעֵתָה יִקְנֶה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנו מִיָּדוֹ וְיִדְעוּ כָּל-מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ כִּי-אַתָּה יִקְנֶה לְבַדְּךָ:
כשר. הערת זקני הגר"ה ר"ט שליט"א: כנ"ל בפסוק הקודם.**

ישעיהו פרק מא פסוק כא

**קִרְבֵּנוּ רִיבְכֶם יֹאמְרוּ יִקְנֶה הַגִּישׁוֹ עֲצֻמוֹתֵיכֶם יֹאמְרוּ מֶלֶךְ יַעֲקֹב:
צ"ע אם זה אומה אחת [הפסוק פונה אל האומות "קרבנו ריבכם" ותראו שאתם לא יכולים לעשות כלום בלעדי מלך יעקב ע"ש].**

ישעיהו פרק מג פסוק טו

**אֲנִי יִקְנֶה קְדוֹשִׁיכֶם בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מְלַכְכֶם:
צ"ע אם זה אומה אחת.**

ישעיהו פרק מד פסוק ו

**כֹּה-אָמַר יִקְנֶה מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וְגִאֲלוֹ יִקְנֶה צְבָאוֹת אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְלָעַדִּי אֵין
אֱלֹהִים:**

מפרש האלשיך: כה אמר ה' מלך ישראל; שעם היותו מלכו של כל העולמות כלם אינו מכנה שם מלכותו כי אם עליכם. ויש לעיין אם מספיקה כוונת הפסוק שהקב"ה מלך על כל העולם (וקורא שמו על ישראל) או שצריך מפורש (ואז מתעורר ספק האם זה נחשב אומה אחת). אכן בלאו הכי יש כאן מלכות מצד "ומבלעדי אין אלקים" אבל צ"ע אם יש כאן ב' מלכויות, וצ"ע. [עוד יש לדון שאולי גם "גואלו" נחשב מלכות, עפ"י מה שכתב ערוך לנר שברכת "גואל ישראל" בתעניות היא ברכת מלכויות שלהם "שבמה שנקרא הקב"ה גואל ישראל ממליכים אותו ישראל". ולפי"ז יש לדון על פסוק "גואל ישראל וקדושו" ישע' מט,ז].

ישעיהו פרק נב פסוק ז

מַה־נִּאֻוּ עַל־הַהָרִים רִגְלֵי מְבַשֵּׂר מִשְׁמִיעַ שְׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מִשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֲמַר לְצִיּוֹן מִלֶּלֶךְ אֱלֹהֶיהָ:

אומר הרד"ק: מה יהיו נאים ויפים רגלי המבשר שיעלה על ההרים להשמיע קול לבשר שלום וטוב וישועה ונאמר לצייון מלך אלהיך כי עד הזמן ההוא לא יראה שהוא מלך אבל אז יאמרו הכל שהוא מלך כמו שאמר והיתה לה' המלוכה. ואומר המלבי"ם: אומר לצייון מלך אלהיך, הוא התגלות מלכות שמים בכל הארץ ובכל העמים (שיבאר פסוק ו) כלומר שהכונה בפסוק היא שכל העמים יראו את מלכות הקב"ה. לאומת זאת אומר האלשיך: והנה לבשר בקול רם לעיני העמים השתים הראשונות טוב הדבר, כי לא ימשך ממנו דבר אשר לא טוב, אך לומר בפרסום מלך ה' או נושע ה' הוא קשה לעיני העמים, כי הלא יאמרו ועד כה לא מלך היה או מי זולתו חלילה, שישעבד שכינתו והוא חלול ה', כי הלא מלכותיה מלכות עלם היה והווה ויהיה, אך לבני ציון היקרים בחכמה ודעת טוב לאומרו, כי המה ידעו בחינת מה שמתחדש לעתיד, אשר לא יגע בכבוד מלכותו מן העולם ועד העולם ובזה יאמר מה נאוו היות על ההרים רגלי מבשר בפומבי. ועוד אומר: אומר לצייון, הם שלומי אמוני ישראל יושבי ציון, להם אומר בפירוש מלך אלקיך, כי הלא ידעו בחינת מלכותו יתב' העתיד מה הוא, ואין חילול בדבר על הקודם חלילה. ואם כן יש לברר בדברי הרד"ק שכתב: ..אבל אז יאמרו הכל שהוא מלך... ויש לדיוק אם התכוון שכל האומות יאמרו שמלך, או שכל ישראל יאמרו שמלך. ועוד קשה על דברי האלשיך שכפי שמביא המלבים שלקמן בפסוק י' נאמר: "חֲשֹׁף יִקְנֹץ אֶת־זֶרְעוֹ קִדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָל־אֲפִסִּי־אֲרָץ אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ". לכאורה פסוק מפרש זה שיגלה הקב"ה לעיני כל הגויים מלכותו? ואם כן לפ' שיטת האלשיך (והרד"ק?) צ"ע אם מותר להגיד כזה פסוק מלכויות. (מפני שמדבר רק על ישראל, לפי רבי יהודה שמלכות על אומה אחת לא כשרה). ולפי שיטת המלבי"ם (והרד"ק?) מותר להגיד פסוק זה (כי מדבר על כל העולם בכללו). וצ"ע.

ירמיהו פרק ח פסוק יט

הִנֵּה־קוֹל שׁוֹעֵת בַּת־עַמּוּי מֵאֲרֶץ מִרְחָקִים הִיקוֹץ אֵין בְּצִיּוֹן אִם־מִלֶּכָּה אֵין בָּהּ מַדּוּעַ הִכְעֵסוּנִי בְּפִסְלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֹכַר:

צ"ע אם פורענות, והאם אומה אחת. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: ועוד שאינו מדבר שרואים מלכות אלא תמה היכן הוא המלך. ואינו כמי הוא זה מלך הכבוד שרואים שם מלכות ובאים לעורר להבין מי הוא. [לכאוי פשטות הכתוב ש"מלכה" הוא לשון נרדף ל"ה" והוא תמה היכן נמצא ה' מלך ציון. וא"כ כתוב כאן שהוא המלך, ועיין אלשיך "אם מלכה היא שכינה אין בה בתמיהה כלומר הלא לא זזה מכותל מערבי ולמה יסבול גוים מרקדים בהיכלו". ויש מפרשים ש"מלכה" היינו מלך ישראל בשר ודם, עיין מלבי"ם, וצ"ע].

ירמיהו פרק י פסוק ז

כִּי לֹא יִרְאֶה מִלֶּלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכָל־חֲכָמָי הַגּוֹיִם וּבְכָל־מַלְכוּתָם מֵאֵין כְּמוֹדָה: כשר. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: מתאים לרש"י במלך אלקים על גויים. ויש לעיין במפרשים. [א"ה, ועיין תרגום ורד"ק "כי לך יאתה - המלוכה" ודלא כמפרשים "כי לא יאתה - היראה"].

ירמיהו פרק י פסוק י

וַיִּקְנֶן אֱלֹהִים אֲמוֹת הָאֱלֹהִים חַיִּים וּמָלְךְ עוֹלָם מִקְצָפוֹ תִרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא יִכְלוּ גוֹיִם זְעִמּוֹ:

כשר, ואף דהוי פורענות מכל מקום פורענות דגויים.

ירמיהו פרק מו פסוק יח

חַיֵּי־אֲנִי נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יִקְנֶן צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְתֹבֹר בְּהָרִים וּבְכַרְמֵל בְּיָם יָבוֹא:

כשר, פורענות דעכום ע"ש במפרשים, חורבן מואב.

ירמיהו פרק מח פסוק טו

שֶׁדֶד מוֹאָב וְעַרְיָה עָלָה וּמִבְתָּר בְּחֻרְיָו יִרְדּוּ לְטִבַּח נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יִקְנֶן צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

כשר, פורענות דעכום, חורבן בבל.

ירמיהו פרק נא פסוק נז

וְהַשְׁפַּרְתִּי שָׂרִיָּה וְחַכְמָיָה פְּחוּתִיָּה וּסְגָיָה וְגִבּוֹרִיָּה וַיִּשְׁנּוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יִקְצִיּוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יִקְנֶן צְבָאוֹת שְׁמוֹ:

כשר, פורענות דעכום, חורבן בבל.

יחזקאל פרק כ פסוק לג

חַיֵּי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יִקְנֶן אֶס־לֹא בִיד חֲזָקָה וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְחִמָּה שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם:

הגמרא בראש השנה דף לב: אומרת: מלכיות כגון חי אני נאם ה' [אלהים] אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלך עליכם. ואף על גב דאמר רב נחמן: כל כי האי ריתחא לירתח קודשא בריך הוא עלן, וליפרוקינן. כיון דבריתחא אמור - אדכורי ריתחא בריש שתא לא מדכרינן תרגום: כל כזה כעס, שהקב"ה יכעס עלינו - ויושיע אותנו. אבל אומרת הגמרא: מ"מ להזכיר כעס בראש השנה - לא מזכירים.

מיכה פרק ב פסוק יג

עָלָה הַפֶּרֶץ לִפְנֵיהֶם פָּרְצוּ וַיַּעֲבְדוּ שַׁעַר וַיֵּצְאוּ בּוֹ וַיַּעֲבֹר מֶלֶכָם לִפְנֵיהֶם וַיִּקְנֶן בְּרֹאשָׁם:

הרד"ק מביא שמדובר על צדקיהו: ויעבור מלכם לפניו - זה צדקיהו שברח לפני חילו וחילו אחריו. והאלישיך מביא שמדובר על מלך המשיח: ויעבור מלכם, הוא מלך המשיח וגם המצודות דוד מביא שמדובר על המשיח: ויעבור מלכם לפניו - בשוכם יעבור לפניו מלכם הוא מלך המשיח לאומתם מביא האבן עזרא שמדובר על הקב"ה: ויעבור מלכם - וכבוד השם בתחלה. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: צ"ע אם מדובר על מלכות הקב"ה, ועוד צ"ע אם זה על אומה אחת.

מיכה פרק ד פסוק ז

וְשִׁמְתִי אֶת־הַצִּלְעָה לְשִׁאֲרִית וְהִנְחֵלְאָה לְגִי עֲצוּם וּמָלְךְ יִקְנֶן עֲלֵיהֶם בְּתֵר צִיּוֹן מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

צ"ע אם נחשב מלכות על אומה אחת ופסול לרבי יהודה

מיכה פרק ד פסוק ט

עֲתָה לָמָּה תִּרְעִי רַע הַמֶּלֶךְ אֵין בְּךָ אִם יוֹעֵצָה אָבֹד בְּיַחְזִיקָהּ חֵיל פִּיּוּלָהּ:

צ"ע אם נחשב לפורענות. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א: גם יש להסתפק כנ"ל האם מדבר על גילוי המלכות [א"ה], ועיין אברבנאל ספר משמיע ישועה מבשר טוב העשירי - נבואה א': ואחרי שזה כן עתה למה תריעי רע רוצה לומר עתה ירושלים למה תריעי תרועת אבלות, והוא מלשון את קול העם ברעה (שמות לב, יז), המלך אין בך אם יועצך אבד ר"ל האם חשבת שהאל ית' מלכך ויועצך הסתיר פניו ממך בהחלט ואינו בך ואבדה השגחתו כיון שהחזיקך חיל כילודה בגלותך, חולי וגוחי בת ציון כילודה ר"ל ראוי לך שתתחלחי כילודה ותאנח, כי גוחי ענין הוצאה ר"ל תתחלחי על יציאתך מציון, והוא אמרו מיד עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה רוצה לומר כי עתה תצאי מירושלים ושכנת בשדה כדרך השבויים שמוציאים אותם מעריהם ומניחים אותם בשדה עד שיאספו כולם להוליכם בשבי, וזה כולו נאמר על חורבן בית ראשון שהלכו לבבל. ועל הפקידה שנפקדו משם ושבו לירושלים אמר שם תנצלי שם יגאלך ה' מכף אויבך].

צפניה פרק ג פסוק טו

הַסִּיר יִקְנֹךְ מִשְׁפָּטֶיךָ פָּנֶה אֵיבֶךָ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יִקְנֹךְ בְּקִרְבֶּךָ לֹא תִירָאִי רַע עוֹד:

צ"ע אם אומה אחת.

זכריה פרק יד פסוק ט

וְהָיָה יִקְנֹךְ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִקְנֹךְ אֶחָד וְשִׁמְנוֹ אֶחָד:
כשר.

זכריה פרק יד פסוק טז

וְהָיָה כָּל הַנוֹתֵר מִכָּל הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל יְרוּשָׁלַם וְעַל מוֹדֵי שְׁנָה בְּשָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יִקְנֹךְ צְבָאוֹת וְלַחֵג אֶת־תֵּג הַסָּכּוֹת:

האבן עזרא מביא שמדובר על מלך המשיח: והיה כל הנותר - זהו השלישית שהזכיר בעבור שאמר למלך בשוא תחת הלמ"ד ולא נפתח הלמ"ד נראה כי הוא סמוך השם הוא המשיח כדרך ואני נסכתי מלכי וכתוב וישתחוו לו כל הגוים על שלמה או על המשיח בנו. לעומתו המפרשים האחרים מפרשים שהמלך הוא הקב"ה. וצ"ע.

זכריה פרק יד פסוק יז

וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחַת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יִקְנֹךְ צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם:
צ"ע כנ"ל.

מלאכי פרק א פסוק יד

וְאֶרְוֶה נֹכַח יְיָ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵד וְזִבְחַת מִשְׁחָת לְאֹדְנִי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אֲנִי אֶמֹר יְקֹנֵק צְבָאוֹת
וְשִׁמְיָ נִזְרָא בְּגוֹיִם:
צ"ע אם פורענות.

תהלים פרק ה פסוק ג

הַקְּשִׁיבָה | לְקוֹל שׁוֹעֵי מִלְכֵי וְאַלֹהֵי כִּי־אֵלֶיךָ אֶתְפַּלֵּל:
צ"ע אם יש בעיה במלכויות של יחיד, וראה בפני משה על הירושלמי שכתב למ"ד שאלקים הוי מלכות
שהוא באלקינו ובאלקי, לכאור' מוכח שלשון יחיד הוי מלכות. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א: השאלה
היא האם גם ר' יוסי מודה בזה שאינה מלכות.

תהלים פרק י פסוק טז

יְקֹנֵק מֶלֶךְ עוֹלָם וַיַּעַד אֲבָדוֹ גּוֹיִם מֵאַרְצוֹ:
הגמרא בראש השנה דף לב: אומרת: אבל אם בא לומר מלכות זכרון ושופר של פורענות של נכרים -
אומר: מלכות - כגון ה' מלך ירגזו עמים, וכגון ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו.

תהלים פרק כ פסוק י

יְקֹנֵק הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם־קִרְאָנוּ:
צ"ע אם רק אומה אחת

תהלים פרק כט פסוק י

יְקֹנֵק לַמַּבְּנִיל יִשָּׁב וַיִּשָּׁב יְקֹנֵק מֶלֶךְ לְעוֹלָם:
כשר. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א: האם כאשר כל העולם נחרב ונשאר רק נח זה נחשב פורענות
רק על גויים.

תהלים פרק מד פסוק ה

אַתָּה הָיָה מִלְכֵי אֱלֹהִים צִוָּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב:
צ"ע אם יש חסרון במלכויות של יחיד ועוד אם ה"ישועות יעקב" הולך על כלל ישראל אז תלוי במלכות
אומה אחת.

תהלים פרק מה פסוק יב

וַיִּתְּאוּ הַמֶּלֶךְ יִפְיָהּ כִּי־הָיָה אֲדֹנֶיהָ וְהִשְׁתַּחֲוִיִּלּוּ:
האבן עזרא אומר ש"המלך" הולך או על המשיח או על הקב"ה: ויתאו - אם על דוד כמשמעו ואם על
המשיח המלך הוא השם או המשיח וגם המצודות דוד אומר שזה הולך על המשיח: ויתאו - אז יתאוה מלך
המשיח את /יופי/ ופי כשרון מעשיך. אבל רש"י אומר שזה על הקב"ה: ויתאו המלך יפיך - ואם תעשי כן
יתאוה המלך הקדוש ברוך הוא לנוי מעשיך. ועל הצד שמדובר על הקב"ה צ"ע אם זה אומה אחת, כי

רש"י בפסוק הקודם אומר: שמעי בת וראי - שמעי כנסת ישראל וראי דרך הטוב. אז לפ"ז המלך גם אם הוא הקב"ה זה על אומה אחת. וצע"ג.

תהלים פרק מה פסוק יד

כָּל־כְּבוֹדָהּ בְּתִמְנָלָהּ פְּנִימָה מִמִּשְׁפָּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה:
פסול, כי זה מדבר על בת המלך ולא על המלך עצמו, וצ"ע.

תהלים פרק מה פסוק טו

לְרַקְמוֹת תִּנְבֵּל לְמַלְכָּה בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רְעוּתָהּ מוֹבָאוֹת לָהּ:

רש"י אומר שמדובר בקב"ה: לרקמות תובל למלך - בבגדי רקמה יביאום מנחה למלך על כל הארץ וגם כך אומר האלשיך תובל למלך מלכו של עולם להיות מרואות פני המלך. לאומתם [לעומתם] אומר הרד"ק אומר: תובל כל אחת למלך כשיחפוץ בה ומפרש הוא בפסוק טז: ויש לפרש כל הפסוקים האלה דרך משל, והוא הנכון. ובנות מלכים הן האומות, שיהיו כולם סרים למשמעת המלך המשיח והמצודות דוד גם סובר שלא מדובר על הקב"ה: בתולות אחריה - ר"ל עם הבתולות אשר תלכנה אחריה לשמשה ועם רעותיה ההולכים עמה כאחת כולן תהיינה מובאות מארצם בשמחה ותבואנה בהיכל מלך ר"ל בשמחה יקבלו עול מלכות המשיח. וכפי שכתוב לעיל רש"י על פסוק יא אומר שהבת היא כנסת ישראל. כלומר שגם לפי המד"א שהולך על הקב"ה קיים ספק אם זה על אומה אחת. וצע"ג.

תהלים פרק מה פסוק טז

תִּנְבֵּלָנָה בְּשִׁמְחָת וְגִיל תִּבְאִינָה בְּהִיכַל מְלָכָה:

צ"ע כנ"ל. וגם האבן עזרא אומר: תובלנה - אם על המשיח הנה הטעם שהם בעצמ' יבואו לא באונס ובת מלך עם ריעותיה שהם בארמון המלך תבואינה בהיכל מלך הוא דוד או המשיח.

תהלים פרק מז פסוק ג

כִּי־יִקְנֹךָ עֲלִינוֹן נִזְרָא מְלָךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ:
כשר.

תהלים פרק מז פסוק ח

כִּי מְלָךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זְמִירוֹ מִשְׁכִּיל:
כשר

תהלים פרק מז פסוק ז

זְמִירוֹ אֱלֹהִים זְמִירוֹ זְמִירוֹ לְמִלְכָּנוּ זְמִירוֹ:

בראש השנה לב: מביא רש"י שלפי ר' יהודה אין מלכויות על אומה אחת: זמרו למלכנו - לא קא חשיב רבי יהודה, דלא אמליכתיא אלא על אומה אחת. להלכה אנו נוקטים כדברי ר' יוסי שסובר שיש מלכויות באומה אחת. ויש לברר אם אנו גם נוהגים כדברי ר' יוסי כמו שבכמה מחלקת שם הלכה כר' יוסי ולא נוהגים כך להלכה, כי אם יש פסוקים ללא חשש עדיף לא להיכנס לספק. כדוגמת המחלקת על פקדונות

הרי הן כזכרונות: פקדונות הרי הן כזכרונות, כגון וה' פקד את שרה, וכגון פקוד פקדתי אתכם, דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר: אינן כזכרונות. ולהלכה אנו נוהגים כדברי ר' יהודה שפקדונות לא כזכרונות. וצ"ע אם גם כאן נוהגים אנו כדברי ר' יהודה.

תהלים פרק מז פסוק ט

מֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יִשָּׁב | עַל־פֶּסֶא קָדְשׁוֹ:
כשר.

תהלים פרק מח פסוק ג

יִפֶּה נֹף מְשׁוֹשׁ כְּלֵהָאָרֶץ הִרְצִיּוֹן יִרְכָּתִי צָפוֹן קָרִית מְלֶכָה רָב:

הרד"ק מביא שמדובר על דוד או המשיח: קרית מלך רב, מלך גדול, כמו (אסתר א, ח): על כל רב ביתו, והוא דוד, כמו שאמר (ישעיה כט, א): קרית חנה דוד. או אמר מלך רב על המלך המשיח ומצודות גם סובר שמדובר על המשיח: יפה נוף - מחוז יפה ומשוש לכל הארץ הוא הר ציון העומד בצפון ירושלים והיא קרית מלך רב וגדול הוא דוד וכה"א קרית חנה דוד. והאלישיך יש לעיין מה הוא סובר. וכך הוא אומר: מהולל מאד גם בהיותה הר, הוא כי לא זו מחבבה כשהחריבה, כי הלא כשנעשה הר ציון שהוא כשנחרבה, אז ירכתי צפון הוא בבל נעשית קרית מלך רב, עם היות שמתחלה כשדים זה העם לא היה, ועתה גדלה מאד, כי שם גלתה שכינה כביכול כנודע, ואעפ"י כן לא זזה שכינה מציון. מצד אחד אפשר לדייק שאומר שבבל נהפכה לקריית מלך גדולה וממילא זה כלל לא הולך על הקב"ה. ומצד שני אפשר לדייק שבבל נהפכה לקרית מלך רב מפני שהשכינה כביכול ירדה לשם אז א"כ היא נהפכה לקרית מלך הקב"ה. ועוד יש ראייה למ"ד השני שנאמר במדרש זוטא (שיר השירים פרק א) נקראה קרית מלך רב, שהיא עירו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. וצ"ע.

תהלים פרק סח פסוק כה

רְאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הַלִּיכּוֹת אֵלַי מֶלְכִי בַקֹּדֶשׁ:

אומר האבן עזרא: וטעם בקדש השמים וגם הרד"ק אומר כך: מלכי בקדש, כלומר, הוא מלך בשמים שהוא מקום הקודש וגם המצודות דוד: בקדש - השוכן בשמי קודש. אבל האלישיך אומר: מלכי בקדש שהוא בארץ ישראל שנחלקה ל"ב שבטים כל אחד בגבול בפני עצמו. ואם קודש זה השמים משמע שמלכותו מתגלה על כל העולם. אבל אם זה על ארץ ישראל אז צ"ע אם זה אומה אחת. ועוד יש לעיין אם ה'מלכי בקדש' הוא מלך יחיד, כי המפרשים מסבירים שבפסוק מדובר שישראל ראו את כל הניסים שקרו ודוד משבח ואומר מלכי בקדש, אז אולי יש לפרש שאת ה'מלכי' ישראל ראו ואז אין זה מלך יחיד, אבל אם נגיד שישראל ראו את הניסים אבל ה'מלכי' הולך על שהקב"ה מלך דוד. ויש להביא למד"א הראשון שבתפילה אנו אומרים: "מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה" ועוד יש פסוק: ה' ימלוך לעולם ועד" אמנם ראייה זאת לא מוכרחת כי בנ"י משבחים ואומרים שה' ימלוך אבל לא חייב שהם ראו את מלכות ה'. וצ"ע.

תהלים פרק עד פסוק יב

וְאֱלֹהִים מֶלְכִי מִקֶּדֶם פָּעַל יְשׁוּעוֹת בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:

צ"ע אם יש בעיה במלכויות של יחיד.

תהלים פרק פד פסוק ד

גִּם־צִפּוֹר | מְצָאָה בַּיַּת וְדֹדוֹר | מִן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרָתִיָּה אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיהָ יִקְנֶה צְבָאוֹת
מֶלֶכִּי וְאֱלֹהֵי:

צ"ע אם יש בעיה במלכויות של יחיד.

תהלים פרק פט פסוק יט

כִּי לִיקְנֶה מְגֻנָּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵינוּ:

פסול כי זה לא קאי על הקב"ה, אלא על מלך ישראל שהוא שייך לקב"ה קדוש ישראל.

תהלים פרק צג פסוק א

יִקְנֶה מֶלֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ לְבָשׁ יִקְנֶה עֵץ הַתְּאֵזֶר אֶת־תַּכְנוֹן תִּבְלַל בְּלִיתֻמוֹט:

כשר.

תהלים פרק צה פסוק ג

כִּי אֵל גָּדוֹל יִקְנֶה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים:

כשר.

תהלים פרק צו פסוק י

אֲמָרוּ בְּגוֹיִם | יִקְנֶה מֶלֶךְ אֶת־תַּכְנוֹן תִּבְלַל בְּלִיתֻמוֹט יִדְּיוֹ עַמּוֹת בְּמִישְׁרֵיהֶם:

כשר.

תהלים פרק צז פסוק א

יִקְנֶה מֶלֶךְ תִּגְלַת הָאָרֶץ יִשְׁמְחוּ אַיִּים רַבִּים:

כשר.

תהלים פרק צח פסוק ו

בְּחֻצְצֹרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי | הַפֶּלֶל יִקְנֶה:

כשר.

תהלים פרק צט פסוק א

יִקְנֶה מֶלֶךְ יִרְגְּזוּ עַמּוֹת יִשָּׁב פְּרוּבִים תִּנּוּט הָאָרֶץ:

הגמרא במסכת ראש השנה דף לב: אומרת: אבל אם בא לומר מלכות זכרון ושופר של פורענות של נכרים - אומר: מלכות - כגון ה' מלך ירגזו עמים. [לפ"ר צ"ע מדוע זה נחשב פורענות הרי זה מדבר על המורא ממלכות ה', "תן פחדך על כל מעשירך". אך עיי"ש רש"י שעוסק במגיפת הגויים החוטאים].

תהלים פרק צט פסוק ד

וְעַז מִלֶּךָ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה כֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאֵל מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בִּיעֲקֹב | אֶתָּה עֲשִׂיתָ:
יש לעיין אם ה'משפט אהב' הוא ביעקב ואז צ"ע אם על אומה אחת.

תהלים פרק קג פסוק יט

יִקְוֶה בְּשָׁמַיִם הֶכִין כְּסֵאוֹ וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:
כשר.

תהלים פרק קמה פסוק א

תִּהְיֶה לְדָוִד אֲרוֹמָמָה אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאַבְרָכָה שְׁמוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
אין לומר שמדובר פה במלך יחיד כי ה'אלוקי' הוא יחיד ולא המלך, והאלשיך כבר אומר: תהלה היא לדוד, וההתפארות שהחשבתי, שארוממך ושאקראך אלקי של איש אחד, עם היותך המלך הידוע, שהוא היותו מלך מלכי המלכים. וממילא כשר.

תהלים פרק קמה פסוק יא

כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֵאמְרוּ וּגְבוּרָתְךָ יִדְבְּרוּ:
כשר.

תהלים פרק קמה פסוק יב

לְהוֹדִיעַ | לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתְךָ וְכְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתְךָ:
כשר.

תהלים פרק קמה פסוק יג

מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת פֶּלֶעֱלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דָּוָר וְדָוָר:
כשר.

תהלים פרק קמו פסוק י

יִמְלֶךְ יִקְוֶה | לְעוֹלָם אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדָר וְדָר הַלְלוּ־יָהּ:
כשר.

תהלים פרק קמט פסוק ב

יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בַּעֲשֻׂיוֹ בְּנִי־צִיּוֹן יִגִּילוּ בַּמְלָכִים:
צ"ע אם נחשב על אומה אחת.

משלי פרק יד פסוק כח

בְּרֵב־עַם הַדֶּרֶת מֶלֶךְ וּבְאֶפֶס לֹאִם מִחֲתַת רִזּוֹן:

כשר. הערת זקני הגרמניה רוס שליט"א: לא נזכר בפסוק מי הוא המלך [א"ה, גם ב"ויהי בישורון מלך" וב"תרועת מלך בו". אבל כוונתו שהפסוק מדבר באופן כללי על ענייני המלכות וממילא נלמד לגבי הקב"ה, ואין כאן התייחסות ישירה אליו יתברך].

משלי פרק יד פסוק לה

רְצוֹן־מֶלֶךְ לְעֶבֶד מִשְׁכִּיל וְעֹבֶרֶתוֹ תִּהְיֶה מִבִּישׁ:

כשר.

משלי פרק טז פסוק י

קֶסֶם | עַל־שִׁפְתֵי־מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט לֹא יִמְעַל־פִּיו:

פרש"י שמדובר על דיין: קסם על שפתי מלך - על שפתי חכם היושב בדין. ועוד לא ראיתי מפרש שאומר בפרוש שמדובר על ה'. וצ"ע.

משלי פרק טז פסוק יד

חֲמַת־מֶלֶךְ מִלְּאִכֵּי־מָוֶת וְאִישׁ חָכָם יִכְפָּרָנָה:

רבינו יונה אומר: חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. תלמוד מזה להתירא מחמת השם יתברך, כי גם את מלכי האדמה אתה ירא. ויש לפרש אותו בשני אופנים אחד שלא מדובר על הקב"ה בפסוק ורק לומדים מזה להתירא מהקב"ה. וצד שני לומר שמדובר על הקב"ה שצריך להתירא ממנו ומכאן לומדים זאת. ויש להביא למד"א הראשון שאומר הוא בהמשך: ...להתירא מחמת השם כי גם את מלכי האדמה אתה ירא. מכאן שבפסוק מדובר על מלכי האדמה ורק מבינים מזה להתירא מהקב"ה. ועוד הוא אומר בהמשך: ואיש חכם יכפרנה. תלמוד מזה מעלת החכמה, והצורך והתועלת בה. ואם מלכי האדמה יאהבון החכמה ויתרצו אל החכם, אף כי אדון החכמה הנותן חכמה ומפיו דעת ותבונה. שמסתבר שמדובר בפסוק על מלכי האדמה כי אומר: ואם מלכי האדמה יאהבון החכמה ויתרצו אל החכם, אף כי אדון החכמה הנותן חכמה ומפיו דעת ותבונה. אז איך יכול להיות שמדובר על הקב"ה כי אומר שמדובר על מלכי האדמה שאוהבים חכמה אף כי הקב"ה שולח את החכמה אז לא יכול להיות שמדובר על הקב"ה. וא"כ יש להבין מה התכוון בדברו 'אף כי' אם שהקב"ה שולח חכמה לאנשים חכמים שמלכי האדמה אוהבים אותם שעל המלכים האלו מדבר הפסוק. או שהקב"ה שעליו מדבר הפסוק שולח חכמה לאנשים חכמים שמלכי האדמה אוהבים אותם. ויש לברר גם על מי "הולך" ה'חמת מלך' (בהנחה שמדובר על הקב"ה) אם על הגויים, ניחא אבל אם על היהודים הרי הוא של פורענות ואסור לאומרו. וצ"ע.

משלי פרק טז פסוק טו

בְּאוֹר־פְּנֵי־מֶלֶךְ חַיִּים וְרְצוֹנוֹ בְּעֵב מִלְּקוֹשׁ:

כשר.

משלי פרק יט פסוק יב

נָהֵם בְּכַפִּיר זַעַף מֶלֶךְ וּכְטָל עַל־עֵשֶׁב רְצוֹנוֹ:

צ"ע על מי הולך כעס המלך. אם על ישראל, פסול.

משלי פרק כ פסוק ב

נָהֵם כְּכַפִּיר אֵימַת מֶלֶךְ מִתְעַבְּרוּ חוֹטָא נַפְשׁוֹ:

הרלב"ג שם אומר: נהם ככפיר אימת מלך - הנה אימת המלך המושל באדם והוא השכל האנושי - לפי"ז אינו כשר למלכויות.

משלי פרק כ פסוק ח

מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא־דָּין מְזַרְהָ בְּעֵינָיו פְּלִדָּע:

רש"י אומר: מלך יושב על כסא דין - יש לפרשו כנגד הקדוש ברוך הוא ויש לפרשו כנגד שופטי אמת והמצדות דוד אומר: מלך - כאשר יושב ה' על כסא דין וצ"ע. [ואולי פורענות? מזרה בעיניו כל רע - מצודות: מפוזר ושטוח בעיניו כל רעות בני האדם אף אם עשאוהו בסתר] א"כ אולי בכלל פורענות?

משלי פרק כ פסוק כו

מְזַרְהָ רְשָׁעִים מֶלֶךְ חָכֵם וְיֹשֵׁב עַל־יָתֶם אוֹפֵן:

רש"י אומר: מלך חכם - הקב"ה, והרשעים - פרעה וחילו. אבל שאר מפרשים על סתם מלך.

משלי פרק כב פסוק יא

אֲהָב טְהוֹר־טְהוֹר לֵב חֵן שְׁפָתָיו רִיעָהוּ מֶלֶךְ:

רש"י אומר: רעהו מלך - הקדוש ברוך הוא אוהבו ומחבבו. ולעומת זאת מובן מדברי האלשיך שלא מדובר על הקב"ה: אהב טהר לב וכו'. לומר דע איפוא כי האוהב שהוא טהר לב, ה' יתן חן בשפתיו שיכנסו בלב השומע ולא יחשדהו למחניף, כי מטוהר לב יצאו דבריו ועד לב השומע יכנסו טהורים אמרי נועם, ויהיו לחן, גם כי מזולתו היו נראים חנופה, וזהו אהב טהר לב חן שפתיו הוא עד קרוא את רעהו אנוש כערכו מלך, ויהיה לחן ולא יחשבהו למחניף, כי לבו יאמר לו כי יושר לבו אמריו, כי גדול חן שפתיו בעיני הכל מפאת טוהר לבו. ואם היתה הכונה על הקב"ה לא מובן לשון דברי האלשיך שהקב"ה יתן חן בשפתיו למצוא חן בעיני המלך. וצ"ע.

משלי פרק כה פסוק ו

אֶל־תִּתְּהַדָּר לִפְנֵי־מֶלֶךְ וּבִמְקוֹם גְּדִלִים אֶל־תַּעֲמֹד:

רש"י אומר: אל תתהדר לפני מלך - להראו' כבודך ולהתגאות לפני מלך או לעמוד לפני מי שגדול ממך כי טוב שיאמרו לך עלה הנה משתבוא בלא רשותו ויאמרו לך צא. משמע שלא מדובר על הקב"ה. וגם המצודות דוד: אל תתהדר - אל תעשה עצמך הדר ויפה להתגאות כאשר תעמוד לפני המלך ואל תדחוק עצמך לעמוד במקום שהגדולים והחשובים עומדים שם. ולעומתם האלשיך והמלבי"ם אמרו שכן מדובר על הקב"ה אל תתהדר לפני מלך, אל תראה שום הידור לפני מלך, כי כבודך בטל לפני כבוד המלך שאין לו שיעור, וכשתראה הידור כאילו גם כבודך נחשב למאומה, הנך מקלה כבוד המלך, וכמ"ש דוד ושחקתי לפני ה' וכו' שהיה מפזז ומכרכר כהדיוט לפני ה'. וצ"ע.

משלי פרק כט פסוק ד

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמֹנוֹת יִהְיֶה־סֵּנָה:

יעמיד ארץ - אם שופט אמת הוא יעמיד ארץ וכו', וכן בגמרא סנהדרין יד, ב וכתובות קה, ב שזה על דיון. אבל בבראשית רבה יד, א זה ממ"ה הקב"ה.

משלי פרק כט פסוק יד

מֶלֶךְ שׁוֹפֵט בְּאֵמֶת דְּלִים כְּסָאוֹ לְעַד יָפוֹן:

פסול

משלי פרק ל פסוק כח

שְׁמִמִּית בְּיָדָיו תִּתְפֹּשׁ וְהִיא בְּהִיכָלִי מֶלֶךְ:

פסול

שיר השירים פרק א פסוק יב

עַד־שֶׁהִמְלִךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נֶתַן רִיחוֹ:

המלבי"ם כותב שמדובר על שלמה המלך: [תשובת הרעיה], עד, דע כי עתה נפרדתי מחברת המלך שלמה. התורה תמימה בשם מדרש רבה מביא: עד שהמלך וגו' - ר' ברכיה אומר, במשה משתעי קרא שנקרא מלך, דכתיב ויהי בישרון מלך, והכי קאמר, עד שמשה במסבו כבר וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וגם עוד מביא בשם המדרש רבה: עד שהמלך וגו' - ר' אבהו דריש, עד שמשה וישראל מסובים ואוכלים פסחיהם במצרים כבר הקדים הקדוש ברוך הוא, שנאמר ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור וגו'. ועוד: ר' יודן אמר, עד שחזקיהו וסיעתו אוכלים פסחיהם בירושלים כבר הקדים הקדוש ברוך הוא בלילה ההוא, שנאמר (מ"ב י"ט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור. אבל לעומת זאת מביא בשם המדרש רבה שמדובר בקב"ה: עד שהקב"ה במסבו ברקיע נתנו ישראל ריח טוב לפני הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, דבר אחר, עד שהקב"ה במסבו ברקיע כבר הר סיני מתמר באור, דבר אחר, עד שהקב"ה במסבו ברקיע כבר וישכן כבוד ה' על הר סיני. ועוד: עד שהמלך וגו' - עד שהקב"ה במסבו ברקיע ירד והציל לאברהם אבינו מתוך כבשן האש, שנאמר אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים. ועוד: ר' הושעיא אמר, עד שהקב"ה במסבו ברקיע כבר הקדים הוא, דכתיב (פ' יתרו) ויוצא משה את העם לקראת האלהים. רש"י אומר שמדובר בקב"ה: עד שהמלך במסיבו - בעוד שהשכינה בסיני קלקלתי בעגל. והאלשיך גם אומר שמדובר בקב"ה: עד שהמלך במסבו בעוד הארבעים יום להנחן דת חרות על הלוחות. וגם הרינה של תורה: כמו שהיה בסיני שהיה בעוד שהמלך במסבו, נתן ריח מדברי שקלטו בגידולם במצרים, וגרם מה שגרם בשבירת הלוחות. וצ"ע אם נרדי נתן ריחו זה פורענות. המלבי"ם אומר שזה ריח הקטרת: הרגשתי ריח הנרד שלי שהיא ריח הרוחני וקטורת סמים. והתורה תמימה מביא בשם המדרש רבה שמדובר בריח טוב: עד שהמלך וגו' - עד שהקב"ה במסבו ברקיע נתנו ישראל ריח טוב לפני הר סיני. וגם האבן עזרא: נרדי - בושם כמין כרכום. לעומת המפרשים האחרים מסבירים שמדובר בריח העגל (ואז ממילא גם אם מדובר על הקב"ה יהיה אסור לאומרו מפני שהוא פורענות). וצ"ע.

שיר השירים פרק ג פסוק ט

אֶפְרַיִם עָשָׂה לִּי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעְצֵי הַלְבָּנוֹן:

כמעט כל המפרשים מסבירים שמדובר על הקב"ה. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: ובכ"ז צ"ע האם זה מספיק לברכה. [א"ה, כי סו"ס יש כאן משל על המלך שלמה, והפירוש על הקב"ה הוא רק הנמשל].

שיר השירים פרק ג פסוק יא

צִיִּינָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בַּיּוֹם חֲתָנָתוֹ וּבַיּוֹם
שְׁמִיחַת לְבוֹ:

האלשיך כותב שלא מדובר על הקב"ה ואלו שאר המפרשים מפרשים שזה כן הקב"ה.

שיר השירים פרק ז פסוק ו

רֹאשֶׁךָ עָלַיָּהּ כְּפָרְמֶל וְדִלֵּת רֹאשֶׁךָ כְּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אֶסּוֹר בְּרֶהֱטִים:
רש"י ומ"ר אומרים שמדובר על הקב"ה ושאר המפרשים לא כותבים ככה.

קהלת פרק ב פסוק יב

וּפָנִיתִי אֲנִי לְרֵאוֹת חֲכָמָה וְהוֹלִלוֹת וְסִכְלוֹת כִּי מָה הָאָדָם שִׁיבּוֹא אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת אֲשֶׁר
כָּבַר עָשׂוּהוּ:

לפי כל המפרשים מדובר על הקב"ה אבל צ"ע אם זה פורענות לשיטת רש"י שכותב: כי מה האדם שיבא אחרי המלך - להתחנן לו על גזרה שגזר עליו וכבר עשאוהו למעשה הגזירה לגזרה.

קהלת פרק ח פסוק ב

אֲנִי פִי מֶלֶךְ שְׁמוֹר וְעַל דְּבַרְת שְׁבוּעַת אֱלֹהִים:
זה על הקב"ה.

קהלת פרק ח פסוק ד

בְּאֲשֶׁר דָּבַר מֶלֶךְ שְׁלֹטוֹן וּמִי יֹאמֶר לוֹ מָה תַּעֲשֶׂה:
זה על הקב"ה.

קהלת פרק י פסוק כ

גַּם בְּמַדְעָה מֶלֶךְ אֵל תִּקְלָל וּבַחֲדָרֵי מִשְׁכָּבָה אֵל תִּקְלָל עֹשֶׂיךָ כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת
הַקּוֹל וּבַעַל הַכְּנָפִים כְּנָפִים יַגִּיד דְּבָר:

רש"י אומר שני פירושים אחד על מלך בשר ודם ואחד על הקב"ה האלשיך והנחל אשכול אומרים שמדובר על הקב"ה והתורה תמימה מביא שלשה פירושים אחד שמדובר על הקב"ה והשני על מלך שבדור והשלישי על משה רבינו.

דברי הימים א פרק טז פסוק לא

יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בְּגוֹיִם יִקְנֹךְ מֶלֶךְ:
זה על הקב"ה.

דברי הימים א פרק יז פסוק יד

וְהַעֲמִדְתִּיהוּ בְּבֵיתִי וּבְמַלְכוּתִי עַד הָעוֹלָם וְכִסְאוֹ יִהְיֶה נָכוֹן עַד עוֹלָם:
צ"ע.

דברי הימים א פרק כח פסוק ה

וּמִכָּל בְּנֵי כִי רַבִּים בָּנִים נָתַן לִי יִקְנוֹן וַיִּבְחַר בְּשָׁלֹמֹה בְּנִי לְשִׁבְתָּהּ עַל כִּסֵּא מַלְכוּת יִקְנוֹן עַל
יִשְׂרָאֵל:

צ"ע אם מדובר במלוכה על עם אחד (מלכות ה' על ישראל) [או ש"על ישראל" קאי על "לשבת"].

דברי הימים א פרק כט פסוק יא

לָךְ יִקְנוֹן הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לָךְ יִקְנוֹן
הַמְּמָלָכָה וְהַמְּתִנְשָׂא לְכָל לְרֹאשׁ:
זה על הקב"ה.

דברי הימים ב פרק ט פסוק ח

יְהִי יִקְנוֹן אֱלֹהֶיךָ בְּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בָּךְ לַתִּתֶּךָ עַל כִּסְאוֹ לְמִלְכָּךְ לִיקְנוֹן אֱלֹהֶיךָ בְּאַהֲבַת
אֱלֹהֶיךָ אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִידוֹ לְעוֹלָם וַיִּתְּנֶךָ עֲלֵיהֶם לְמִלְכָּה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה:
צ"ע. הערת זקני הגרמניה רוט שליט"א: נראה שלא מדבר על מלכות הי"ת. [א"ה, אמנם כותב שהוא
יושב על כסא ה'. אך מבואר לגבי "אלקים יושב על כסא קדשו" שאינו מלכות].

דברי הימים ב פרק יג פסוק ח

וַעֲתָה אַתֶּם אֲמָרִים לְהַתְחַזֵּק לִפְנֵי מַמְלַכֶּת יִקְנוֹן בֶּיַד בְּנֵי דָוִיד וְאַתֶּם הָמוֹן רַב וְעַמְּכֶם
עֲגָלֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם יִרְבְּעֶם לְאֱלֹהִים:
צ"ע.

דברי הימים ב פרק לו פסוק כג

כֹּה אָמַר כּוֹרֵשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יִקְנוֹן אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקַד עָלַי
לְבָנוֹת לוֹ בֵּית בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה מִי בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ יִקְנוֹן אֱלֹהֵיו עַמּוֹ וַיַּעַל:
פסול.

דניאל פרק ג פסוק לג

אֲתוּהִי כְּמָה רַבְרַבִּין וְתִמְהוּהִי כְּמָה תְּקִיפִין מַלְכוּתָהּ מַלְכוּת עָלָם וְשִׁלְטָנָה עִם דָּר וְדָר:
כשר.

דניאל פרק ד פסוק יד

בְּגִזְרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֹאמֶר קַדִּישִׁין שְׁאַלְתָּא עַד דְּבֵרַת דִּי יִנְדַּעוֹן חֵיָּיא דִּי שְׁלִיט עֲלִיא
עֲלָאָה בְּמַלְכוּת אֲנוּשָׁא אֲנוּשָׁא וְלָמֵן דִּי יִצְבָּא יִתְנַנָּה וּשְׁפַל אֲנָשִׁים יָקִים עֲלֵיהּ עֲלָהּ:
צ"ע אַם זֶה שֶׁהִקְבִּ"ה שׁוּלֵט בַּמַּלְכוּת הָאֲנָשִׁים זֶה נִקְרָא מַלְכוּת.

דניאל פרק ד פסוק כט

וּמֵן אֲנוּשָׁא לָךְ טְרַדִּין וְעַם חַיּוֹת בְּרָא מִדְּרָךְ עֲשָׂפָא כְּתוּרִין לָךְ יִטְעִמוּן וְשִׁבְעָה עֶדְיִין
יִחְלָפוּן עֲלִיר עֲלָךְ עַד דִּי תִנְדַּע דִּי שְׁלִיט עֲלִיא עֲלָאָה בְּמַלְכוּת אֲנוּשָׁא וְלָמֵן דִּי יִצְבָּא
יִתְנַנָּה:
צ"ע אַם זֶה שֶׁהִקְבִּ"ה שׁוּלֵט בַּמַּלְכוּת הָאֲנָשִׁים זֶה נִקְרָא מַלְכוּת.

דניאל פרק ד פסוק לא

וְלִקְצַת יוֹמִיָּה אָנָּה נְבוּכַדְנֶצַּר עֵינֵי לְשִׁמְיָא נְטִילַת וּמוֹדַעֵי עֲלִי יִתּוּב וְלַעֲלִיא וְלַעֲלָאָה
בְּרַכַּת וְלַחֵי עֲלָמָא שְׂבַחַת וְהִדְרַת דִּי שְׁלִטְנָה שְׁלִטֹן עַלְם וּמַלְכוּתֵיהּ עִם דֵּר וְדֵר:
כשר.

דניאל פרק ד פסוק לד

כְּעֵן אָנָּה נְבוּכַדְנֶצַּר מְשֻׁבַּח וּמְרוֹמָם וּמְהִדֵּר לְמִלְךָ שְׁמִיָּא דִּי כָּל מַעֲבְדוּהִי קָשֹׁט וְאַרְחַתָּהּ
דִּין וְדִי מַהֲלֵכִין בְּגוּה יָכֵל לְהַשְׁפִּילָהּ:
כשר.

דניאל פרק ד פסוק לד

כְּעֵן אָנָּה נְבוּכַדְנֶצַּר מְשֻׁבַּח וּמְרוֹמָם וּמְהִדֵּר לְמִלְךָ שְׁמִיָּא דִּי כָּל מַעֲבְדוּהִי קָשֹׁט וְאַרְחַתָּהּ
דִּין וְדִי מַהֲלֵכִין בְּגוּה יָכֵל לְהַשְׁפִּילָהּ:
צ"ע אַם זֶה שֶׁהִקְבִּ"ה שׁוּלֵט בַּמַּלְכוּת הָאֲנָשִׁים זֶה נִקְרָא מַלְכוּת.

דניאל פרק ו פסוק כז

מִן קָדְמֵי שָׁמַיָּם טַעַם דִּי בְּכָל שְׁלִטֹן מַלְכוּתֵי לְהוֹן זַעֲיִין וְדַחֲלִין מִן קֳדָם אֱלֹהֵהּ דִּי
דְּנִיָּאל דִּי הוּא אֱלֹהָא חַיָּא וְקָיָם לְעֲלָמִין וּמַלְכוּתֵיהּ דִּי לֹא תִתְחַבֵּל וְשְׁלִטְנָה עַד סוּפָא:
כשר.

דניאל פרק ז פסוק יד

וְלֵהּ יְהִיב שְׁלִטֹן וִיקָר וּמַלְכוּ וְכָל עַמּוּמִיָּא אֲמִיָּא וְלִשְׁנֵיָּא לֵהּ יִפְלָחוּן שְׁלִטְנָה שְׁלִטֹן עַלְם
דִּי לֹא יַעֲדָה וּמַלְכוּתֵיהּ דִּי לֹא תִתְחַבֵּל:
כשר.

דניאל פרק 2 פסוק כז

וּמַלְכוּתָהּ וְשִׁלְטָנָהּ וְרִבּוּתָהּ דֵּי מַלְכוּת תַּחֲתֵיהּ כָּל שְׁמַיָּא יְהִיבַת לְעַם קַדִּישִׁי עֲלִיזִין
מַלְכוּתָהּ מַלְכוּת עַלְמָא וְכָל שִׁלְטָנָהּ לָהּ יִפְלָחוּן וְיִשְׁתַּמְעוּן:
כשר.

מלכויות לא מפורשים

כשיטת רבי יוסי ש"ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" נחשב מלכות

יהושע פרק 2 פסוק יא

וְנִשְׁמַע וַיִּמָּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יִקְנֹךְ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים
בְּשִׁמְיָם מִמֶּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת:
נראה שאפשר לומר וצ"ע.

שמואל ב פרק 2 פסוק כב

עַל כֵּן גָּדַלְתָּ אֲדֹנָיִי יְקֹנֹךְ כִּי אֵין כְּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זֹולָתְךָ כָּכָל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בְּאֶזְנֵינוּ:
הרלב"ג אומר שאין כמות שידע על נכון כל המתחדש ואם כך לא בטוח שאפשר לומר כי לא מוזכר
שהקב"ה יחיד אבל שאר המפרשים לא מסבירים ככה.

שמואל ב פרק כב פסוק לב

כִּי מִי אֵל מִבְּלַעַדִּי יִקְנֹךְ וּמִי צוּר מִבְּלַעַדִּי אֱלֹהֵינוּ:

נראה שאין כונת הפסוק ב"כי מי א-ל" לשאלה (כשאם כן היה פסול לר' יהודה) אלא כמו שאומר התרגום
לית אלקא אלא יי ארי לית בר מנה ועמך יימרון לית דתקיף אלא אלקא. וצ"ע אם "ומי צור" נחשב
כמלכות נוספת.

מלכים ב פרק 19 פסוק טו

וַיֵּשֶׁב אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל מַחְנֵהוּ וַיָּבֵא וַיַּעֲמֵד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין
אֱלֹהִים בְּכָל הָאָרֶץ כִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח נָא בְּרָכָה מֵאֵת עַבְדְּךָ:
היה צד לומר שאי אפשר להגיד כי אם בישראל אבל פרוש הפסוק הוא שאין אלוקים בכל הארץ
מלבד האלוקים שנמצא בישראל. וגם צריך עיון אם מלכות על אומה אחת.

מלכים א פרק ח פסוק כג

**וַיֹּאמֶר יְקֹנָק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין בְּמוֹדָ אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת שִׁמּוֹר
הַבְּרִית וְהַחֲסֵד לַעֲבָדֶיךָ הַהִלָּכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל לְבָבָם:**

נראה שאפשר לומר כי עקר משמעות הדברים היא שאין כהשי"ת כמו שמביא האלשיך: הוא כי אתה משגיח בפרטים ולא יעצרך הגשם מלדעת מצפוני לב האדם שמחומר קורץ. וגם המלבי"ם: אין כמור בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, בענין שאין מי בשמים ובארץ שיעכב על ידך. וגם צ"ע אם מלכות על אומה אחת.

מלכים א פרק ח פסוק ס

לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְקֹנָק הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד:
לכאורה אפשר לומר.

בראשית פרשת לך לך פרק יד פסוק יט

וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְהָ שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

מהספורנו נשמע שיכול להגיד: קונה שמים וארץ. השמים והארץ הם קנין לו לעשות בהם כרצונו. קונה. התואר "קנה שמים וארץ" קובע עובדה ומציג דרישה. העובדה: כל הנברא בשמים וארץ, - שאין לו בחירה חפשית, - מסור להנהגת ה'. והדרישה: כדרך שהעולם כולו ממליך את ה' - בלא דעת ובלא רצון, - כן חובה על האדם להמליך את ה' בדעת ובבחירה חפשית; קונה שמים וארץ, שהשמים והארץ הם קנינו, שהקנין הוא ברשות הקונה ואין מושל עליו זולתו, כן הוא המנהיג הנהגה העליונה של המערכת ואף ההנהגה התחתונה של הארץ מרש"י פחות נשמע מהפסוק הזה שההקב"ה שולט על הכל, שרש"י אומר: שמים וארץ - כמו (תהלים קלד ג) עושה שמים וארץ, על ידי עשייתו קנאן להיות שלו. וגם מהרד"ק קונה - אינו לשון קונה מאחר, אלא הרי הוא כאילו אמר, עושה או ממציא, וכן "קניתי איש" כמו שפרשתי. אבל רבינו בחיי מביא בשם המדרש שמדובר דוקא על אברהם: וכפי דעת המדרש "קונה שמים וארץ" יחזור לאברהם, שכן אמרו במדרש משלי בפסוק (משלי יז, א) "טוב פת חרבה ושלוה בה", זכה אברהם לקנות שמים וארץ, שנאמר: ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ, שזכו בניו לנחול את התורה שנתנה מן השמים. וארץ, שזכו בניו לפרות ולרבות כעפר הארץ. וכן האלשיך: והטעם שזכה אברהם להיות ברוך, הוא להיות קונה בזכותו שמים וארץ, כי מתחלה היה העולם בתורת חסד חנם, ועוד מעט היה מסתלק גם משם והיה העולם אבד שמים וארץ, ואברהם קנאם בדמי מעשיו הטובים כאילו שמים וארץ שלו, כי הוא מקיימם בלא תורת חסד חנם. והפנים יפות: אברהם קנין אחד שנאמר ברוך וגו' משמע שקונה שמים וארץ קאי על אברהם שהקנהו על שמים וארץ. וגם העמק דבר: וא"ר אבא בפירוש קונה שמים וארץ, דאברהם אבינו זכה דהקב"ה יהי מתקן על ידו תכלית שמים וארץ. וצ"ע.

ישעיהו פרק לז פסוק טז

**יְקֹנָק צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵשֵׁב הַפְּרָבִים אֲתָהּ הוּא הָאֱלֹהִים לְבִדָּה לְכָל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ
אֲתָהּ עֹשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:**

צ"ע אם מלכות על אומה אחת כי בהתחלה כתוב אלוקי ישראל ובהמשך כתוב: אתה הוא האלוקים לכל ממלכות הארץ. ואולי אפשר ליישב שהאלוקים של ישראל הוא גם האלוקים לכולם.

ישעיהו פרק מ פסוק כה

וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאִשְׁוֶה יֹאמַר קְדוֹשׁ:

צ"ע אם זה שאומר ואל מי תדמיוני זה נקרא שאין עוד חוץ ממנו (ואם כן זה מלכות) וגם לא מוזכר שהוא שולט על כולם.

תהלים פרק קלה פסוק ה

כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְקֻנֹּךָ וְאֲדַגִּינוּ מִכָּל אֱלֹהִים:

צ"ע, שכן המשמעות שקב"ה הוא השולט אך לא מוזכר שהוא היחיד כלשון הגמרא. ועוד צ"ע אם מלכות על אומה אחת שהרי כתוב אדונינו.

נחמיה פרק ט פסוק ו

אֲתָה הוּא יְקֻנֹּךָ לְבַדְּךָ אֶת אֲתָה עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲתָה מְחִיָּה אֶת כָּלָם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:
לכאורה אפשר לומר, כי מזכיר פה שהקב"ה יחיד.

דברי הימים א פרק כט פסוק יא

לְךָ יְקֻנֹּךָ הַגָּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְקֻנֹּךָ הַמְּמָלְכָה וְהַמּוֹתֵנְשָׁא לְכָל לְרֹאשׁ:
לכאורה כתוב גם כן שלא כלשון הגמרא (שהקב"ה היחיד).

דברי הימים ב פרק ו פסוק יד

וַיֹּאמֶר יְקֻנֹּךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין פָּמוֹךְ אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ שִׁמֹּר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד לְעִבְדֶּיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל לְבָבָם:
צ"ע אם מלכות לאומה אחת.

זכריה פרק יד פסוק ט

וְהָיָה יְקֻנֹּךָ לְמִלָּה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְקֻנֹּךָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:
נראה שכשר (לשני מלכויות).

איוב פרק כג פסוק יג

וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ וְנִפְשֹׁ אֹתָהּ וַיַּעַשׂ:

רש"י אומר: והוא - לפי שהוא יחיד בעולם ויודע דעתן ומחשבתן של בריות ומה יש להם לדבר לפניו לפיכך תשובות מוכנות לפניו. וגם האלשיך: והוא באחד ומי ישיבנו כו'. אחרי אומרו שתמה על הייסורין ודחה טעם היותו לנסיון, ראה והנה אפשר להשיב לו ב' טעמים. א' לומר הלא אתה בפיק אמרת וה' לקח שכשהוא ית' פועל דין נמלך בבית דינו כי וה' הוא ובית דינו, וא"כ אם היתה טענה לזכותך היו אומרים אותה לפניו, ועוד טענה ב' והיא, כי כל נפש ורוח כל בשר איש יש לה חוק וגבול להשגת עלייתה, כי על כן

הצדיק מתגלגל עד השיגו אל שלמות הראוי לנפשו לפי בחינתה, ובכן אולי להשלים חוקך לבל תצטרך להתגלגל הוצרכו יסורין אלו, על כן על הטענה הא' אמר והוא באחד כו' לומר טענת מה שוה' הוא ובית דינו אינה טענה, כי הלא מה שהוא נמלך בבית דינו אינו אחר אצלו כי אם והוא באחד, כי בית דינו והוא אחד הם בלי פירוד חלילה. וכך גם נשמע מדברי האבן עזרא, אבל הרלב"ג אומר: באחד - בענין אחד. וגם המצודות דוד: והוא באחד - ועם כי נגלה לפניו יושר דרכי עכ"ז הוא בדעת אחת ולא יאבה להסיר מעלי היסורים ומי יוכל להשיב אותו מחפצו וכאשר יתאוה נפשו כן יעשה בין במשפט בין בזולת המשפט.

ישעיהו פרק מד פסוק ו

כֹּה אָמַר יְקֹנֶק מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְקֹנֶק צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְלָעֵדֵי אֵין אֱלֹהִים:

נראה שאפשר לומר ולצאת ידי חובת מלכויות (גם בחלק השני של "מבלעדי אין אלקים").

ישעיהו פרק מד פסוק ח

אֵל תִּפְחָדּוּ וְאַל תִּרְהוּ הֲלֹא מֵאֵז הַשְּׁמַעְתִּיהָ וְהַגְדַּתִּי וְאַתֶּם עַדִּי הִישׁ אֱלֹהִים מִבְלָעֵדֵי וְאֵין צוּר בֶּל יִדְעַתִּי:

נראה שאפשר לומר וצ"ע אם יש כאן שתי מלכויות "היש אלוך" ואין צור".

ישעיהו פרק מה פסוק ה

אֲנִי יְקֹנֶק וְאֵין עוֹד זוֹלָתִי אֵין אֱלֹהִים אֲאֹרְךָ וְלֹא יִדְעַתִּנִּי:

המצודות דוד כותב שלא ידעתי כי עדין לא נולדת אבל שאר המרשים מסבירים שלא ידעתי זה שלא עבדו אותי ואם כך פורענות הוי.

ישעיהו פרק מה פסוק ו

לִמְעַן יִדְעוּ מִמּוֹזַרְחַ שְׁמִשׁ וּמִמַּעֲרָבָה כִּי אֶפְסָ בִּלְעָדִי אֲנִי יְקֹנֶק וְאֵין עוֹד:

נראה שאפשר לומר, וצ"ע אם מלכות אחת או שתיים "כי אפס בלעדי" - אחד, "אני ה' ואין עוד" - שתיים]

ישעיהו פרק מה פסוק יד

כֹּה אָמַר יְקֹנֶק יִגְיעַ מִצָּרִים וּסְחָר כּוֹשׁ וּסְבָאִים אֲנָשִׁי מִדָּה עָלֶיךָ יַעֲבֹדוּ וְלֹךְ יִהְיֶה אַחֲרֶיךָ יִלְכוּ בְּזִקִּים יַעֲבֹדוּ וְאַלֶּיךָ יִשְׁתַּחֲווּ אֵלֶיךָ יִתְפַּלְּלוּ אַךְ בְּךָ אֵל וְאֵין עוֹד אֶפְסָ אֱלֹהִים:

לפי הרד"ק ורש"י "אך בך קל" זה בישראל, ואז צ"ע אם על אומה אחת. אבל אם נאמר שיש שתי מלכויות, אחד - "אך בך קל" שתיים - "ואין עוד אפס אלוקים" ואם כך יוצאים גם לשיטת הרד"ק ורש"י במלכויות השני. אבל לא בטוח שיצאו שתיים. וגם לשיטת שאר המפרשים צ"ע אם באמת יש כאן שני מלכויות.

ישעיהו פרק מה פסוק כא

הַגִּידוּ וְהַגִּישׁוּ אַךְ יִנְעֲצוּ יַחְדָּו מִי הַשְּׁמִיעַ זֹאת מִקֶּדֶם מֵאֵז הַגִּידָה הֲלֹא אֲנִי יְקֹנֶק וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבְלָעֵדִי אֵל צָדִיק וּמוֹשִׁיעַ אֵין זוֹלָתִי:

עי' פירוש האלשיך. ולפירושו יש כאן שתי מלכויות אחד - "אין עוד אלוקים מבלעדי קל צדיק", שתיים - "ומושיע אין זולתי". אך יש צד לומר שזה פורענות, כי ה' בא לומר למה הוא לא גואל אותנו מיד, ומסביר שהוא קל צדיק שעושה צדק ועדין לא מגיע לנו. ועדיין "מושיע אין זולתי" יתכן שהוא מלכות גם לשיטת האלשיך.

ישעיהו פרק טו פסוק ט

זָכְרוּ רֵאשֻׁנוֹת מַעֲוָלָם כִּי אֲנֹכִי אֵל וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים וְאֶפֶס כְּמוֹנִי:
נראה שאפשר לומר וגם נראה שיש שני מלכויות, עיין מלבי"ם.

יואל פרק ב פסוק כז

וַיִּדְעֻתֶם כִּי בִקְרֹב יִשְׂרָאֵל אֲנִי וְאֲנִי יִקְוֶה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:
היה צד לומר שזה מלכות על אומה אחת "ה' אלקיכם ואין עוד". אבל המצודות דוד אומר: ואין עוד - ר"ל אין עוד אלהים לעכב על ידי מלתת לכם ברכה מרובה כזאת עכ"ל, ולכן נראה שאפשר לומר.

ישעיהו פרק מה פסוק כב

פָּנוּ אֵלַי וְהוֹשְׁעוּ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד:
נראה שאפשר לומר.

תהלים פרק יח פסוק לב

כִּי מִי אֱלֹהִים מִפְּלִעֲדֵי יִקְוֶה וּמִי צוֹר זִוְלָתִי אֱלֹהֵינוּ:
נראה דאפשר לומר וצ"ע אם ומי צור זה נקרא מלכות.

תהלים פרק עא פסוק יט

וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד מְרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כְמוֹךָ:
נראה שאפשר לומר.

תהלים פרק עז פסוק יד

אֱלֹהִים בִּקְדָּשׁ דִּרְכָּךָ מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים:

האלשיך אומר: אלקים בקדש דרכך הוא הרוחניות ומאין ולאין היה לך מבוא בגשמיות, ועוד כי מלך בשר ודם צריך לעמו ולארצו, מה שאין כן אתה כי מי א-ל גדול כאלקים ולא לצורך בראת אותו, באופן שעל ידי הפלאות ניכר חידוש העולם לא על ידי חקירה כי הלא השכל היה מנגד כמדובר. משמע שלא מדובר על שלטון ה' (ואולי כן שאומר שהוא לא צריך לאדם כי הוא השולט ולא צריך כח עזר ח"ו) אבל שאר המפרשים לא מסבירים ככה.

תהלים פרק פו פסוק ח

אֵין כְּמוֹךָ בְּאֱלֹהִים אֲדֹנִי וְאֵין כְּמַעֲשֵׂיךָ:

אין כמותך בא-להים אדני. כמו שאמר משה (דברים ד, ז): ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו, והאלהים הם השמש והירח והכוכבים, ועובדיהם סבורים שהם יכולים להציל

הצועק, והם אף על פי שיש להם ממשלה בתחתונים אין כמוך בהם, כי הם שלוחים ואתה שולחם ואין בידם לעשות או לסתור אלא כפי שהם מצווים. ומשמע שלא אומר ממש שהקב"ה הוא השולט. והמצודות דוד אומר שאלוהים זה שרי מעלה ולדבריו לא נזכר כאן שה' ששולט על כולם. ולפי שאר המפרשים נראה דאפשר לומר.

תהלים פרק פט פסוק ט

יְקֹנֶק אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי כְמוֹךָ חֲסִין יְהוָה וְאַמּוֹנֶתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ:

צ"ע אם חוזק (חסין קה) זה ענין מלכות.

דברי הימים א פרק יז פסוק כ

יְקֹנֶק אֵין כְּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זֹלָתְךָ בְּכָל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בְּאָזְנוֹנוּ:

נראה שאפשר לומר ויוצאים מלכות אחת "אין אלקים זולתך". אבל "ה' אין כמוך" לפי המצודות דוד שאומר: אין כמוך - בכדי להעריך ממנו עומק מחשבותיך, איננו מלכות. אבל לרש"י יש כאן שתיים, שמשוה בין שניהם: ואין אלהים זולתך - אין כמוך ואין זולתך באלהים אף בעממים.

ירמיהו פרק י פסוק ו

מֵאֵין כְּמוֹךָ יְקֹנֶק גְּדוֹל אַתָּה וְגְדוֹל שִׁמְךָ בְּגִבּוֹרָה:

לשיטת המצודות דוד לא נראה שכשר, כי הוא אומר: מאין כמוך - ממה שאנו רואים שאין כמוך ה' לכן גדול אתה על כל צבא השמים. ואולי כן אפשר, כי כוונתו אין כמוך בעולם בכלל ה' ולכן ממילא גדול אתה גם על כל צבא השמים.

ירמיהו פרק י פסוק ז

מִי לֹא יִרְאֶה מִלֶּךָ הַגּוֹיִם כִּי לֹהֵ יֵאָתֶה כִּי בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם מֵאֵין כְּמוֹךָ:

נראה שאפשר לומר.

תהלים פרק פו פסוק י

כִּי גְדוֹל אַתָּה וְעֹשֶׂה נִפְלְאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדְּךָ:

לרש"י לא נראה דאפשר לומר שאומר: ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך - עד שלא נבראו המלאכים נבראו השמים והארץ לפיכך יכבדו כל הגוים לשמך. ולא מולך תמיד על העולם. אבל שאר המפרשים לא מסבירים ככה.

שמות פרשת וארא פרק ח פסוק ו

וַיֹּאמֶר לְמֹחֶר וַיֹּאמֶר בְּדִבְרֶךָ לְמַעַן יִדְעֶה כִּי אֵין פִּיקֹנֶק אֱלֹהֵינוּ:

האלשיך אומר כי אין כה' אלוקינו - בעל הרחמים. ולפי זה אין מלכות. אבל שאר המפרשים לא מסבירים ככה.

שמות פרשת בשלח פרק טו פסוק יא

מִי כְמוֹכָה בְּאֵלֶם יִקְנֹךְ מִי כְמוֹכָה נֶאֱדָר בְּקִדְּשׁ נֹרָא תִהְלֵת עֲשֵׂה פֶלֶא:

התרגום יונתן והכללי יקר והתולדות יצחק והאבן עזרא והרמב"ן והאור החיים אומרים שאלים זה מלאכי מעלה ואז אי אפשר לצאת כי לא מדבר על כולם, או שאם שולט במאלכי מעלה זה ק"ו שגם באנשים. אך מאידך הרי סוף סוף לא כתוב ששולט באנשים. צ"ע. אבל הכלי יקר והחזקוני ור' חיים פלטיאל והספורנו וההדר זקנים אומרים שמדובר בחזקים (ולא בכולם). אך עדיין אולי נגיד כמקודם כל שכן, וסו"ס לא כתוב בפירוש על כולם. צ"ע. המנחת ישי והתורה תמימה והפנים יפות וההדר זקנים והריקאנטי אומרים שמדובר באלמים ולשיטתם לא יוצאים. המלבי"ם כותב שאלו הם כוחות הטבע ולשיטתו יתכן שלא יוצאים.

דברים פרשת ואתחנן פרק ג פסוק כד

אֲדֹנֵי יִקְנֹךְ אֶתְּהָ הַחַלּוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדְךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת יְדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְמוֹעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרְתְּךָ:

נראה דאפשר לומר, ע"י גור אריה ותורת משה.

שמואל א פרק ב פסוק ב

אֵין קְדוֹשׁ כִּי יִקְנֹךְ בִּי אֵין בְּלִתָּהּ וְאֵין צוּר בְּאַלְהֵינוּ:

לרד"ק לא נראה דאפשר לומר שאומר: כי אין בלתי - ידעתי כי אין בלתיך שראוי להתפלל לו ועל כן עלי לומר אין קדוש כה' ולא לשון שליטה. וגם למצודות דוד: כי אין בלתיך - ר"ל אין בורא בלתיך ומי מהנבראים אשר ידמה קדושתו לקדושת הבורא. אבל למלבי"ם כן נראה שאומר: ואין בלתיך כי זולתך הכל אפס, ובזה לא ישיגוהו דבר ממשיגי הנבראים, כי כולם בטלים במציאותו. וכן לאלשיך: כי אין בלתיך, שהוא כי אין דבר משולל ממך והווה בלתיך. ולענין צור עם מלכות רש"י אומר על לשון צייר כמאמר רז"ל אין צייר כאלוקינו והמלבי"ם על ענין יוצר והאלשיך על ענין צורה אבל הרד"ק והמצודות ציון כותבים על ענין חזק וא"כ צ"ע אם שייך למלכות.

דברים פרשת עקב פרק י פסוק יד

הֵן לִיקְנֹךְ אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ:

צ"ע אם מלכות על אומה אחת (על ישראל).

דברים פרשת ואתחנן פרק ד פסוק לה

אֶתְּהָ הָרָאָה לְדַעַת כִּי יִקְנֹךְ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מְלַבְדּוֹ:

התורה תמימה מביא: אין עוד מלבדו - זה הוא מלכות. ובהערות מביא: "נ"מ בזה לענין מה שאומרים במוסף דר"ה פסוקים דאיירו במלכות ה' אומרים גם פסוק זה, ואף על פי שאין בו מפורש זכר שם מלכות אך ענינו הוא מלכות, וכן להלן בפ' ל"ט ה' הוא האלהים בשמים ממעל וגו' אין עוד, צ"ל גם אותו, וכפי שיבא לפנינו".

דברים פרשת האזינו פרק לב פסוק לט

רְאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל:

צ"ע אם פורענות, שהרי מסבירים המפרשים אני אמת - את ישראל.

דברים פרשת וזאת הברכה פרק לג פסוק כו

אֵין פֶּאֶל יִשְׁרוּן רֶכֶב שְׁמִים בְּעִזָּרָה וּבְגָאוֹתוֹ שְׁחָקִים:

יש שמפרשים אין כקל של ישורון (וא"כ צ"ע אם מלכות רק על ישראל, כי עדיין יכול לומר אין כקל של ישורון בכל העולם) ויש מפרשים אין כקל, ישורון. ולשיתם כשר.

זיכרונות

בראשית פרשת נח פרק ח פסוק א

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתִּכְוָה וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם:

פסוק זה הוא הפסוק הראשון שאנו אומרים בזכרונות.

בראשית פרשת נח פרק ט פסוק טו

וַיִּזְכֹּרְתִי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בָּשָׂר וְלֹא יְהִי עוֹד הַמַּיִם לַמַּבּוּל לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר:

צ"ע אם פורענות שזוכר את הברית ולכן אע"פ שעשו חטאים לא יעניש אותם. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: אולי ראיה מהפסוק ויזכור להם בריתו וינחם כרוב חסדיו שמביאים מתהילים בהמשך הברכה.

בראשית פרשת נח פרק ט פסוק טז

וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בְּעָנָן וְרֵאִיתִיהָ לְזִכֹּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

צ"ע אם פורענות שזוכר את הברית ולכן אע"פ שעשו חטאים לא יעניש אותם. ועוד מה שאומר האלשיך: אך אם לא תתראה, שלא ישימו לב בני אדם לראות ולהביט לשוב, שעם היות הקשת בענן לא יראוה, רק וראיתיה אני ולא הם, לא אמיש מלזכור, אלא שאז יחיה אדם בזכות בהמה, שמן הבהמות אעשה עיקר. וזהו בין אלהים ובין כל נפש חיה, שהם בעלי חיים. בכל בשר שהוא בשביל כל בשר תועיל זכירת הבעלי חיים.

הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: אולי כנ"ל [א"ה, ראה בירושלמי סוטה ג,ד והביאוהו תוספות סוטה כב, ד"ה הא שאין בתורה זכרון שאינו לטובה חוץ ממנחת סוטה].

בראשית פרשת וירא פרק יט פסוק כט

וַיְהִי בַשַּׁחַת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכֶּפֶר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה בְּהִפּוֹךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשָׁב בֵּיהֶן לוֹט:

זה פיקדון דיחיד ולכאורה פסול, אלא שאומרת הגמרא בתלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לב עמוד ב: ולרבי יוסי, נהי נמי דפקדונות הרי הן כזכרונות - וה' פקד את שרה, פקדון דיחיד הוא! - כיון דאתו רבים מינה - כרבים דמיה. וא"כ כשר. אבל אולי אי אפשר לומר כי אברהם הוא לא ממש המוליד מצד שני גם שרה לא הולידה את כל צאצאיה אבל אולי בכל זאת בגלל שהיא הולידה את מי שממנו יצא. צ"ע.

בראשית פרשת ויצא פרק ל פסוק כב

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ:

צ"ע אם היא כשרה. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א: עיין ערוך לנר

שמות פרשת שמות פרק ב פסוק כד

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: כשר.

שמות פרשת שמות פרק ג פסוק טו

וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקְוֶה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה שְׁמוֹי לְעֹלָם וְזֶה זְכוּרִי לְדֹר דֹּר: פסול.

שמות פרשת ורא פרק ו פסוק ה

וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבָדִים אַתֶּם וְאַזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי: כשר.

שמות פרשת בשלח פרק יז פסוק יד

וַיֹּאמֶר יִקְוֶה אֶל מֹשֶׁה כְּתָב זֹאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מִחָה אֶמְחָה אֶת זִכְרֵ עֲמָלָק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:

הפיסקא זוטרא מביא את מה שנאמר פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל. ואומר פקידה וזכירה ענין אחד הם. וכן השכל טוב, ואם כך יוצא שלהקב"ה שיפרע מעמלק. אבל הספורנו מביא שזה פרשת זכור שזה כדי שאנחנו נזכור. והעמק דבר מביא על אותה הדרך כלשונו שעלינו להשכיל כי יש לנו לזכור זה הענין ביותר. וצ"ע.

שמות פרשת תצוה פרק כח פסוק יב

וְשִׁמְתָּ אֶת שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כְּתֹפֶת הָאֹפֶד אֲבָנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת שְׁמוֹתָם לִפְנֵי יִקְוֶה עַל שְׁתֵּי כְּתָפָיו לְזָכָרֹן:

רש"י כותב שטעם הדבר הוא כדי שיהא הקב"ה רואה השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם וכן הרא"ם והשפתי חכמים והגור אריה. אמנם והספורנו מביא שזה כדי שהקב"ה יראה אבל לא מהטעם הזה אלא כדי להשיג רחמים על ישראל. אבל האלשיך אומר: אבני זכרון לבני ישראל שילמדו בה שיזכירה בפיהם. וא"כ לא. אבל הכתב והקבלה מחלק בין הזיכרון הראשון לשני. על הראשון הוא אומר שזה שאהרן יזכר את בני ישראל ועל השני הוא מביא שתי פרושים, הראשון כמו רש"י והרא"ם וכו' והשני שזה גם על אהרן והוא כותב שהוא מעדיף יותר את הפרוש הזה שאומר שהשכחה אצל מי שתמיד שוכח מאשר אצל מי שלא שוכח אף פעם. ועוד צ"ע אם זה שני זכרונות. הערת זקני הגרא"ה רות שליט"א: אולי מה שישאל מזכירים את עצמם לפני ה' אינו די למה שאנחנו מבקשים זכרנו בזכרון טוב לפניך, וצריכים להביא פסוקים שהי"ת זוכר אותנו לטובה. וכן יש להעיר על הפסוקים שבהמשך. [א"ה, ראה מכתב זקני שליט"א בתחילת הספר].

שמות פרשת תצוה פרק כח פסוק כט

וְנָשָׂא אֶהָרֹן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחֶשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל לְבוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְזָכְרוֹן לִפְנֵי יְקֹנֶק תָּמִיד
לכאורה כשר.

שמות פרשת כי תשא פרק ל פסוק טז

וְלָקַחְתָּ אֶת כֶּסֶף הַכֹּהֲנִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזָכְרוֹן לִפְנֵי יְקֹנֶק לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיהֶם:
לכאורה כשר. הערת זקני הגרא"ה רות שליט"א: אולי כנ"ל

שמות פרשת כי תשא פרק לב פסוק יג

זָכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁפָּעַתָּ לָהֶם בְּךָ וַתַּדְבֵּר אֱלֹהִים אַרְבָּה אֶת זַרְעֶכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵתָּן לְזַרְעֶכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם:
לכאורה כשר. הערת זקני הגרא"ה רות שליט"א: אולי כנ"ל

שמות פרשת פקודי פרק לט פסוק ז

וַיֵּשֶׁם אֹתָם עַל כְּתַפְתֵּי הָאֹפֶד אֲבְנֵי זָכָרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֶק אֶת מֹשֶׁה:
המשך חכמה אומר: אבני זכרון לבני ישראל. שיזכרו בני ישראל ששמותם חקוקים באפוד לפני ה', ויתביישו לעשות עבירה. וא"כ איננו שייך לזכרונות. [אמנם אומרים בברכת הזכרונות "אשרי איש שלא ישכחך" אבל אין יוצאים בזה בפסוקי זכרונות].

ויקרא פרשת ויקרא פרק ב פסוק ב

וְהָבִיֵּאתָ אֶל בְּנֵי אֶהָרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמִיז מִשֶּׁם מְלֹא קָמִיצוֹ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמִנָּהּ עַל כָּל לִבְנֵיתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת אִזְכָּרְתָּהּ הַמִּזְבֵּחַה אִשֶּׁה רִיחַ נִיחָח לַיְקֹנֶק:
צ"ע, ואולי זה זכרון דיחיד כי מדובר במנחת יחיד. [אך מאידך הלא נאמר זאת על כל או"א מישראל שיביא מנחה].

ויקרא פרשת ויקרא פרק ב פסוק ט

וְהָרִים הַכֶּהֱן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזִכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ אִשָּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לִיקְנוֹק:
צ"ע.

ויקרא פרשת ויקרא פרק ב פסוק טז

וְהִקְטִיר הַכֶּהֱן אֶת אֲזִכָּרְתָּהּ מִגִּדְּשָׁהּ וּמִשְׁמֹנָהּ עַל כָּל לִבְנֹתָהּ אִשָּׁה לִיקְנוֹק:
צ"ע.

ויקרא פרשת ויקרא פרק ה פסוק יב

וְהִבִּיֵּאה אֶל הַכֶּהֱן וְקָמַץ הַכֶּהֱן מִמֶּנָּה מְלֹא קִמְצוֹ אֶת אֲזִכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עַל אִשֵּׁי
יְקֹנֶק חֲטָאת הוּא:
צ"ע.

ויקרא פרשת צו פרק ו פסוק ח

וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ מִסֵּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֹנָהּ וְאֵת כָּל הַלִּבְנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲזִכָּרְתָּהּ לִיקְנוֹק:
צ"ע.

ויקרא פרשת אמור פרק כד פסוק ז,

וְנָתַתָּ עַל הַמִּעְרֶכֶת לִבְנֵה זָכָה וְהִיָּתָה לְלֶחֶם לְאֲזִכָּרָהּ אִשָּׁה לִיקְנוֹק:
צ"ע.

ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק מב

וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ
אֶזְכֹּר:

פסוק זה אנו אומרים בזכרונות, ויש שלש זכרונות ועוד אחד לפי מה שרש"י אומר: ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק, אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח. וא"כ יש שלש זכרונות (לכאורה כן).

ויקרא פרשת בחקותי פרק כו פסוק מה

וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁינִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם
לְאֱלֹהִים אֲנִי יְקֹנֶק:
מובא בנוסח הברכה

במדבר פרשת נשא פרק ה פסוק טו

וְהָבִיָּא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהָבִיָּא אֶת קַרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים
לֹא יֵצֵק עָלָיו שִׁמֹן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לִבְנָה כִּי מִנְחַת קִנְאָת הוּא מִנְחַת זָכְרוֹן מִזִּכְרֹת עוֹן:
פסול כי פורענות.

במדבר פרשת נשא פרק ה פסוק יח

וְהָעֶמִיד הַכֹּהֵן אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יִקְוֹק וּפָרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת
הַזָּכָרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הוּא וּבִיד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:
פסול או כי זה פורענות. אבל לפי מה שהמלבי"ם אומר: ופה הקדים זכרון לקנאות כי הכהן מכוין יותר
שיהיה זכרון לטובה ולזכות, פסול עכ"פ כי זה זכרון יחיד].

במדבר פרשת נשא פרק ה פסוק כו

וְקִמֵּץ הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזִפְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֵר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת
הַמֵּיִם:
לכאו' פסול, זכרון דיחיד וגם לפורענות.

במדבר פרשת בהעלותך פרק י פסוק ט

וְכִי תֵבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאֲרָצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֶתְכֶם וְהִרְעַתְם בַּחֲצֹצְרוֹת וּנְזִפְרָתְם לִפְנֵי יִקְוֹק
אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֲיָבִיכֶם:
לכאורה כשר.

במדבר פרשת בהעלותך פרק י פסוק י

וּבָיִים שְׂמַחְתֶּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עַלְתֵּיכֶם וְעַל
זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזָכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יִקְוֹק אֱלֹהֵיכֶם:
כשר.

במדבר פרשת קרח פרק יז פסוק ה

זָכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אֶהְרֹן הוּא לְהִקְטִיר
קִטְרֹת לִפְנֵי יִקְוֹק וְלֹא יִהְיֶה כְּקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ בְּאֲשֶׁר דָּבַר יִקְוֹק בְּיַד מֹשֶׁה לוֹ:
פסול.

במדבר פרשת מטות פרק לא פסוק נד

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הָהָב מֵאֵת שְׂרֵי הָאֱלֹפִים וַהֲמֹאוֹת וַיָּבִאוּ אוֹתוֹ אֶל אֹהֶל
מוֹעֵד זָכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יִקְוֹק:
כשר.

דברים פרשת עקב פרק ט פסוק כז,

זָכוֹר לְעִבְדִּיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֵל תִּפְּנֶה אֶל קְשֵׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רְשָׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ:
צ"ע אם כשר מפני שזאת בקשה ולא שבח. [אך כבר הוכיח זקני מפסוק "זכרני נא" שפסול רק בגלל שהוא יחיד].

יהושע פרק ד פסוק ז

וְאַמְרָתֶם לָהֶם אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מִיָּמֵינוּ הִירְדּוֹן מִפְּנֵי אַרְוֹן בְּרִית יְקֹנָק בְּעֶבְרוֹ בִּירְדּוֹן נִכְרְתוּ מִי הִירְדּוֹן וְהֵיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לְזִכְרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עוֹלָם:
פסול.

שופטים פרק ט פסוק ב

דָּבְרוּ נָא בְּאָזְנֵי כָל בְּעָלֵי שְׂכָם מַה טוֹב לָכֶם הַמִּשְׁלַל בָּכֶם שְׁבָעִים אִישׁ כָּל בֶּנִי יִרְבֵּעַל אִם מִשְׁלַל בָּכֶם אִישׁ אֶחָד וְזִכְרָתֶם כִּי עֲצַמְכֶם וּבִשְׂרָכֶם אָנִי:
פסול.

שופטים פרק טז פסוק כח

וַיִּקְרָא שְׁמִשׁוֹן אֶל יְקֹנָק וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְקֹנָק זָכְרָנִי נָא וְחִזְקָנִי נָא אֲךָ הַפַּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאַנְקָמָה נָקָם אַחַת מִשְׁתִּי עֵינֵי מַפְלְשֵׁתִים:
פסול.

שמואל א פרק א פסוק יא

וַתֵּדֶר גִּדְּרָה וַתֹּאמֶר יְקֹנָק צְבָאוֹת אִם רָאָה תִרְאָה בְּעֵינֵי אִמָּתְךָ וְזִכְרָתִנִּי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אִמָּתְךָ וְנִתְּנָה לְאִמָּתְךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וְנִתְּתִיו לִיקְנֹק כָּל יְמֵי חַיָּיו וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ:
פסול.

שמואל א פרק א פסוק יט

וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְקֹנָק וַיֵּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתָם הָרְמָתָה וַיַּדַּע אֱלֹקָנָה אֶת חֲנָה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָהּ יְקֹנָק:
פסול.

שמואל א פרק כה פסוק לא

וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לַפְּנוּקָה וּלְמִכְשׁוֹל לֵב לְאֲדֹנִי וּלְשִׁפְףָה דָם חֲנָם וּלְהוֹשִׁיעַ אֲדֹנִי לוֹ וְהֵיטֵב יְקֹנָק לְאֲדֹנִי וְזִכְרָתָהּ אֶת אִמָּתְךָ:
פסול.

שמואל ב פרק יד פסוק יא

וַתֹּאמֶר יִזְכָּר נָא הַמֶּלֶךְ אֶת יְקֹנָק אֱלֹהֶיךָ מִהֲרַבִּית מִהֲרַבַּת גָּאֵל הַדָּם לְשַׁחַת וְלֹא יִשְׁמִידוּ
אֶת בְּנֵי וַיֹּאמֶר חֵי יְקֹנָק אִם יִפְּלֹ מִשְׁעֶרֶת בְּנֶה אֲרָצָה:
פסול.

מלכים ב פרק ט פסוק כה,

וַיֹּאמֶר אֶל בְּדָקָר שְׁלֹשָׁה שָׁלְשׁוּ שָׂא הַשְּׁלֵכָהוּ בְּחִלְקָת שֶׁדָּה נְבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי כִּי זָכָר אָנִי
וְאַתָּה אֶת רַכְבִּים צִמְדִּים אַחֲרֵי אַחָאב אָבִיו וַיִּקְנֹק נִשְׂא עָלָיו אֶת הַמִּשְׂאָה הַזֹּאת:
פסול.

מלכים ב פרק כ פסוק ג

אָנָּה יְקֹנָק זָכָר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֶיךָ בְּאַמָּת וּבִלְבָב שָׁלֵם וְהָטוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי
וַיִּבֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל:
פסול כי זכרון דיחיד הוי.

ישעיהו פרק כג פסוק טז

קָחִי כְנֹזָר סִבִּי עִיר זֹנוֹה נִשְׁפָּחָה הִיטִיבִי נֶגֶן הָרָבִי שִׁיר לְמַעַן תִּזְכְּרִי:
פסול.

ישעיהו פרק כו פסוק ח

אֵף אֶרֶץ מִשְׁפָּטֶיךָ יְקֹנָק קוֹיִנִּיךָ לְשִׁמָּה וּלְזָכְרָךְ תִּצְאֹת נֶפֶשׁ:
פסול. וצ"ע.

ישעיהו פרק לח פסוק ג

וַיֹּאמֶר אָנָּה יְקֹנָק זָכָר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֶיךָ בְּאַמָּת וּבִלְבָב שָׁלֵם וְהָטוֹב בְּעֵינֶיךָ
עָשִׂיתִי וַיִּבֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל:
פסול.

ישעיהו פרק נז פסוק ח

וְאַחֲרֵי הַדָּלֶת וְהַמְּזוּזָה שְׁמֹת זְכֹרֹנָךְ כִּי מֵאֲתִי גְלִית וּתְעֲלִי הֲרַחֲבֵת מִשְׁכְּבֶךָ וּתְכַרֵּת לָךְ
מִהֶם אֲהַבֵּת מִשְׁכְּבָם יָד חֲזִית:
פסול.

ישעיהו פרק סב פסוק ו, ו

עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְקַדְתִּי שְׁמֹרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה תִּמְיֵד לֹא יַחֲשׂוּ הַמְּזַכְרִים
אֶת יְקֹנֶךָ אֶל דָּמִי לָכֶם
לכאורה כשר.

ישעיהו פרק סג פסוק יא,

וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עִמּוֹ אֵיךְ הַמַּעֲלָם מֵיָמַי אֶת רֵעִי צֹאנִי אֵיךְ הִשָּׁם בְּקִרְבּוֹ אֶת רוּחַ
קִדְשׁוֹ:
פסול.

ישעיהו פרק סד פסוק ד.

פָּגַעְתָּ אֶת שֵׁשׁ וְעִשָּׂה צָדֵק בְּדַרְכֶּיךָ יִזְכְּרוּךָ הֵן אַתָּה קִצְפָתָ וְנַחֲטָא בָהֶם עוֹלָם וְנוֹשָׁע:
פסול.

ישעיהו פרק סד פסוק ח

אַל תִּקְצֹף יְקֹנֶךָ עַד מָאֵד וְאַל לַעַד תִּזְכֹּר עוֹן הֵן הִבֵּט נָא עִמּוֹךָ כְּלָנוּ:
מצד "אל לעד תזכר" מסתמא פסול. אבל מצד הבט נא אולי נחשב כמו זכרון כמו פקדונות.

ישעיהו פרק סה פסוק יז

כִּי הִנְנִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה וְלֹא תִזְכְּרָנָה הָרָאשִׁנוֹת וְלֹא תַעֲלִינָה עַל לֵב:
פסול.

ירמיהו פרק ב פסוק ב

הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְקֹנֶךָ זִכְרָתִי לָךְ חֹסֵד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת פְּלוּלְתֶיךָ
לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:
כשר.

ירמיהו פרק ג פסוק טז

וְהָיָה כִּי תִרְבּוּ וּפְרִיתֶם בְּאֶרֶץ בְּיָמִים הָהֵמָּה נֹאם יְקֹנֶךָ לֹא יֵאמְרוּ עוֹד אֲרוֹן בְּרִית יְקֹנֶךָ
וְלֹא יַעֲלֶה עַל לֵב וְלֹא יִזְכְּרוּ בּוֹ וְלֹא יִפְקְדוּ וְלֹא יַעֲשֶׂה עוֹד:
פסול.

ירמיהו פרק יא פסוק יט

וְאֲנִי כִכְבֹּשׁ אֶלּוּף יִבְל לְטָבוּחַ וְלֹא יִדְעָתִי כִּי עָלִי חָשְׁבוּ מַחֲשָׁבוֹת נִשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ
וְנִכְרְתָנוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וְשָׁמוֹ לֹא יִזְכֹּר עוֹד:
פסול.

ירמיהו פרק יד פסוק י

כֹּה אָמַר יְקֹנָק לְעַם הָאֵל בֶּן אֲהָבוֹ לְנוֹעַ רַגְלֵיהֶם לֹא חָשְׁכוּ וַיִּקְנֹק לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם
וַיִּפְקֹד חַטֹּאתֵם:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק יד פסוק כא

אֵל תִּנְאֹץ לְמַעַן שְׁמֹךְ אֵל תִּנְבֵּל כִּסֵּא כְבוֹדְךָ זָכֹר אֵל תִּפְרֹךְ בְּרִיתְךָ אֶתָּנוּ:
כשר.

ירמיהו פרק טו פסוק טו

אֶתָּה יָדַעְתָּ יְקֹנָק זָכְרָנִי וּפָקַדְנִי וְהִנֵּקְסָם לִי מִרְדֵּפִי אֵל לְאַרְךָ אַפָּךְ תִּקְחֵנִי דַע שְׂאֵתִי עָלֶיךָ
חֲרָפָה:
פסול כי זיכרון דיחיד הוי.

ירמיהו פרק יח פסוק כ

הִישָׁלַם תַּחַת טוֹבָה רָעָה כִּי כָרוּ שׁוֹחָה לְנַפְשִׁי זָכֹר עֲמֹדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה
לְהָשִׁיב אֶת חַמּוֹתֶךָ מֵהֶם:
פסול כי זיכרון דיחיד הוי.

ירמיהו פרק לא פסוק יט

הֲבֵן יִקָּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֵלֵךְ שַׁעֲשָׁעִים כִּי מִיָּדִי דְּבָרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל בֶּן הָמוֹ מִעֵי
לֹא רַחֵם אֶרְחָמֶנּוּ נָא יְקֹנָק:
כשר וצ"ע אם שני זכרונות "זכור" "אזכרנו".

ירמיהו פרק מד פסוק כא

הֲלוֹא אֶת הַקָּטָר אֲשֶׁר קִטְרַתָּם בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחִצּוֹת יְרוּשָׁלַם אַתָּם וְאַבֹּתֵיכֶם מִלְכֵיכֶם
וְשָׂרֵיכֶם וְעַם הָאָרֶץ אַתָּם זָכֹר יְקֹנָק וַתַּעֲלֶה עַל לְבוֹ:
פסול כי פורענות. [וכן איתא בירושלמי דהוי פורענות לפי הנוסחאות המדוייקות].

ירמיהו פרק נא פסוק נ

פְּלִטִים מִחֶרֶב הִלְכּוּ אֵל תַּעֲמֹדוּ זָכְרוּ מִרְחוֹק אֶת יְקֹנָק וִירוּשָׁלַם תַּעֲלֶה עַל לְבַבְכֶּם:
פסול.

יחזקאל פרק ו פסוק ט

וְזָכְרוּ פְּלִיטֵיכֶם אוֹתִי בְּגוֹיִם אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ שָׁם אֲשֶׁר נִשְׁבַּרְתִּי אֶת לִבִּי הַאֲנִי אֲשֶׁר סָר מֵעָלַי וְאֵת עֵינֵיהֶם הַגּוֹת אַחֲרֵי גְלוּלֵיהֶם וְנִקְטְוּ בַּפְּנִיָּה אֶל הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ לְכָל תּוֹעֲבֹתֵיהֶם: פסול.

יחזקאל פרק טז פסוק ט

וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתָהּ בְּיָמֵי נְעוּרֶיהָ וַהֲקִמּוֹתִי לָהּ בְּרִית עוֹלָם: כשר. נזכר בברכה

יחזקאל פרק כא פסוק כט

לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוֹשֻׁעַ הַזִּפְרָכִם עֲוֹנֵכֶם בְּהַגְלוֹת פְּשָׁעֵיכֶם לְהִרְאוֹת חַטֹּאוֹתֵיכֶם בְּכָל עֲלִילוֹתֵיכֶם יַעַן הִזְכַּרְכֶּם בַּפֶּה תִּתְּפֹשׂוּ: פסול.

הושע פרק ז פסוק ב

וּבֹל יֹאמְרוּ לְלִבָּבָם כֹּל רַעְתָּם זָכַרְתִּי עֲתָה סִבְבוּם מֵעַלְלֵיהֶם נֶגֶד פָּנַי הִיוּ: פסול.

הושע פרק ח פסוק יג

זָבָחִי הִבְהִי יִזְבְּחוּ בָשָׂר וַיֹּאכְלוּ יִקְנוּק לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכָּר עֲוֹנָם וַיִּפְקֹד חַטֹּאוֹתָם הִמָּה מוֹצְרִים יָשׁוּבוּ: פסול.

הושע פרק יב פסוק ו

וַיִּקְנוּק אֱלֹהֵי הַצִּבְאוֹת יִקְנוּק זָכְרוּ: פסול.

הושע פרק יד פסוק ח

יִשְׁבּוּ יֹשְׁבֵי בְצֻלּוֹ יַחֲיוּ דָגוֹן וַיִּפְרְחוּ כַגֶּפֶן זָכְרוּ כִּיִּין לְבָנוֹן: לפי רש"י ולפי תרגום יהונתן "זכרו" זה כשר, ולפי שאר המפרשים פסול. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: לאורה אין זה כזכרון שעליו מדובר.

זכריה פרק ו פסוק יד

וְהָעֲטֻרֹת תַּהְיֶה לְחֶלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידְעָיָה וְלַחֹן בֶּן צַפְנִיָּה לְזַכְרוֹן בְּהִיכַל יִקְנוּק: צ"ע אם שנים זה זכרון דיחיד או זכרון דרבים.

מלאכי פרק ג פסוק טז

אֲנִי נִדְבָרוּ יְרָאִי יְקֹנֶק אִישׁ אֶת רַעְיָהוּ וַיִּקְשֹׁב יְקֹנֶק וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹנוֹ לְפָנָיו לִירָאִי
יְקֹנֶק וּלְחֹשֶׁבִי שְׁמוֹ:

צ"ע, אין זכרון אלא "ספר זכרון לפניו".

תהלים פרק ח פסוק ה

מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִמְקְדָנוּ:
לכאורה כשר.

תהלים פרק ט פסוק יג

כִּי דִרְשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכַר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנִיִּים עֲנִיִּים

לפי כל המפרשים חוץ האלשיך כשר ולשיטתם (של האלשיך) זה שהוא זכר את העמים, אבל לפי שניהם גם הפירוש הוא שהוא זכר את העמים ולכן כל שכן שיזכור את צעקת עניים וא"כ צ"ע אם כשר ונראה שכן [אבל בירושלמי הזכיר פסוק זה כפורענות, וכבר תממהו בזה. לפי האלשיך מבואר ג"כ הירושלמי דהוי פורענות, כי טובת רשעים - פורענות אצל ישראל].

תהלים פרק כ פסוק ד

יִזְכֹּר כָּל מִנְחָתְךָ וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשָׁנָה סֵלָה:

לרד"ק פסול שאומר: יזכר, יריח. אבל שאר המפרשים מפרשים מלשון זכירה.

תהלים פרק כה פסוק ו

זָכַר רַחֲמֶיךָ יְקֹנֶק וַחֲסִדֶיךָ כִּי מַעֲוֹלָם הָמָּה:

לכאורה זה רק על דוד ולכן פסול אך אם בקש על ישראל כשר. הערת זקני הגר"ה רוט שליט"א: כי "מעולם" לא נראה כל כך מתאים רק על דוד.

תהלים פרק כה פסוק ז,

חֲטָאוֹת נַעֲוִירִי וּפִשְׁעֵי אֵל תִּזְכֹּר בְּחִסְדְּךָ זָכַר לִי אַתָּה לְמַעַן טוֹבָה יְקֹנֶק:

פסול כי זכרון דיחיד.

תהלים פרק ל פסוק ה

זָמְרוּ לִיקְוֹן חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזָכַר קִדְשׁוֹ:

פסול.

תהלים פרק מב פסוק ה

אֵלֶּה אִזְכָּרָה וְאֶשְׁפָּחָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי אֶעֱבֹר בְּסָף אַדְדִּים עַד בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה
הַמִּזְמֵר חוֹגֵג:

פסול.

תהלים פרק מב פסוק ז

אֱלֹהֵי עָלֵי נַפְשִׁי תִשְׁתַּחֲוֶה עַל כֵּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מִהַר מִצְעָר:
פסול.

תהלים פרק סג פסוק ז

אִם זָכַרְתִּיךָ עַל יְצוּעֵי בְּאֵשׁ מְרוֹת אֶהְיֶה בָּךְ:
פסול.

תהלים פרק עד פסוק ב

זָכֹר עֲדָתְךָ קִנִּיתָ קָדָם גְּאֻלָּתְךָ שִׁבְט נִחְלָתְךָ הַר צִיּוֹן זֶה שְׁכֻנָּתְךָ בּוֹ:
כשר. הערת זקני הגר"ה ר"ט שליט"א: אולי זו רק בקשה, אבל אין כאן ראייה שכך נוהג הי"ת ולבקש
זכרנו ככתוב בדברי קדשך. [א"ה, ראה מכתב זקני שליט"א בראש הספר].

תהלים פרק עד פסוק יח

זָכֹר זֹאת אוֹיֵב חֲרִף יְקֹזֵק וְעַם נָבָל נֶאֱצַו שְׁמוֹךְ:
לפי רב המפרשים כשר כי זה פורענות דגוים. ולפי האבן עזרא "זכור זאת" פונה אל האויב, ופסול. הערת
זקני הגר"ה ר"ט שליט"א: ועוד שזו רק בקשה וכנ"ל.

תהלים פרק עד פסוק כב

קוֹמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבָה זָכֹר חֲרַפְתָּךְ מִנִּי נָבָל כָּל הַיּוֹם:
כשר, שמדבר על המן ואחשורוש ופורענות דגוים מותר לומר. הערת זקני הגר"ה ר"ט שליט"א: כנ"ל

תהלים פרק עז פסוק יב

אֲזִכִּיר אֶזְכוּר מַעֲלָלֶיךָ כִּי אֶזְכְּרֶךָ מִקֶּדֶם פְּלֹאָה:
נראה שאפשר לומר שאומר האלשיך: אזכור מעללי י - ה כו'. אחר אומר טעם אל אריכות הגלות החיל
הזה, מדבר דבר שמתנחם בו ועושה לו תקוה כי לא לנצח ישכח מאתו יתברך, כי יעשה ככל נפלאותיו
אשר עשה להוציא את ישראל ממצרים. עכ"ל. ולכן יזכר אותנו ונראה דכשר.

תהלים פרק עח פסוק לט

וַיִּזְכֹּר כִּי בְשָׁר הִמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב:
הגמרא בראש השנה אומרת שאי אפשר להגיד את הפסוק הזה ונראה משום שכונת הפסוק להגיד שא"א
שבנאדם לא יחטא ואשם.

תהלים פרק עט פסוק ח

אֵל תִּזְכֹּר לָנוּ עֲוֹנוֹת רַאשֵׁינוּ מִהַר יִקְדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ כִּי יִלְוֵנוּ מֵאֵד

פסוק.

תהלים פרק פג פסוק ה, ה

אָמְרוּ לָכֹה וְנִכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזְכֹּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד
פסוק.

תהלים פרק פח פסוק ו, ו

בְּמַתִּים חֲפָשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שִׁכְבִּי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא יִכְרְתֶם עוֹד וְהָמָּה מִיָּדְךָ נִגְזְרוּ
פסוק.

תהלים פרק פט פסוק מח, מח

זָכַר אֲנִי מָה חָלַדְתָּ עַל מָה שָׂאָה בְּרָאֶתְךָ כָּל בְּנֵי אָדָם
פסוק.

תהלים פרק פט פסוק נא, נא

זָכַר אֲדֹנָי חֲרַפְתָּ עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְּחִיקִי כָּל רַבִּים עַמִּים
נראה דפסוק לפי מה שאומר האלשיך: זכור ה' חרפת עבדיך, ומה היא חרפתם שאתי בחיקי כל רבים עמים, שמתקיימים בזכותי ואת בני לא אוכל להושיע, כי תמה זכות אבות ואין חרפה גדולה מזו.

תהלים פרק צז פסוק יב, יב

שְׁמֹחוּ צְדִיקִים בִּיקְנוֹתָם וְהוֹדוּ לְזִכְרֵךְ קִדְשׁוֹ
לכאורה זכר קדשו זה הזכרון שישראל זוכרים ומזכירים את ה'. אבל באלשיך כתב שזה מה שה' נותן את זכרונו בנו. ובמלבי"ם כתב שזה על זכרון הניסים והנפלאות שה' עושה ולפי זה כשר.

תהלים פרק צח פסוק ג, ג

זָכַר חֲסִדוֹ וְאַמּוֹנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ
כשר.

תהלים פרק קב פסוק יג, יג

וְאַתָּה יְקִינֵךְ לְעוֹלָם תִּשָּׁב וְזִכְרֶךָ לְדֹר וָדֹר:
נראה דכשר לפי מה שכתב הרד"ק: וזכרך לדור ודור, כשם ששמך קיים לעד כך תהיה שבועתך קיימת, ואתה אמרת (ישעיה נד, ט): כִּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצָף עֲלֵיךְ וּמִגֶּעֶר בְּךָ, אם כן אֶתָּה תִּקְוֶה תִּרְחֹם צִיּוֹן.

תהלים פרק קה פסוק ה, ה

זָכְרוּ נִפְלְאוֹתֵינוּ אֲשֶׁר עָשָׂה מִפְתִּיּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי מִיּוֹ:
פסוק, אך עיין פסוק זכר עשה לנפלאותינו, שיש מפרשים על בני ישראל ואפילו הכי כשר וצ"ע.

תהלים פרק קה פסוק ח

זָכֹר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבַר צִנֵּה לְאַלְף דּוֹר:
כשר.

תהלים פרק קה פסוק מב

כִּי זָכֹר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם עֲבָדוֹ:
כשר.

תהלים פרק קו פסוק ד

זָכַרְנִי יְקֹנֶה בְּרִצּוֹן עֲמֹה פִּקְדֹנִי בִּישׁוּעָתָה:
הגמרא בראש השנה אומרת שהפסוק הזה פסול כי זכרון דיחיד. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: אבל מכאן ראיה שבקשה כן נחשבת ולא כמו שהערתי לעיל.

תהלים פרק קו פסוק מה

וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב (חסדו) חֲסָדָיו:
כשר ונזכר בברכה

תהלים פרק קט פסוק יד

יִזְכֹּר עֵזוֹ אֲבֹתָיו אֶל יְקֹנֶה וְחַטָּאת אָמוֹ אֶל תִּמְחָח:
כשר דהוי פורענות דגוים.

תהלים פרק קיא פסוק ד

זָכֹר עֲשֵׂה לְנַפְלָאֲתָיו חֲנוּן וְרַחוּם יְקֹנֶה:
צריך לחפש במפרשים איך אומרים את הפסוק הזה אע"פ שלרוב המפרשים זה שישאל יזכרו.

תהלים פרק קיא פסוק ה

טָרַף גִּתּוֹ לִירָאִיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ:
כשר.

תהלים פרק קיב פסוק ו

כִּי לְעוֹלָם לֹא יָמוּט לִזְכֹּר עוֹלָם יְהִיָּה צַדִּיק:
צ"ע כח הרי זה יחיד ואולי לא מדובר על מישהו מסוים אלא על הצדיקים ו"עמך כולם צדיקים". הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: לא נזכר שהי"ת הוא הזוכר

תהלים פרק קטו פסוק יב, יג

יְקֹנֶה זָכַרְנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אֱהֲרֹן:

היוסף תהילות הרד"ק והאבן עזרא בשם ר' משה כותבים שכונת הפסוק מלשון זכר ונקבה. אמנם האבן עזרא שמביא את הפרוש של ר' משה מתנגד לכך ומביא ראיה: ואין זה נכון כי בית אהרן אינם נקבות איש וביתו בכל המקרא רק זכרנו מגזרת זכירה והאות על זה שהוא קמוץ כי אילו היה מגזרת זכרים היה הרי"ש בקמץ קטן רק הטעם השם שזכרנו תמיד הוא יברך אלה הבוטחים בו ושב להזכירם. האלשיך המצודות דוד והרד"ק (והאבן עזרא) מפרשים שיזכור את ישראל והאבן עזרא כותב את אלה שבוטחים בו ועיין בפסוק קודם.

תהלים פרק קיט פסוק מט

זְכוֹר דְּבַר לַעֲבֹדָה עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי:

האלשיך כותב: זכר דבר לעבדך, ולא על הנוגע אלי כי אם על אשר יחלתי על מה שעשית לי שאייחל, והוא שלא אכלה האומות עתה עד גאולת ישראל, וזהו על אשר יחלתי להושיע בידי את ישראל. אבל לפי שאר המפרשים והפרושים האחרים באלשיך פסול.

תהלים פרק קלה פסוק יג

יִקְנֹךְ שְׁמוֹהָ לְעוֹלָם יִקְנֹךְ זִכְרָהּ לְדֹר וָדֹר:

פסול ועיין זכר עשה לנפלאותיו.

תהלים פרק קלו פסוק כג

שֶׁבִשְׁפִּילָנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

כשר.

תהלים פרק קלז פסוק ז

זְכוֹר יִקְנֹךְ לְבָנֵי יִצְחָק אֶת יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיְסוֹד בָּהּ:

כשר כי פורענות דגוים הוי (גמרא ראש השנה).

משלי פרק י פסוק ז

זָכַר צְדִיק לְבִרְכָּהּ וְשֵׁם רָשָׁעִים יִרְקָב:

כל המפרשים מלבד האבן עזרא כותבים שהמזכירים צדיק יברכוהו, אבל האבן עזרא כותב שמן השמים יברכהו וא"כ צ"ע אם זה יחיד או בבחינת עמך כולם צדיקים (ומלבד זאת זה לא מישהו מסוים).

איוב פרק ד פסוק ז

זָכַר נָא מִי הוּא נָקִי אֲבָד וְאִיפָּהּ יִשְׁרִים וְנִכְחָדוּ:

לכא' פסול.

איוב פרק ז פסוק ז

זָכַר כִּי רוּחַ חַיִּי לֹא תָשׁוּב עֵינִי לְרִאוֹת טוֹב:

לכא' פסול.

איוב פרק י פסוק ט

זָכַר נָא כִּי בַחֲמֹר עָשִׂיתָנִי וְאֶל עֶפֶר תְּשִׁיבֵנִי:
לכא' פסול.

איוב פרק יא פסוק טז

כִּי אַתָּה עָמַל תִּשְׁכַּח בְּמַיִם עֲבָדוּ תִּזְכָּר:
פסול.

איוב פרק יד פסוק יג:

מִי יִתֵּן בְּשָׂאוֹל תִּצְפֶּנִּי תִסְתִּירֵנִי עַד שׁוּב אֶפְּךָ תִּשִּׁית לִי חֹק וְתִזְכְּרֵנִי:
לכא' פסול.

איוב פרק לו פסוק כד

זָכַר כִּי תִשְׁגִּיֵּא פָעָלוֹ אֲשֶׁר שָׁדְרוּ אֲנָשִׁים:
פסול.

איוב פרק מ פסוק לב

שִׁים עָלָיו בִּפְּךָ זָכַר מִלְחָמָה אֶל תּוֹסֵף:
פסול.

איכה פרק ג פסוק יט

זָכַר עֲנִי וּמְרוּדִי לַעֲנָה וְרָאשׁ:
צ"ע.

איכה פרק ה פסוק א

זָכַר יִקְנֹךְ מָה הָיָה לָנוּ (הביט) הַבֵּיטָה וּרְאֵה אֶת חֲרָפְתָּנוּ:
לכאורה כשר

אסתר פרק ו פסוק א, א

בְּלִילָה הַהוּא נִדְּדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהַבִּיא אֶת סֵפֶר הַזְכָּרֹנוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים וַיְהִיו
נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ

התורה תמימה מביא: נדדה שנת המלך - רבי תנחום אומר, נדדה שנת המלך - שנת מלכו של עולם, ורבנן אמרי - נדדו עליונים נדדו תחתונים. וגם למעלה זכרו את התשובה (באותו הזמן) וגלגלו שתנוד שנתו של אחשוורוש וכו' וא"כ האם כונת הפסוק גם לזכירה למעלה וא"כ הרי מרדכי הוא יחיד ופסול. ואולי כי זה הציל את כל ישראל אז זה לא יחיד. וצ"ע.

נחמיה פרק א פסוק ח

זָכַר נָא אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוִּיתָ אֶת מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לֵאמֹר אַתֶּם תִּמְעַלּוּ אֲנִי אֶפְיץ אֶתְכֶם
בְּעָמִים:
פסול.

נחמיה פרק ב פסוק כ

וְאָשִׁיב אוֹתָם דָּבָר וְאֹמַר לָהֶם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הוּא יַעֲלֶיחַ לָנוּ וְאֶנְחֲנוּ עַבְדֵּיו נָקוּם וּבְנִינוּ
וְלָכֶם אֵין חֶלֶק וְצִדְקָה וְזִכְרוֹן בִּירוּשָׁלַם:
פסול.

נחמיה פרק ד פסוק ח

וְאֶרָא וְאֶקוּם וְאֹמַר אֶל הַחֹרִים וְאֶל הַסָּגָנִים וְאֶל יֵתֵר הָעָם אֵל תִּירָאוּ מִפְּנֵיהֶם אֶת אֲדָנִי
הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא זָכְרוּ וְהִלַּחֲמוּ עַל אַחֵיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם נְשֵׁיכֶם וּבָתֵּיכֶם:
פסול.

נחמיה פרק ה פסוק יט

זָכְרָה לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עַל הָעָם הַזֶּה:
פסול כי זכרון דיחיד הוי.

נחמיה פרק ו פסוק יד

זָכְרָה לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה וְלִסְגָּבָלֵט כְּמַעֲשָׂיו אֱלֹהֵי וְגַם לְנוֹעֲדָהּ הַנְּבִיאָה וּלְיֵתֵר הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר
הָיוּ מִיָּרֵאִים אוֹתִי:
צ"ע אם זה זכרון דיחיד או בגלל שזה לא יחיד ממש אז לא.

נחמיה פרק יג פסוק יד

זָכְרָה לִי אֱלֹהֵי עַל זֹאת וְאֵל תִּמְחַח חֲסָדִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּבֵית אֱלֹהֵי וּבְמִשְׁמָרִיו:
פסול כי זכרון דיחיד הוי.

נחמיה פרק יג פסוק כב

וְאִמְרָה לָלוּם אֲשֶׁר יִהְיוּ מְטַהֲרִים וּבָאִים שְׁמֵרִים הַשְּׁעָרִים לְמִקְדָּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת גַּם
זֹאת זָכְרָה לִי אֱלֹהֵי וְחוּסָה עָלִי כְּרֹב חֲסִדְךָ:
פסול כי זכרון דיחיד הוי.

נחמיה פרק יג פסוק כט

זָכְרָה לָהֶם אֱלֹהֵי עַל גְּאֻלִּי הַכְּהֵנָה וּבְרִית הַכְּהֵנָה וְהַלְוִיִּם:

צ"ע אם זה זכרון דיחיד או בגלל שזה לא יחידי ממש אז כשר.

נחמיה פרק יג פסוק לא

וְלִקְרֹבָן הָעֲצִים בְּעֵתִים מְזֻמָּנוֹת וְלִבְכוּרִים זָכָרָה לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה:
פסול כי זכרון דיחיד הוי.

דברי הימים א פרק טז פסוק יב

זָכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מִפְתֵּי וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ:
היוסף תהילות בתהילים קמג ה כותב שמי שמזכיר את נפלאות ה' ניצל מצרה וא"כ אולי כשר.

דברי הימים א פרק טז פסוק טו

זָכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבַר צִוְּהָ לְאֶלֶף דּוֹר:
הרד"ק כותב: זכרו לעולם בריתו - ובתילים זכר לעולם בריתו, פי' הברית שכרת עם אברהם זכר אותה לעולם ולבניו וא"כ כשר.

דברי הימים ב פרק ו פסוק מב

יִקְנוּ אֱלֹהִים אֶל תֵּשֵׁב פָּנָיו מִשִּׁיחִיָּה זָכָרָה לְחֶסֶד דָּוִד עַבְדְּךָ:
פסול כי זכרון דיחיד הוי.

פקדונות בזכרונות

לרבי יוסי (ואין נוהגים כן)

בראשית פרשת וירא פרק כא פסוק א

יִקְנוּ פֶקֶד אֶת שְׂרָה בְּאִשְׁרָא אִמְרָ וַיַּעַשׂ יִקְנוֹתָ לְשָׂרָה בְּאִשְׁרָא דָּבָר:
הגמרא במסכת ראש השנה דף לב עמוד ב אומרת פקדונות הרי הן כזכרונות, כגון וה' פקד את שרה,...
דברי רבי יוסי וא"כ כשר.

בראשית פרשת ויחי פרק נ פסוק כד

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנִי מֵת וְאֱלֹהִים פֶּקֶד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהָעֶלָה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת
אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב:
כשר לר' יוסי.

בראשית פרשת ויחי פרק נ פסוק כה

וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלֶתֶם אֶת עַצְמוֹתַי מִזֶּה:
כשר כנ"ל.

שמות פרשת שמות פרק ג פסוק טז

לֵךְ וְאַסְפַּף אֶת זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְקֹזֵק אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם
יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פֶּקֶדְתִּי אֶתְכֶם וְאֵת הָעֲשׂוֹי לָכֶם בְּמִצְרָיִם:
כשר (הגמרא אומרת).

שמות פרשת שמות פרק ד פסוק לא

וַיֹּאמְרוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פֶקֶד יִקְזֹק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ:
כשר.

שמות פרשת בשלח פרק יג פסוק יט

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשִּׁבְעִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד
אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת עַצְמוֹתַי מִזֶּה אֶתְכֶם:
כשר.

שמות פרשת יתרו פרק כ פסוק ה

לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְקֹזֵק אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא פֶקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים עַל
שְׁלִשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָאִי:
פסול כי פורענות.

שמות פרשת כי תשא פרק לד פסוק ז

נִצֹּר חֶסֶד לְאֲלֹפִים נִשָּׂא עֲוֹן וּפָשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְחָה לֹא יִנָּקָה פֶקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל
בְּנֵי בָנִים עַל שְׁלִשִׁים וְעַל רִבְעִים:
פסול כי פורענות.

במדבר פרשת שלח פרק יד פסוק יח

יְקֹזֵק אֶרֶךְ אַפִּים וְרַב חֶסֶד נִשָּׂא עֲוֹן וּפָשַׁע וְנִקְחָה לֹא יִנָּקָה פֶקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בָּנִים עַל
שְׁלִשִׁים וְעַל רִבְעִים:
פסול כי פורענות.

במדבר פרשת קרח פרק טז פסוק כט

אִם בָּמוֹת כָּל הָאָדָם יִמָּתוֹן אֵלֶּה וּפִקְדוֹת כָּל הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא יִקְזֹק שְׁלַחְנִי:

לפי התרגום יונתן זה לשון מנין. ולפי הכתב והקבלה זה לשון זכירה של יום המות שנזכרים בו כל המעשים אבל בכל זאת פסול כי זה זכרון דיחיד ואולי לא בגלל שפורענות אם עשע מעשים רעים מבחנת עמך כולם צדיקים.

דברים פרשת ואתחנן פרק ה פסוק ט

לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יְקֹנֶה אֱלֹהֶיךָ אֵל קִנְאָה פֶקֶד עֹון אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל שְׁלִשִׁים וְעַל רִבְעִים לְשָׁנָיו:
פסול כי פורענות.

שמואל א פרק ב פסוק כא

כִּי פֶקֶד יְקֹנֶה אֶת חַנָּה וַתֵּהָר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדֵּל הַנַּעַר שְׁמוּאֵל עִם יְקֹנֶה:
פסול כי זכרון דיחיד ואולי כְּפָשָׁרָה כיון דאתו רבים מינה כרבים דמיא. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א:
ואולי לא עדיף מרחל

שמואל א פרק טו פסוק ב

כֹּה אָמַר יְקֹנֶה צְבָאוֹת פֶּקֶדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בַּדְרֹךְ בַּעֲלָתּוֹ מִמְּצָרִים:
כשר כי פורענות דגוים שרי לומר.

ישעיהו פרק י פסוק ג

וְמָה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם פֶּקֶדָה וּלְשׁוֹאָה מִמֶּרְחָק תָּבוֹא עַל מִי תִנּוּסוּ לַעֲזֹרָה וְאַנָּה תַעֲזֹבוּ כְּבוֹדְכֶם:
פסול כי פורענות.

ישעיהו פרק יג פסוק יא

פֶּקֶדְתִּי עַל תֵּבֵל רָעָה וְעַל רָשָׁעִים עֹנֶם וְהַשְׁפַּתִּי גֵאוֹן זָדִים וְגִאֲוֹת עָרִיצִים אֲשָׁפִיל:
כשר כי פורענות דגוים.

ישעיהו פרק כג פסוק יז

וְהָיָה מִמָּוֶץ שְׂבָעִים שָׁנָה יִפְקֹד יְקֹנֶה אֶת צָר וְשָׁבָה לְאַתְנָנָה וְזִנְתָה אֶת כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:
כשר כי פורענות דגוים.

ישעיהו פרק כו פסוק טז

יִקְנֶה בְּצֶדֶק פְּקֻדוֹתָי וְצִדְקוֹתָי לִחַשׁ מוֹסְרָה לְמוֹ:
פסול.

ישעיהו פרק כו פסוק כא

כִּי הִנֵּה יִקְנֶה יִצְחָק מִמִּקְדָּמוֹ לְפָקֶד עֲוֹן יֹשֵׁב הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְתָּה הָאָרֶץ אֶת דְּמִיָּהּ וְלֹא תִכְסֶּה
עוֹד עַל הָרוּגֶיהָ:
כשר כי פורענות דגוים.

ירמיהו פרק ו פסוק טו

הַבִּישׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַם בּוֹשׁ לֹא יִבֹּשׁוּ גַם הַכָּלִים לֹא יִדְּעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בְּנִפְלִים בְּעֵת
פְּקֻדָּתָם יִבְשְׁלוּ אָמַר יִקְנֶה:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק ח פסוק יב

הַבִּישׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַם בּוֹשׁ לֹא יִבֹּשׁוּ וְהַכָּלִים לֹא יִדְּעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בְּנִפְלִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יִבְשְׁלוּ אָמַר יִקְנֶה:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק יא פסוק כב

לָכֵן כֹּה אָמַר יִקְנֶה צָבָאוֹת הַנְּגִי פִקֵּד עָלֵיהֶם הַבְּחוּרִים יָמָתוּ בַּחֶרֶב בְּנִיָּהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם יָמָתוּ
בַּרְעָב:
צ"ע אם נחשב כפורענות לישראל או כפורענות לרשעים גוים שהרי ירמיהו מבקש מה'
אראה נקמתך מהם.

ירמיהו פרק יא פסוק כג

וּשְׂאִרִית לֹא תִהְיֶה לָהֶם כִּי אָבִיא רָעָה אֶל אַנְשֵׁי עֲנֹתוֹת שְׁנַת פְּקֻדָּתָם:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק יד פסוק י

כֹּה אָמַר יִקְנֶה לָעַם הַזֶּה כִּי אֶהְיֶה לָנוּעַ רַגְלֵיהֶם לֹא חֲשָׁכוּ וַיִּקְנֶה לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכֹּר עוֹנָם
וַיִּפְקֵד חֲטָאתָם:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק כג פסוק ב

לִכְּנָן כֹּה אָמַר יְקֹנֶק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל הָרָעִים הָרָעִים אֶת עַמִּי אַתֶּם הַפְּצַתֶם אֶת צְאֲנִי וַתִּדְחֻם וְלֹא פָקַדְתֶּם אֶתֶם הַנְּנִי פָקַד עֲלֵיכֶם אֶת רַע מַעֲלֵיכֶם נָאִם יְקֹנֶק:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק כג פסוק יב

לִכְּנָן יְהִיָּה דְרָכָם לָהֶם פַּחַלְמִלְקוֹת בְּאַפְלָה יִדְחוּ וְנִפְלוּ בָּהּ כִּי אָבִיא עֲלֵיהֶם רָעָה שְׁנֵת פָּקַדְתֶּם נָאִם יְקֹנֶק:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק כג פסוק לד

וְהִנְבִּיא וְהִכְהֵן וְהָעָם אֲשֶׁר יֹאמַר מִשָּׂא יְקֹנֶק וּפָקַדְתִּי עַל הָאִישׁ הַהוּא וְעַל בֵּיתוֹ:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק כה פסוק יב

וְהָיָה כְּמִלְאוֹת שְׁבָעִים שָׁנָה אֶפְקַד עַל מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַל הַגּוֹי הַהוּא נָאִם יְקֹנֶק אֶת עֲוֹנָם וְעַל אֶרֶץ בְּשָׂדִים וּשְׁמֹתַי אֶתוֹ לְשִׁמּוֹנוֹת עוֹלָם:
כשר כי פורענות דגויים.

ירמיהו פרק כז פסוק כב

בְּבִלְהָ יֻבָּאוּ וּשְׁמָהּ יִהְיוּ עַד יוֹם פָּקַדִי אֶתֶם נָאִם יְקֹנֶק וְהַעֲלִיתִם וְהַשִּׁיבְתִּים אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה:
כשר.

ירמיהו פרק כט פסוק י

כִּי כֹה אָמַר יְקֹנֶק כִּי לִפִּי מְלֹאֵת לְבָבְלָה שְׁבָעִים שָׁנָה אֶפְקַד אֶתְכֶם וְהִקְמוֹתִי עֲלֵיכֶם אֶת דְּבָרֵי הַטּוֹב לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה:
כשר.

ירמיהו פרק כט פסוק לב

לִכְּנָן כֹּה אָמַר יְקֹנֶק הַנְּנִי פָקַד עַל שְׁמִיעָיָה הַנְּחָלְמִי וְעַל זִרְעוֹ לֹא יְהִיָּה לוֹ אִישׁ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָעָם הַזֶּה וְלֹא יִרְאֶה בְּטוֹב אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה לְעַמִּי נָאִם יְקֹנֶק כִּי סָרָה דְּבַר עַל יְקֹנֶק:
פסול כי פורענות (ויחיד).

ירמיהו פרק לו פסוק לא

וּפָקַדְתִּי עָלָיו וְעַל זָרְעוֹ וְעַל עַבְדָּיו אֶת עֹנֶם וְהִבֵּאתִי עֲלֵיהֶם וְעַל יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְאֶל אִישׁ
יְהוּדָה אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק נ פסוק כו - כז

בָּאוּ לָהּ מִקֶּץ פֶּתַחַּו מֵאַבְסִיָּה סְלוּהָ כְּמוֹ עֲרָמִים וְהִחְרִימוּהָ אֵל תִּהְיֶה לָּהּ שְׂאֵרִית: חֲרָבוּ
כָּל פְּרִיָּה יִרְדּוּ לַטֶּבַח הִוא עֲלֵיהֶם כִּי בָּא יוֹמָם עַת פָּקַדְתָּם:
כשר כי פורענות דגוים.

יחזקאל פרק כג פסוק כא

וּתְּפַקְדִּי אֶת זְמוֹת נְעוּרֶיךָ בַּעֲשׂוֹת מִמּוֹצְרִים דִּדְיָךְ לְמַעַן שִׂדִּי נְעוּרֶיךָ:
פסול כי פורענות.

יחזקאל פרק לח פסוק ח

מִיָּמִים רַבִּים תִּפְקַד בְּאַחֲרִית הַשָּׁנִים תָּבוֹא אֶל אֶרֶץ מְשׁוֹבְבַת מִחֲרָב מִקְבָּצַת מַעֲמִים
רַבִּים עַל הָרִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְחֲרָבָה תָּמִיד וְהִיא מַעֲמִים הוֹצָאָה וַיָּשֻׁבוּ לְבִטָּח כָּלָם:
כשר. הערת זקני הגר"ה רוס שליט"א: לא נזכר ה'

הושע פרק א פסוק ד,

וַיֹּאמֶר יִקְוֶה אֲלָיו קָרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֵאל כִּי עוֹד מַעֲט וּפָקַדְתִּי אֶת דָּמִי יִזְרְעֵאל עַל בֵּית יִהוּא
וְהִשְׁבֵּתִי מִמְּלָכוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:
פסול כי פורענות ויחיד.

הושע פרק ב פסוק טו

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת יָמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעֲד נִזְמָה וְחִלִּיתָה וְתִלְךְ אַחֲרֵי
מֵאֲהָבֶיהָ וְאֵתִי שִׁכְחָה נָאִם יִקְוֶה:
פסול כי פורענות.

הושע פרק ד פסוק ט

וְהָיָה כְּעַם כְּפֹהֵו וּפָקַדְתִּי עָלָיו דִּרְכָּיו וּמַעַלְלָיו אֲשִׁיב לוֹ:
פסול כי פורענות.

הושע פרק ח פסוק יג

זָבַחִי הַבְּהֵבִי יִזְבְּחוּ בָשָׂר וַיֹּאכְלוּ יִקְנוּק לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם וַיִּפְקֹד חַטֹּאותֵם הִמָּה
מִצָּרִים יָשׁוּבוּ:
פסול כי פורענות.

הושע פרק ט פסוק ז
בָּאוּ יָמֵי הַפְּקָדָה בָּאוּ יָמֵי הַשְׁלָם יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֲוִיל הַנְּבִיא מִשְׁגָּע אִישׁ הָרוּחַ עַל רֹב עֲוֹנָה
וְרָבָה מִשְׁטִמָּה:
פסול כי פורענות.

הושע פרק יב פסוק ג
וְרִיב לִיקְנוֹק עִם יְהוּדָה וְלִפְקֹד עַל יַעֲקֹב בְּדַרְכֵּיו בְּמַעַלְלָיו יָשִׁיב לוֹ:
פסול כי פורענות.

עמוס פרק ג פסוק ב
רַק אֶתְכֶם יִדְעָתִי מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם:
פסול כי פורענות.

עמוס פרק ג פסוק יד
כִּי בַיּוֹם פִּקְדֵי פִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל עָלָיו וּפִקְדָתִי עַל מִזְבְּחוֹת בֵּית אֵל וְנִגְדְּעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ
וְנִפְּלוּ לָאָרֶץ:
פסול כי פורענות.

מיכה פרק ז פסוק ד
טוֹבְכֶם בְּחֶדֶק יִשָּׂר מִמְּסִיכָה יוֹם מִצָּפִיָּה פִקְדָתָהּ בָּאָה עֲתָה תִהְיֶה מְבוֹכָתָם:
פסול כי פורענות.

צפניה פרק א פסוק ט
וּפִקְדָתִי עַל כָּל הַדּוֹלֵג עַל הַמִּמְכָּתָן בַּיּוֹם הַהוּא הַמְּמַלְאִים בֵּית אֲדֹנֵיהֶם חֶמֶס וּמִרְמָה:
פסול כי פורענות. וצ"ע שאולי עובדי עבודה זרה הם כמו גוים.

צפניה פרק ב פסוק ז
וְהָיָה חֶבֶל לְשֹׁאֲרֵית בֵּית יְהוּדָה עָלֵיהֶם יִרְעוּן בְּבִתִּי אֲשָׁקְלוּן בְּעֶרֶב יִרְבְּצוּן כִּי יִפְקְדֵם
יִקְנוֹק אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁב שְׁבוֹתָם שְׁבִיתָם:
כשר אם בני הגולה זה כולם. ואם לא - צ"ע אם הרבה זה מספיק.

זכריה פרק י פסוק ג

על הרעים חרה אפי ועל העתודים אפקוד פי פקד יקנך צבאות את עדרו את בית יהודה ושם אותם פסוס הודו במלחמה:

כשר וצ"ע אם יוצאים שתי זיכרונות הראשון על פורענות דגוים "על העתודים אפקוד" והשני על טובת ישראל "כי פקד ה' צבקות את עדרו".

תהלים פרק ח פסוק ה

מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו:
לכאו' כשר.

תהלים פרק יז פסוק ג

בחנת לבי פקדת לילה צרפתי בל תמצא זמתי בל יעבר פי:
פסול.

תהלים פרק נט פסוק ו

ואתה יקנך אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד כל הגוים אל תחן כל בגדי און סלה:
לכאו' פורענות גויים.

תהלים פרק סה פסוק י

פקדת הארץ ותשקקה רבת תעשרנה פלג אלהים מלא מים תבין דגנם פי כן תכינה:
לכאורה פסול כי אינה טובה על ישראל, ואולי כשר כי ע"י כך מיטיב עם ישראל.

תהלים פרק קו פסוק ד

זכרני יקנך ברצון עמה פקדני בישועתה:
פסול כי זכרון דיחיד. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א: גם כאן רואים שבקשה נחשבת.

משלי פרק יט פסוק כג

יראת יקנך לחיים ושבע יליו בל יפקד רע:
פסול.

איוב פרק לא פסוק יד

ומה אעשה פי יקום אל וכי יפקד מה אשיבנו:
פסול כי יחיד ופורענות.

רות פרק א פסוק ו

וְתָקַם הָיָא וְכַלְתִּיהָ וְתִשָּׁב מִשְׁדֵּי מוֹאֵב כִּי שָׁמְעָה בְּשִׁדָּה מוֹאֵב כִּי פָקֵד יִקְנֹק אֶת עַמּוּ
לְתֵת לָהֶם לֶחֶם:
לכאו' כשר.

איכה פרק ד פסוק כב
תם עֲוֹנָה בֵּת צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתָהּ פָּקֵד עֲוֹנָהּ בֵּת אֲדָוָה גְּלָהּ עַל חַטֹּאתֶיהָ:
כשר, פורענות דעכו"ם.

עוד פקדונות

(מה שהמצודות מפרש כהשגחה ולא כזיכרון, וצריך עיון אם זה גם נחשב זכרונות)

ישעיהו פרק י פסוק יב
וְהָיָה כִּי יִבְצֹעַ אֲדָנִי אֶת־כָּל־מַעֲשָׂהוּ בְּתֵר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גִדְלֵי לֵבָב מִלֶּךָ־
אֲשִׁיר וְעַל־תַּפְאֶרֶת רוּם עֵינָיו:
לכאו' כשר, פורענות דעכו"ם.

ישעיהו פרק כז פסוק א
ביום ההוא יפקד יקוק בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש ברח ועל לויתן
נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים:
כשר כי פורענות דגוים.

ירמיהו פרק ה פסוק ט
העל אלה לוא אפקד נאם יקוק ואם בגוי אשר כזה לא תתנקם נפשי:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק ו פסוק ו
כי כה אמר יקוק צבאות כרתו עצה ושפכו על ירושלם סללה היא העיר הפקד כלה
עשק בקרבה:
פסול כי פורענות ולהאלישיך שאומר שהפקד עליה נבוכדנצאר להכרית אותה - לא שייך לזכרונות.

ירמיהו פרק ט פסוק ח
העל אלה לא אפקד בם נאם יקוק אם בגוי אשר כזה לא תתנקם נפשי:

פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק ט פסוק כד

הנה ימים באים נאם יקוק ופקדתי על כל מול בערלה:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק י פסוק טו

הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו:
לכאורה כשר.

ירמיהו פרק יג פסוק כא

מה תאמרי כי יפקד עליך ואת למדת אתם עליך אלפים לראש הלוא חבלים יאחזוך
כמו אשת לדה:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק טו פסוק טו

אתה ידעת יקוק זכרני ופקדני והנקם לי מרדפי אל לארך אפך תקחני דע שאתי עליך
חרפה:
פסול כי זכרון דיחיד.

ירמיהו פרק כא פסוק יד

ופקדתי עליכם כפרי מעלליכם נאם יקוק והצתי אש ביערה ואכלה כל סביביה:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק כז פסוק ח

והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר מלך בבל ואת אשר לא יתן
את צוארו בעל מלך בבל בחרב וברעב ובדבר אפקד על הגוי ההוא נאם יקוק עד תמי
אתם בידו:
כשר כי פורענות דגוים.

ירמיהו פרק ל פסוק כ

והיו בניו כקדם ועדתו לפני תכון ופקדתי על כל לחציו:
כשר כי פורענות דגוים.

ירמיהו פרק מד פסוק יג

ופקדתי על היושבים בארץ מצרים כאשר פקדתי על ירושלם בחרב ברעב ובדבר:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק מד פסוק כט

וזאת לכם האות נאם יקוק כי פקד אני עליכם במקום הזה למען תדעו כי קום יקומו
דברי עליכם לרעה:
לכאורה פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק נא פסוק יח

הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו:
לכאורה כשר.

עמוס פרק ג פסוק יד

כי ביום פקדי פשעי ישראל עליו ופקדתי על מזבחות בית אל ונגדעו קרנות המזבח
ונפלו לארץ:
פסול כי פורענות.

צפניה פרק א פסוק ח

והיה ביום זבח יקוק ופקדתי על השרים ועל בני המלך ועל כל הלבשים מלבוש נכרי:
פורענות ישראל, אבל אולי נחשבים גויים?

תהלים פרק פ פסוק טו

אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת:
כשר.

שופרות

שמות פרק יט, טז

ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלת וברקים וענן כבד על ההר וקל שפר חזק מאד
ויחרד כל העם אשר במחנה:
כשר.

שמות פרק יט, יט

ויהי קול השפר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול:
כשר.

שמות פרק כ, טו

וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפר ואת ההר עשן וירא העם וינעו
ויעמדו מרחק:
כשר.

ויקרא פרק כה, ט

והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל
ארצכם:
כשר וצ"ע אם יוצאים שתיים "והעברת שופר תרועה" "תעבירו שופר".

יהושע פרק ו, ד

ושבעה כהנים ישאו שבעה שופרות היובלים לפני הארון וביום השביעי תסבנו את
העיר שבע פעמים והכהנים יתקעו בשופרות:
כשר וצ"ע אם יוצאים שתיים "ישאו שבעה שופרות" "יתקעו בשופרות".

יהושע פרק ו, ה

והיה במשך בקרן היובל בשמעכם כשמעכם את קול השופר יריעו כל העם תרועה
גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ועלו העם איש נגדו:
כשר.

יהושע פרק ו, ו

ויקרא יהושע בן נון אל הכהנים ויאמר אלהם שאו את ארון הברית ושבעה כהנים ישאו
שבעה שופרות יובלים לפני ארון יקוק:
צ"ע האם נחשב שופרות כי רק מוזכר השופר בלי פעולת התקיעה.

יהושע פרק ו, ח

ויהי כאמר יהושע אל העם ושבעה הכהנים נשאים שבעה שופרות היובלים לפני יקוק
עברו ותקעו בשופרות וארון ברית יקוק הלך אחריהם:
השני "ותקעו בשופרות" כשר, וצ"ע אם יוצאים גם בראשון "נושאים שבעה שופרות".

יהושע פרק ו, ט

והחלוץ הלך לפני הכהנים (תקעו) תקעי השופרות והמאסף הלך אחרי הארון הלוח ותקוע בשופרות:

השני כשר "ותקוע בשופרות". וצ"ע אם יוצאים גם בראשון "הכהנים תוקעי השופרות", אולי זה רק תיאור הכהנים.

יהושע פרק ו, יג

ושבעה הכהנים נשאים שבעה שופרות היבלים לפני ארון יקוק הלכים הלוח ותקעו בשופרות והחלוץ הלך לפנייהם והמאסף הלך אחרי ארון יקוק הולך הלוח ותקוע בשופרות:

השני והשלישי "ותקעו" "ותקוע" כשרים, וצ"ע אם יוצאים גם בראשון "נושאים שבעה שופרות".

יהושע פרק ו, טז

ויהי בפעם השביעית תקעו הכהנים בשופרות ויאמר יהושע אל העם הריעו כי נתן יקוק לכם את העיר:
כשר.

יהושע פרק ו, כ

וירע העם ויתקעו בשופרות ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפל החומה תחתיה ויעל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר:

כשר וצ"ע אם יוצאים ארבע, "וירע העם" "ויתקעו בשופרות" "קול השופר" "וירעו העם תרועה גדולה". ועיין הרחב דבר בשלח יד, טו אם הוא לשון תרועה או לשון תפילה.

שופטים פרק ג, כז

ויהי בבואו ויתקע בשופר בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל מן ההר והוא לפנייהם:
צ"ע אם שופר המיועד רק לאיסוף נחשב לשופרות.

שופטים פרק ו, לד

ורוח יקוק לבשה את גדעון ויתקע בשופר ויזעק אביעזר אחריו:
צ"ע אם כשר כנ"ל.

שופטים פרק ז, ח

ויקחו את צדה העם בידם ואת שופרתייהם ואת כל איש ישראל שלח איש לאהליו ובשלש מאות האיש החזיק ומחנה מדין היה לו מתחת בעמק:
צ"ע כי מוזכר שופר בלי תקיעה.

שופטים פרק ז, טז

ויהי את שלש מאות האיש שלשה ראשים ויתן שופרות ביד כלם וכדים רקים ולפדים בתוך הכדים:

צ"ע כי מוזכר שופר בלי תקיעה.

שופטים פרק ז, יח

ותקעתי בשופר אנכי וכל אשר אתי ותקעתם בשופרות גם אתם סביבות כל המחנה ואמרתם ליקוק ולגדעון:

לכא' כשר ולכא' יוצאים שתיים "ותקעתי בשופר" "ותקעתם בשופרות".

שופטים פרק ז, יט

ויבא גדעון ומאה איש אשר אתו בקצה המחנה ראש האשמרת התיכונה אך הקם הקימו את השמרים ויתקעו בשופרות ונפוץ הכדים אשר בידם:
לכא' כשר.

שופטים פרק ז, כ

ויתקעו שלשת הראשים בשופרות וישברו הכדים ויחזיקו ביד שמאולם בלפדים וביד מינם השופרות לתקוע ויקראו חרב ליקוק ולגדעון:
כשר וצ"ע אם יוצאים שתיים.

שופטים פרק ז, כב

ויתקעו שלש מאות השופרות וישם יקוק את חרב איש ברעהו ובכל המחנה וינס המחנה עד בית השטה צררתה עד שפת אבל מחולה על טבת:
לכא' כשר.

שמואל א פרק יג, ג

ויך יונתן את נציב פלשתים אשר בגבע וישמעו פלשתים ושאול תקע בשופר בכל הארץ לאמר ישמעו העברים:
צ"ע אם כשר. [כי אינו שופר מלחמה או גבורה, אלא פרסום והודעה].

שמואל ב פרק ב, כח

ויתקע יואב בשופר ויעמדו כל העם ולא ירדפו עוד אחרי ישראל ולא יספו עוד להלחם:
צ"ע אם כשר.

שמואל ב פרק ו, טו

ודוד וכל בית ישראל מעלים את ארון יקוק בתרועה ובקול שופר:
כשר.

שמואל ב פרק טו, י

וישלח אבשלום מרגלים בכל שבטי ישראל לאמר כשמעכם את קול השפר ואמרתם
מלך אבשלום בחברון:
לכאו' לא כשר.

מלכים א פרק א, לד

ומשח אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם יחי
המלך שלמה:
צ"ע אם כשר. צריך לבדוק למה תוקעים בשופר במשיחת המלך, אולי צעקה להשם? ואז כשר.

מלכים א פרק א, לט

ויקח צדוק הכהן את קרן השמן מן האהל וימשח את שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו
כל העם יחי המלך שלמה:
צ"ע אם כשר.

מלכים א פרק א, מא

וישמע אדניהו וכל הקראים אשר אתו והם כלו לאכל וישמע יואב את קול השופר
ויאמר מדוע קול הקריה הומה:
צ"ע אם כשר.

ישעיהו פרק יח, ג

כל יושבי תבל ושכני ארץ כנשא נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו:
כשר.

ישעיהו פרק כז, יג

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים
והשתחוו ליקוק בהר הקדש בירושלם:
כשר.

ישעיהו פרק נח, א

קרא בגרון אל תחשך כשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם:
פסול כי פורענות וצ"ע מדוע אילו זה לא היה פורענות היה כשר הרי זה רק משל כשופר.

ירמיהו פרק ד, ה

הגידו ביהודה ובירושלם השמיעו ואמרו ותקעו תקעו שופר בארץ קראו מלאו ואמרו
האספו ונבואה אל ערי המבצר:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק ד, יט

מעני מעי אחולה אוחילה קירות לבי המה לי לבי לא אחריש כי קול שופר שמעתי
שמעת נפשי תרועת מלחמה:
פסול כי פורענות [וכן איתא בירושלמי שהוא פורענות. ומשמע דבלא"ה הוי שופרות אע"פ שאינו שופר
של הקב"ה]

ירמיהו פרק ד, כא

עד מתי אראה נס אשמעה קול שופר:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק ו, א

העזו בני בנימן מקרב ירושלם ובתקוע תקעו שופר ועל בית הכרם שאו משאת כי רעה
נשקפה מצפון ושבר גדול:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק ו, יז

והקמתי עליכם צפים הקשיבו לקול שופר ויאמרו לא נקשיב:
פסול כי פורעות.

ירמיהו פרק מב, יד

לאמר לא כי ארץ מצרים נבוא אשר לא נראה מלחמה וקול שופר לא נשמע וללחם
לא נרעב ושם נשב:
פסול.

ירמיהו פרק נא, כז

שאו נס בארץ תקעו שופר בגוים קדשו עליה גוים השמיעו עליה ממלכות אררט מוני
ואשכנז פקדו עליה טפסר העלו סוס כילק סמר:
כשר כי פורענות דגוים.

יחזקאל פרק לג, ג

וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר והזהיר את העם:
פסול כי פורענות.

יחזקאל פרק לג, ד

ושמע השמע את קול השופר ולא נזהר ותבוא חרב ותקחהו דמו בראשו יהיה:
פסול כי פורענות.

יחזקאל פרק לג, ה

את קול השופר שמע ולא נזהר דמו בו יהיה והוא נזהר נפשו מלט:
פסול כי פורענות.

יחזקאל פרק לג, ו

והצפה כי יראה את החרב באה ולא תקע בשופר והעם לא נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה אדרש:
פסול.

הושע פרק ה, ח

תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו בית און אחריך בנימין:
פסול כי פורענות.

הושע פרק ח, א

אל חכך שפר כנשר על בית יקוק יען עברו בריתי ועל תורתי פשעו:
פסול כי פורענות.

יואל פרק ב, א

תקעו שופר בציון והריעו בהר קדשי ירגזו כל יושבי הארץ כי בא יום יקוק כי קרוב:
צ"ע שזה שופר שבא להתרות על הפורענות אבל המטרה שלו להחזיר בתשובה כמו שכתבו המפרשים.

יואל פרק ב, טו

תקעו שופר בציון קדשו צום קראו עצרה:
זה שופר על התשובה כמו שופר של ר"ה.

עמוס פרק ב, ב

ושלחתי אש במואב ואכלה ארמנות הקריות ומת בשאון מואב בתרועה בקול שופר:
כשר כי פורענות דגוים היו.

עמוס פרק ג, ו

אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו אם תהיה רעה בעיר ויקוק לא עשה:

לכאורה כשר אבל רש"י אומר שהדברים הללו אין אלא דרך משל ודמיון. ונראה לי שכשר שזה כמו וכתקוע שופר שלא קרה.

צפניה פרק א, טז

יום שופר ותרועה על הערים הבצרות ועל הפנות הגבהות:

פסול כי פורענות. הערת זקני הגרא"ה רוט שליט"א: אף שתכלית היום הגדול היא לטובה.

זכריה פרק ט, יד

ויקוק עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני יקוק בשופר יתקע והלך בסערות תימן:

כשר כי פורענות דגוים הוי.

תהלים פרק מז, ו

עלה אלהים בתרועה יקוק בקול שופר:

כשר.

תהלים פרק פא, ד

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו:

כשר.

תהלים פרק צח, ו

בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יקוק:

כשר.

תהלים פרק קנ, ג

הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור:

כשר.

איוב פרק לט, כד

ברעש ורגז יגמא ארץ ולא יאמין כי קול שופר:

צ"ע אם כשר.

נחמיה פרק ד, יב

הבונים איש חרבו אסורים על מתניו ובונים והתוקע בשופר אצלי:

צ"ע אם כשר, רק תיאור האיש.

נחמיה פרק ד, יד

במקום אשר תשמעו את קול השופר שמה תקבצו אלינו אלהינו ילחם לנו:
לכאו' כשר.

דברי הימים א פרק טו, כח

וכל ישראל מעלים את ארון ברית יקוק בתרועה ובקול שופר ובחצצרות ובמצלות
משמעים בנבלים וכנורות:
לכאו' כשר.

דברי הימים ב פרק טו, יד

וישבעו ליקוק בקול גדול ובתרועה ובחצצרות ובשופרות:
כשר.

תרועה

כדעת רבי יוסי שתרועות כשופרות

ויקרא פרק כג, כד

דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה
מקרא קדש:
כשר.

ויקרא פרק כה, ט

והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל
ארצכם:
כשר

במדבר פרק י, ה

ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החנים קדמה:
צ"ע אם כשר.

במדבר פרק י, ו

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם:
צ"ע אם כשר.

במדבר פרק יו

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם:
צ"ע אם כשר.

במדבר פרק כג, כא

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל יקוק אלהיו עמו ותרועת מלך בו:
כשר.

במדבר פרק כט, א

ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו יום
תרועה יהיה לכם:
כשר.

במדבר פרק לא, ו

וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי
הקדש וחצצרות התרועה בידו:
צ"ע אם כשר, שהרי לא נזכרה התרועה רק "חצצרות התרועה", וגם תלוי בנידון על ותקעתם בחצצרות.

יהושע פרק ו, ה

והיה במשך בקרן היובל בשמעכם כשמעכם את קול השופר יריעו כל העם תרועה
גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ועלו העם איש נגדו:
כשר.

יהושע פרק ו, כ

וירע העם ויתקעו בשפרות ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה
ותפל החומה תחתיה ויעל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר:
כשר.

שמואל א פרק ד, ה

ויהי כבוא ארון ברית יקוק אל המחנה וירעו כל ישראל תרועה גדולה ותהם הארץ:
לכאו' כשר. ואולי לשון קריאת קול ולא תרועה בכלים.

שמואל א פרק ד, ו

וישמעו פלשתים את קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת במחנה
העברים וידעו כי ארון יקוק בא אל המחנה:

אם זה כשר לשופרות, צ"ע אם יש כאן שנים "את קול התרועה" "מה קול התרועה הגדולה הזאת".

שמואל ב פרק ו, טו

ודוד וכל בית ישראל מעלים את ארון יקוק בתרועה ובקול שופר:
"תרועה" כשר, מלבד "קול שופר".

ירמיהו פרק ד, יט

מעני מעני אחולה אחילה קירות לבי המה לי לבי לא אחריש כי קול שופר שמעתי
שמעת נפשי תרועת מלחמה:
פסול כי פורענות.

ירמיהו פרק כ, טז

והיה האיש ההוא כערים אשר הפך יקוק ולא נחם ושמע זעקה בבקר ותרועה בעת
צהרים:
פסול.

ירמיהו פרק מט, ב

לכן הנה ימים באים נאם יקוק והשמעתי אל רבת בני עמון תרועת מלחמה והיתה
לתל שממה ובנתיה באש תצתנה וירש ישראל את ירשיו אמור יקוק:
כשר פורענות גוים.

יחזקאל פרק כא, כז

בימינו היה הקסם ירושלם לשום כרים לפתח פה ברצח להרים קול בתרועה לשום
כרים על שערים לשפך סללה לבנות דיק:
פסול כי פורענות.

עמוס פרק א, יד-טו

הצתי אש בחומת רבה ואכלה ארמנותיה בתרועה ביום מלחמה בסער ביום סופה:
פורענות.

עמוס פרק ב, ב-ג

ושלחתי אש במואב ואכלה ארמנות הקריות ומת בשאון מואב בתרועה בקול שופר:
פורענות עכום, כשר.

צפניה פרק א, טז

יום שופר ותרועה על הערים הבצורות ועל הפנות הגבהות:
פסול כי פורענות.

מיכה פרק ד פסוק ט
עֲתָה לְפָנֶי תִרְעִי רַע הַמֶּלֶךְ אִיּוֹן בְּךָ אִם יִוָּעַצְךָ אֶבֶד כִּי הִחְזִיקְךָ חַיִּל פִּיּוּלָדָה:
תרועי ריע - לשון תרועה, אך פסול לכאוף.

תהלים פרק כז, ו
ועתה ירום ראשי על איבי סביבותי ואזבחה באהל זבחי תרועה אשירה ואזמרה
ליקוק:
לכאוף כשר.

תהלים פרק לג, ג
שירו לו שיר חדש היטיבו נגן בתרועה:
כשר.

תהלים פרק מז, ו
עלה אלקים בתרועה יקוק בקול שופר:
כשר, גם "בתרועה" וגם "בקול שופר".

תהלים פרק סה, יד
לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו:
לכאורה פסול.

תהלים פרק פט, טז
אשרי העם יודעי תרועה יקוק באור פניך יהלכון:
כשר.

תהלים פרק קח, י
מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת אתרועע:
פסול.

תהלים פרק קנ, ה
הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה:
כשר.
איוב פרק ח, כא

עד ימלה שחוק פיך ושפתיך תרועה:

פסול.

איוב פרק לג, כו

יעתר אל אלוה וירצהו וירא פניו בתרועה וישב לאנוש צדקתו:

צ"ע.

איוב פרק לו, לג

יגיד עליי רעו מקנה אף על עולה:

אבן עזרא, מצודות ומלבי"ם פירשו "ריעו" = תרועתו, תרועת ה' שבאה ע"י הרעם מבשרת על בוא הגשם, ע"ש. (ואולי גם לזה כוונת רש"י שה' קורא לשוב בתשובה, "ידרוש להם לבדוק במעשיהם ולשוב אליו" רומז לדברי חז"ל על הרעמים שנועדו לפשט עקמומיות שבלב, שהוא לשון בדיקה בין כפלים נסתרים). ויש לעיין לשיטתם אם כשר.

עזרא פרק ג, יא

ויענו בהלל ובהודת ליקוק כי טוב כי לעולם חסדו על ישראל וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל ליקוק על הוסד בית יקוק:

לכאורה כשר.

עזרא פרק ג, יב

ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסדו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול ורבים בתרועה בשמחה להרים קול:

צ"ע.

עזרא פרק ג, יג

ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק:

צ"ע.

דברי הימים א פרק טו, כח

וכל ישראל מעלים את ארון ברית יקוק בתרועה ובקול שופר ובחצצרות ובמצלותים משמעים בנבלים וכנורות:

לכא' כשר

דברי הימים ב פרק יג, יב

והנה עמנו בראש האלהים וכהנינו וחצצרות התרועה להריע עליכם בני ישראל אל
תלחמו עם יקוק אלהי אבותיכם כי לא תצליחו:

צ"ע

דברי הימים ב פרק טו, יד

וישבנו ליקוק בקול גדול ובתרועה ובחצצרות ובשופרות:
לכאו' כשר.

לשון "תריעו"

במדבר פרק י, ו-ז

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם:
ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו:
"ולא תריעו" פסול.

יהושע פרק ו, ה

והיה במשך בקרן היובל בשמעכם כשמעכם את קול השופר יריעו כל העם תרועה
גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ועלו העם איש נגדו:
לכאו' כשר.

יהושע פרק ו, י

ואת העם צוה יהושע לאמר לא תריעו ולא תשמיעו את קולכם ולא יצא מפיכם דבר
עד יום אמרי אליכם הריעו והריעתם:
"והריעתם" כשר.

יהושע פרק ו, טז

ויהי בפעם השביעית תקעו הכהנים בשופרות ויאמר יהושע אל העם הריעו כי נתן
יקוק לכם את העיר:

"הריעו" כשר.

יהושע פרק ו, כ

וירע העם ויתקעו בשפרות ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפל החומה תחתיה ויעל העם העירה איש נגדו וילכדו את העי:
"וירע העם" כשר.

שופטים פרק ז, כא

ויעמדו איש תחתיו סביב למחנה וירץ כל המחנה ויריעו ויניסו ויניסו:
צ"ע.

שופטים פרק טו, יד

הוא בא עד לחי ופלשתים הריעו לקראתו ותצלח עליו רוח יקוק ותהיינה העבתיים אשר על זרועותיו כפשתים אשר בערו באש וימסו אסוריו מעל ידיו:
פסול, פורענות שופט ישראל.

ישעיהו פרק טו, ד

ותזעק חשבון ואלעלה עד יהץ נשמע קולם על כן חלצי מואב יריעו נפשו ירעה לו:
"יריעו" כשר, פורענות עכו"ם. "נפשו ירעה" זה תרועה בפה, צ"ע אם כשר.

ישעיהו פרק מב, יג

יקוק כגבור יצא באיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על איביו יתגבר:
"יריע" כשר.

ישעיהו פרק מד, כג

רנו שמים כי עשה יקוק תחתיות ארץ פצחו הרים רנה יער וכל עץ בו כי גאל יקוק יעקב ובישראל יתפאר:
"הריעו תחתיות ארץ" לכאו' כשר.

ירמיהו פרק נ, טו

הריעו עליה סביב נתנה ידה נפלו (אשויתיה) אשויתיה נהרסו חומותיה כי נקמת יקוק היא הנקמו בה כאשר עשתה עשו לה:
הרד"ק אומר כמו ביריחו וא"כ כשר כי פורענות דגויים.

הושע פרק ה, ח

תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו בית און אחריו בנימין:

פסול, פורענות.

יואל פרק ב, א

תקעו שופר בציון והריעו בהר קדשי ירגזו כל יושבי הארץ כי בא יום יקוק כי קרוב:
צ"ע אולי פורענות.

צפניה פרק ג, יד

רני בת ציון הריעו ישראל שמחי ועלזי בכל לב בת ירושלים:
לכאו' כשר.

זכריה פרק ט, ט

גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות:
לכאורה כשר.

תהלים פרק מז, ב

כל העמים תקעו כף הריעו לאלהים בקול רנה:
לכאו' כשר.

תהלים פרק סו, א

למנצח שיר מזמור הריעו לאלהים כל הארץ:
המצודות דוד אומר שבעת בוא מלך המשיח יריעו כל העמים תרועת מלך לקבל את ה' לאלוה שזה כמו תרועת מלך בו שכשר ולכאורה אם כך כשר.

תהלים פרק פא, ב

הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב:
כשר.

תהלים פרק צה, א

לכו נרננה ליקוק נריעה לצור ישענו:
לכאו' כשר.

תהלים פרק צה, ב

נקדמה פניו בתודה בזמרות נריע לו:
צ"ע האם תרועת שופר או ע"י זמירות בפה?

[עיון מלמד התלמידים פרשת נצבים: ולפי זה הענין המפורסם בישראל אמר אשרי העם יודעי תרועה י"י באור פניך יהלכון ונאמר כי תרועה שם נופל על קול המון רבה פעמים הוא בלא כלי כמו שבא בזמירות

נריעה לו קול העם ברעה ורבים כמותם. ופעמים שהוא בא בכלי כמו שבא בצלצלי תרועה. והרעותם בחצוצרות. וכשהקול הזה יוצא מן הכלי נשבר לא פשוט יאמר עליו תרועה וכשהקול פשוט יאמר עליו תקיעה כאמרו תתקעו ולא תריעו וכן הקול הנשבר שהוא בלא כלי יאמר עליו תרועה ופעמים שהקולות האלו לשמחה ופעמים ליללה ואנחה לפי שהוא קול מעורר הלבבות באשר הם בזמן ההוא ולפיכך יעשה הקול הזה בהתאסף עם בשמחתם או בצרתם.

חיבור התשובה למאירי - משיב נפש מאמר ב פרק ו:

ולסבת זה אמרלכו נרננה ליי, כלומר שיעתקו מן האמונות הרעות ויזהרו מתת חסרון בחקו ית', וישובו להודות לפניו ולקדמו בתודה ובזמירות, ואמרו נריעה לצור ישענו, וכן בזמירות נריע לו, הכל דרך מליצה על היותם עובדים בשמחה ובטוב לבב, כי התרועה הוא ענין משותף, וכלל ענין יאמר על כל המיה, פעם בכלי ופעם בלא כלי, בלא כלי כאמרו, את קול העם ברעה, וכן אמרו הנה בזמירות נריע לו, והיא התרועה המושאלת בענין התפלות והבקשות, ולפעמים היא על יד כלי כמו שבאו מזה רבים, וכל הקולות היוצאים מן הכלי אשר מלת התרועה מיוחדת לקולו יקראו תרועה דרך כלל, והוא שבמקומות לא יזכור בהם רק מלת תרועה, ולפעמים יפול חלוק בין תכונת הקולות כאמרו, תתקעו ולא תריעו, קרא קצת תכונת הקול בלשון תקיעה וקצת תכונתה בלשון תרועה, ופעמים יבא ענין הקול לשמחה, ופעם לזרוז ענין, ופעם לחרדה ולאנחה לעורר הלבבות לסור מהר מן הדרך אשר הלכו בה מתמול שלשם והיא הסבה לתקיעת היום, ר"ל ר"ה, ולכן קראו דרך כלל יום תרועה, וכבר קדם ענין ערבוב השטן בו והוא, שהכונה כלה לסדר בהערתו לפני התשובה כלם.]

תהלים פרק צח, ד

הריעו ליקוק כל הארץ פצחו ורננו וזמרו:

לכאו' כשר

תהלים פרק צח, ו

בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יקוק:

כשר.

תהלים פרק ק, א

מזמור לתודה הריעו ליקוק כל הארץ:

לכאו' כשר.

איוב פרק ל, ה

מן גו יגרשו יריעו עלימו כגנב:

צ"ע.

איוב פרק לח, ז

ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים:

לכא' כשר.

עזרא פרק ג, יא

ויענו בהלל ובהודת ליקוק כי טוב כי לעולם חסדו על ישראל וכל העם הריעו תרועה גדולה בהלל ליקוק על הוסד בית יקוק:
לכא' כשר.

עזרא פרק ג, יג

ואין העם מכירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק:
לכא' כשר. אולי פורענות?

דברי הימים ב פרק יג, יב

והנה עמנו בראש האלהים וכהניו וחצצרות התרועה להריע עליכם בני ישראל אל תלחמו עם יקוק אלהי אבתיכם כי לא תצליחו:
לכא' כשר, אולי פורענות?

דברי הימים ב פרק יג, טו

ויריעו איש יהודה ויהי בהריע איש יהודה והאלהים נגף את ירבעם וכל ישראל לפני אביה ויהודה:

אם כשר, צ"ע אם יש כאן שנים "ויריעו" "בהריע" או שזה חוזר על אותו הדבר (אבל גם ב"שאו שערים" חוזר ונחשב שתיים להלכה). וגם צ"ע אם פורענות.

יתקעו

במדבר פרק י, ג

ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:
לכא' כשר. ותלוי בשאלה של "ותקעתם בחצוצרות".

במדבר פרק י, ד

ואם באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל:
לכא' כשר. כנ"ל.

במדבר פרק י, ה

ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החנים קדמה:

לכאו' כשר. כנ"ל.

במדבר פרק י, ו

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם:

לכאו' כשר. כנ"ל.

במדבר פרק י, ז

ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו:

צ"ע אם כשר. כנ"ל.

במדבר פרק י, ח

ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצצרות והיו לכם לחקת עולם לדרתיכם:

לכאו' כשר. ותלוי בשאלה של "ותקעתם בחצצרות".

במדבר פרק י, ט

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל

זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יקוק אלהיכם:

נידון בראשונים אם כשר, ולהלכה כשר.

יהושע פרק ו, ד

ושבעה כהנים ישאו שבעה שופרות היובלים לפני הארון וביום השביעי תסבו את

העיר שבע פעמים והכהנים יתקעו בשופרות:

לכאורה כשר.

יהושע פרק ו, ד

ושבעה כהנים ישאו שבעה שופרות היובלים לפני הארון וביום השביעי תסבו את

העיר שבע פעמים והכהנים יתקעו בשופרות:

לכאורה כשר.

יהושע פרק ו, ט

והחלוץ הלך לפני הכהנים (תקעו) תקעי השופרות והמאסף הלך אחרי הארון הלוך

ותקוע בשופרות:

"הלוך ותקוע" כשר, "תוקעי השופרות" צ"ע.

יהושע פרק ו, יג

שבעה הכהנים נשאים שבעה שופרות היבלים לפני ארון יקוק הלכים הלוח ותקעו בשופרות והחלוץ הלך לפנייהם והמאסף הלך אחרי ארון יקוק הולך הלוח ותקוע בשופרות:

כשר ב' פעמים "הולכים הלוח ותקוע" "הולך הלוח ותקוע".

יהושע פרק ו, טז

ויהי בפעם השביעית תקעו הכהנים בשופרות ויאמר יהושע אל העם הריעו כי נתן יקוק לכם את העיר: לכאורה כשר.

יהושע פרק ו, כ

וירע העם ויתקעו בשופרות ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפל החומה תחתיה ועל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר: לכאורה כשר.

שופטים פרק ג, כז

ויהי בבואו ויתקע בשופר בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל מן ההר והוא לפנייהם: צ"ע אם כשר אבל אולי שבגלל שהם נאספים למלחמה על גוים זה פורענות דגוים וכשר.

שופטים פרק ו, לד

ורוח יקוק לבשה את גדעון ויתקע בשופר ויזעק אביעזר אחריו: צ"ע אם כשר אבל אולי שבגלל שהם נאספים למלחמה על גוים זה פורענות דגוים וכשר.

שופטים פרק ז, יח

ותקעתי בשופר אנכי וכל אשר אתי ותקעתם בשופרות גם אתם סביבות כל המחנה ואמרתם ליקוק ולגדעון: צ"ע אם כשר.

שופטים פרק ז, יט

ויבא גדעון ומאה איש אשר אתו בקצה המחנה ראש האשמורת התיכונה אך הקם הקימו את השמרים ויתקעו בשופרות ונפוץ הכדים אשר בידם:

צ"ע אם כשר.

שופטים פרק ז, כ

ויתקעו שלשת הראשים בשופרות וישברו הכדים ויחזיקו ביד שמאולם בלפדים וביד
ימינם השופרות לתקוע ויקראו חרב ליקוק ולגדעון:

צ"ע אם כשר.

שופטים פרק ז, כב

ויתקעו שלש מאות השופרות וישם יקוק את חרב איש ברעהו ובכל המחנה וינס
המחנה עד בית השטה צריתה עד שפת אבל מחולה על טבת:

צ"ע אם כשר.

שמואל א פרק יג, ג

ויך יונתן את נציב פלשתים אשר בגבע וישמעו פלשתים ושואל תקע בשופר בכל
הארץ לאמר ישמעו העברים:

צ"ע אם כשר.

שמואל ב פרק ב, כח

ויתקע יואב בשופר ויעמדו כל העם ולא ירדפו עוד אחרי ישראל ולא יספו עוד להלחם:

צ"ע אם כשר.

שמואל ב פרק יח, טז

ויתקע יואב בשפר וישב העם מרדף אחרי ישראל כי חשך יואב את העם:

צ"ע אם כשר.

שמואל ב פרק כ, א

ושם נקרא איש בליעל ושמו שבע בן בכרי איש ימיני ויתקע בשפר ויאמר אין לנו חלק
בדוד ולא נחלה לנו בבן ישי איש לאהליו ישראל:

פסול.

שמואל ב פרק כ, כב

ותבוא האשה אל כל העם בחכמתה ויכרתו את ראש שבע בן בכרי וישלכו אל יואב
ויתקע בשופר ויפצו מעל העיר איש לאהליו ויואב שב ירושלם אל המלך:

צ"ע.

מלכים א פרק א, לד

ומשח אתו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך על ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם יחי המלך שלמה:

צ"ע אם כשר

מלכים א פרק א, לו

ויקח צדוק הכהן את קרן השמן מן האהל וימשח את שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו כל העם יחי המלך שלמה:

צ"ע אם כשר.

מלכים ב פרק ט, יג

וימהרו ויקחו איש בגדו וישימו תחתיו אל גרם המעלות ויתקעו בשופר ויאמרו מלך יהוא:

צ"ע אם כשר.

מלכים ב פרק יא, יד

ותרא והנה המלך עמד על העמוד כמשפט והשרים והחצצרות אל המלך וכל עם הארץ שמח ותקע בחצצרות ותקרע עתליה את בגדיה ותקרא קשר קשר:

צ"ע אם כשר. יש כאן פורענות רשעים.

ישעיהו פרק יח, ג

כל ישבי תבל ושכני ארץ כנשא נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו: כשר.

ישעיהו פרק כז, יג

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו ליקוק בהר הקדש בירושלם:

כשר.

ירמיהו פרק ד, ה

הגידו ביהודה ובירושלם השמיעו ואמרו ותקעו תקעו שופר בארץ קראו מלאו ואמרו האספו ונבואה אל ערי המבצר:

לפי רש"י זה כדי להזהיר לברוח מבבל ופסול (כי פורענות) ולפי הרד"ק לפרסם את נבואת הפורענות הנ"ל ופסול. אבל לפי המלבי"ם זה כדי להלחם בבבל וא"כ צ"ע אם כשר אבל הפסוק ממשיך (לשיטת הרד"ק) שבסוף לא יצאו להלחם כי האויב חזק ורק שיתכנסו אל ערי מבצר וצ"ע.

ירמיהו פרק ו, א

העזו בני בנימן מקרב ירושלם ובתקוע תקעו שופר ועל בית הכרם שאו משאת כי רעה נשקפה מצפון ושבר גדול:

השופר עצמו לא של פורענות (הערת זקני הגראי"ה רוט שליט"א: ובכל זאת צ"ע אם כשר) אבל הפסוק כולו על פורענות, וצ"ע.

ירמיהו פרק נא, כז

שאו נס בארץ תקעו שופר בגוים קדשו עליה גוים השמיעו עליה ממלכות אררט מני ואשכנז פקדו עליה טפסר העלו סוס כילק סמר:
לכאורה כשר כי פורענות דגוים.

יחזקאל פרק ז, יד

תקעו בתקוע והכין הכל ואין הלך למלחמה כי חרוני אל כל המונה:
לכאורה פסול כי פורענות.

יחזקאל פרק לג, ג

וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר והזהיר את העם:
לכאורה פסול כי פורענות.

יחזקאל פרק לג, ו

והצפה כי יראה את החרב באה ולא תקע בשופר והעם לא נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה אדרש:
פסול.

הושע פרק ה, ח

תקעו שופר בגבעה חצצרה ברמה הריעו בית און אחריו בנימין:
פסול כי פורענות.

יואל פרק ב, א

תקעו שופר בציון והריעו בהר קדשי ירגזו כל יושבי הארץ כי בא יום יקוק כי קרוב:
לכאורה כשר.

יואל פרק ב, טו

תקעו שופר בציון קדשו צום קראו עצרה:
לכאורה כשר, לחזור בתשובה.

עמוס פרק ג, ו

אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו אם תהיה רעה בעיר ויקוק לא עשה:
לכאורה פסול כי פורענות אבל רש"י אומר שכל הדברים האלו אינם אלא דרך משל ודמיון וצ"ע.

זכריה פרק ט, יד

ויקוק עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני יקוק בשופר יתקע והלך בסערות תימן:
כשר

תהלים פרק פא, ד

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו:
כשר.

תהלים פרק קנ, ג

הללוהו בתקע שופר הללוהו בנבל וכנור:
כשר.

נחמיה פרק ד, יב

והבונים איש חרבו אסורים על מתניו ובונים והתוקע בשופר אצלי:
צ"ע אם כשר.

ירגזו עמים

הלכות אמירת פסוקי פורענות עכו"ם
בברכות מלכויות זכרונות ושופרות

מאתנו

אברהם משה בהגאון רבי אהרן יהודה הלוי שליט"א רוט

שמואל ברבי אברהם משה הלוי שליט"א רוט

תדפיס מתוך הספר הכולל "אמרו לפני"
על הלכות מז"ש לענפיהם ופארותיהם

יזכנו המקום לראותו שלם בשכלולו והדרו

הערות והוספות תתקבלנה בשמחה!

להשיג הקונטרס:

אברהם משה רוט

פארן 1' ירושלים

0527652027

A0527652027@gmail.com

טעם פסול פורענות

א. אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פורענות¹. אף פורענות שמביאה לידי גאולה ואנו מצפים שתבוא, כמו "בחמה שפוכה אמלוך עליכם", מ"מ אין להזכירה לפי שאין מזכירים כעס בראש השנה, כמו שאמרו בגמרא ר"ה לבב. וצריך להבין מדוע באמת אין מזכירים את הכעס המקווה, הרי אנו מצפים לו. וכנראה שיש חשש שמחמת הזכרת הכעס יתעורר כעס גם באופנים אחרים שאין בהם גאולה.

ב. ונראה דזהו מחמת כוחם הגדול של פסוקי מז"ש - אשר בהם אנו זוכים להמליך את הקב"ה על עולמו ועלינו ולהכניס זיכרוננו לטובה ולשמוע קול שופר גדול - וממילא חששו פן יעוררו בהם כעס ודינים. ובפרט לפמש"כ רש"י הטעם שאסור ליחיד להתפלל מוסף של ראש השנה בג' שעות ראשונות "הואיל ואומר מלכויות זכרונות ושופרות מפקיד דינא טפי". הרי שאמירתם מעוררת את הדין עלינו. וכן מצאנו בריטב"א בשם הרשב"א שהמנהג לשוח בתפילת ראש השנה הוא דוקא במה שהוסיפו מפני הדין דהיינו מלכויות זכרונות ושופרות, ובתפילה וקראי בלחוד ולא בברכות, עכ"ל, כלומר שהזכרת הפסוקים היא מעוררת ומשפיעה את הדינים ולכן רק בשעת אמירת הפסוקים (והפתיחה להם, התקיעות) צריך לשחות כשעת הדין².

ג. אבל מלשון הגמרא משמע קצת שהוא מפני שהוא "ריש שתא" תחילת השנה ולא מחמת שהוא עומד בברכות מז"ש, שהרי לא אמרה שאין להזכיר בתפילה, אלא מצד שזהו "ריש שתא". ומשמע דזה כמו שאר סימני "ריש שתא" הנזכרים בהוריות ובכריתות. (ולפי"ז מבואר דגם יו"ט שני של ר"ה נקרא "ריש שתא"³). וכן נזכר בפוסקים

¹ מתני' ר"ה לבא. וכבר עמדו כולם על לשון "זכרון מלכות ושופר" שאינו כפי הסדר. ובתוי"ט כתב שהתחיל ב"זכרון" כי הוא נופל על לשון "מזכירין". אכן הא גופא צ"ע, הרי לעיל תנן "אם אמר ג' ג' מכולך" ובגמ' "מניין שאומרים מלכויות זכרונות ושופרות", ומדוע כאן נקטו לשון "מזכירין". אכן נראה דבא התנא לרמוז לנו שעיקר הטעם שאין אומרים פורענות, לפי שאין כאן אמירה גרידא אלא "הזכרה", וחיישינן מלעורר זכר פורענות. ועפ"י מדוקדק היטב שנקט לשון זכרון תחילה כי עיקר הזהירות בזה היא באמירת הזכרונות, שאז עיקר ה"הזכרה" להכניס זכרוננו לפניו.

² ואין כוונתו משום שדוקא בחלק התפילה המיוחד לראש השנה צריך לשוח, שהוא מענייני ראש השנה, דאם כן למה כתב ש"לא בברכות" הרי הברכות נתקנו גם הם על עניין ראש השנה.

³ יש שצידדו לומר שכל הקפידא שלא לידמך איניש בריש שתא אינה אלא ביו"ט ראשון, שאח"כ לא נקרא "ריש שתא" אלא "ראש השנה". כלומר, ד"ריש שתא" אינו שם המועד אלא תיאור המציאות של תחילת השנה, ויום ב' תשרי אינו "ריש שתא" אף שהוא "ראש השנה". אכן כאן הזכירה הגמרא "ריש

שלא לכעוס בראש השנה לסימן טוב⁴ (ולכא' מקורם מכאן שאין ריתחא בריש שתא). ולפי"ז לכא' אינו מעכב בדיעבד, אך בפוסקים משמע דהוא לעיכובא.

ד. אבל ברי"ף הגירסא "לאו אורח ארעא", משמע דאין זה דרך ארץ לכבוד המלכות להזכיר דין וכעס, כי כאשר נכנסים לפניו צריכים להיות בשמחה⁵, וכמבואר אצל נחמיה שביקש המלך להרגו משום שהיו פניו רעים, וכמו שהתנצל שר המשקים "את חטאי אני מזכיר היום, פרעה קצף על עבדיו", הרי שאין זה כבוד המלכות להזכיר לפניו חטא וכעס.

פסוק נוסף על הפסוקים

ה. לפי הטעמים הנ"ל נראה שגם אם אמר עשרה פסוקים שאין בהם פורענות, אסור להוסיף פסוק שיש בו פורענות. ובפרט לפי מה שכתב הרא"ש שגם הפסוקים שמוסיפים הם בכלל המצוה (ולכן אין בזה הפסק), א"כ גם הם בכלל הפסוקים שמכניסים זיכרוננו ויש לחוש להזכיר בהם ריתחא⁶. ואם אין הם בכלל הברכה, שוב הוי הפסק כמ"ש הרא"ש.

ו. וכן כתב ערוך לנר לדקדק מלשון המשנה "אין מזכירין זכרון מלכות שופר של פורענות", ולא אמרו "אין אומרים", "דקמ"ל דאפילו אמר העשרה פסוקים כהלכתן ורצה להוסיף של פורענות ג"כ אעפ"י שמותר להוסיף על העשרה פסוקים כמשי"כ

שתא" גם על יו"ט שני דר"ה. יותר מזה מצאנו לגבי תפילת מוסף בג' שעות ראשונות דלשון הגמרא שם "יומא קמא דריש שתא" ואפ"ה נזהרין מזה גם ביו"ט שני של ר"ה, ואכמ"ל.

⁴ כמוש"כ המשנ"ב מהחיי אדם: משנה ברורה סימן תקפג ס"ק ה "והנה כל אלו הענינים עושין הכל לסימן טוב ולכן פשיטא שיזהר מאד שלא יכעוס בימים האלו מלבד גודל האיסור כדי שיהיה לסימן טוב רק יהיה שמח לבו ובטוח בד' עם התשובה ומעש"ט".

⁵ וגם לפי דרך זו מובן מדוע הקדימה המשנה זכרון למלכות ושופר, משום שעיקר הקפידא היא בעת הזכרונות שאז הוא כעומד לפני ולפנים "כיון דלזכרון - כלפנים דמי" וצריך להיזהר ביתר שאת מלבוא בלבוש שק ופנים רעות אל המלך.

⁶ ובשאר תפילות היום, שאינם בכלל ברכות מז"ש, לא מצאנו שחוששים לזה. ראה לקמן הערה 113 לגבי קרא דויזכור כי בשר המה. אמנם מצאנו שחששו להזכיר שום ענייני דין וחטא בר"ה, עד שאפילו אגו"ז אין לאכול, וכן מנהג ישראל שלא לשחוט חיה ועוף ביו"ט של ר"ה, שלא לצער שום בריה. סיפר לי הרה"ח רבי יעקב טייכמאן שליט"א שדודו נכנס בבריתו של אאע"ה על ברכי הגה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בעצומו של ראש השנה, כשבקש לקרוא את שם הנולד, שמע שהאבא רוצה לקרוא אותו ע"ש אביו שהיה שוחט בבעלזא, ולא הסכים רבי אהרן בשום פנים לזה כיון שהיה אביו שוחט, אין מזכירים שמו בר"ה.

הראשונים מ"מ לא יזכיר של פורענות דבזה שייך יותר לשון הזכרה כדאמרין לקמן בגמרא אדכורא ריתחא לא מדכרין".

ז. אם עבר והוסיף פסוק שיש בו פורענות, נראה שלא פסל את כל הברכה, אלא יוצא ידי חובתו בשאר הפסוקים הכשרים. ואע"פ שהפסיק באמצע הברכה מ"מ אינו פוסל בדיעבד⁷.

פסוק שחלקו פורענות

ח. פסוק שנזכר בו מז"ש שאין בו פורענות, אך בשאר תיבות הפסוק נזכר פורענות, יש לדון להכשירו לפי שיטת הריטב"א "שלאחר שאמר המלכות או הזכרון או השופר אינו צריך לגמור כל הפסוק", אך אפשר שכיון שאסור להפסיק בפסוק שלא הפסיקו משה, ומצד זה צריך לכא' להזכיר כל הפסוק⁸, שוב אסור להזכירו בברכת מז"ש⁹.

ט. והנה כתב המהרש"א הטעם שלרבי יהודה לשון "תרועה" אינו שופרות - אע"פ שבפסוק לא כתוב שופר אלא תרועה - משום "דמלת "תרועה" מורה על מידת הדין מלשון שבר ואדכורי רתחא בר"ה לא מדכרין כדאמרין לעיל". ויש לדקדק בדבריו, שהרי לכו"ע יכול לומר "תרועת מלך בו" או "זכרון תרועה" ולצאת בזה כמלכויות או זכרונות, הרי שאע"פ שיש בפסוק זה פורענות מ"מ כיון שאין זה במילת "זכרון" או "מלך" יוצא בזה¹⁰.

⁷ דלכא' לא דמי למי שהזכיר הזכרה שאינה מעניינו של יום, כגון שאמר יעלה ויבוא ביום חול, שצריך לחזור על תפילתו. ואכתי צ"ע.

⁸ אמנם מצאנו שמזכיר "ה' צבקות יגן עליהם" ואינו ממשיך עד סוף הפסוק, אבל כבר כתב החיי אדם דשם הוא דרך תפילה, עיין לקמן הערה 57.

⁹ ואין להוכיח ממה שאמרו בגמרא ד"ה' מלך עולם ועד אבדו גוים מארצו" נחשב פורענות דעכו"ם, אע"פ שלכא' ה' מלך עולם ועד הוא דבר לעצמו, משום שהמפרשים שם פירשו "ה' מלך עולם ועד - כאשר - אבדו גוים מארצו".

¹⁰ ובנדון דידן החידוש גדול יותר, כי קשה לומר "דל מהכא" על תיבת "תרועה" שבמילים "זכרון תרועה", שהרי תיבת "זכרון" היא נסמכת ל"תרועה" ואיך אפשר להפרידם. וכן ב"תרועת מלך בו" אי אפשר לו לדלג תיבת "תרועת" ולשייר "מלך בו". ועוד צ"ע בזה.

שוב ראיתי פירוש הגר"ח"ק על הירושלמי שמפרש שו"ט דסוגיא על נידון זה בעצמו, עד כמה אפשר לחלק פסוק לשנים. וכתב ד"זמרו אלקים זמרו זמרו למלכנו זמרו" בוודאי נחשב לשנים למ"ד דאלקים מלכות, אבל בפסוק ומסיק ד"כי מלך כל הארץ אלקים זמרו משכיל" אפשר להחשיבו לשנים (למ"ד דאלקים מלכות), אבל "מלך אלקים על גוים" נחשב מלכות אחת כי אין כאן ב' עניינים בפסוק. (וצ"ע הא ממשיך

י. ולכאורה הדברים תלויים בטעמי פסול פורענות. אם החשש הוא מפני כוחם של מלכויות זכרונות ושופרות המעוררים את גזר דיננו, הרי אין זה אלא בחלק הפסוק שנזכר בו מז"ש, אבל מה שאומר בשביל שלא להפסיק במקום שלא פסקיה משה אינו בכלל הדברים המעוררים את הדין. אבל לפי הטעם של כבוד המלכות, או שהוא עניין כללי בריש שתא, וכה"ג, יש לחוש בכל הזכרת פורענות, ובפרט בתוך ברכות מז"ש, אע"פ שאינו בכלל מצות אמירת מז"ש.

יא. אמנם נראה דבדיעבד אם אמר פסוק שחציו פורענות וחציו מז"ש, יצא ידי חובתו. דסו"ס יש לומר דל מהכא להאי פלגא, ויש כאן חצי פסוק הכשר למז"ש.

יב. מסתבר שלא בכל אופן אפשר לחלק את הפסוק, כגון "בחימה שפוכה אמלוח עליכם" שאמרו בגמרא שהוא פורענות ולא אמרינן שיכול לומר רק "אמלוח עליכם" בפני עצמו¹¹.

יג. ראה פסוקים שברשימה ו שבהם הפורענות אינה נזכרת עם המז"ש אלא בחלק אחר של הפסוק ויש לצדד להכשירם בדיעבד כמוש"נ.

בזמנים אחרים

יד. יש להסתפק באמירת מז"ש ביום הכיפורים של יובל אם מותר להזכיר של פורענות, שהרי לכא' אינו "ריש שתא". אך מצאנו בכמה מקומות שיוהכ"פ נקרא ראש השנה, כמו בפסוק "בראש השנה בעשור לחודש" (יחזקאל מ,א). ויש מהראשונים שהקפידו על סימני ראש השנה בכל עשרת ימי תשובה.

טו. במז"ש שאומרים בתפילת התעניות, לכא' אין צריך להיזהר מפורענות. ולכל הפחות מפורענות של "חימה שפוכה אמלוח עליכם". אך לשון רש"י בתענית טו,א ד"ה זכרונות ושופרות "כל הפסוקים שאומרים בראש השנה" משמע שרק פסוקים

"אלקים ישב על כסא כבודו", וזהו בודאי עניין נוסף בפסוק שנזכר בו אלקים. ואולי מיירי שאמר רק חצי הפסוק דמלך אלקים על גויים).

¹¹ אכן הריטב"א דקדק שאפשר לומר חצי פסוק ממה שפסוק שיש בו ב' אזכרות נחשב שתיים, והרי דין זה כתוב כאן חלק אחד של הפסוק הוא "מי הוא זה מלך הכבוד", הרי שגם זה מועיל אע"פ שאין לו שום משמעות לבדו. וצריך לברר גדר הדברים.

שאומרים בראש השנה נאמרים גם בתענית. וכנראה חוזרים ומעוררים את זכות ראש השנה בחזרת העבודה הנשגבה של מז"ש, ולכן מקפידים שלא לשנות מפסוקי ראש השנה, וצ"ע.

פורענות של אומות העולם

טז. "אבל אם בא לומר זכרון מלכות ושופר של פורענות של נכרים - אומר".

יז. ממה שלא אמרה הגמרא "אבל אומר זכרון מלכות ושופר של פורענות של נכרים", אלא נקטה לשון "אם בא לומר - אומר", משמע דאין בזה חשש אבל גם אין בזה מעלה, כי איננו מבקשים בר"ה פורענות לעכו"ם, אלא שאנו מזכירים מלכות וזכרון ושופר ולא אכפת לן אם ממילא נכלל בזה פורענות עכו"ם, אבל לא יבקש לקרוא פסוק זה בשביל לעורר עליהם פורענות¹². אך לשון הרמב"ם "אבל יש לו להזכיר פורענות של אומות העולם" משמע שדבר ראוי הוא לעשות כן¹³.

יח. יש אומרים שאין היתר להזכיר פורענות של עכו"ם אלא במקום שמוזכר בה ג"כ איזה טובה לישראל¹⁴. אך הרמב"ם והפוסקים לא הזכירו תנאי זה.

יט. ראה בסמוך רשימת פסוקי פורענות עכו"ם, וציינו את הפסוקים שאין בהם טובה לישראל לחוש לשיטת הטורי אבן.

¹² וכן מדוקדק מלשון הגמרא "אומר" ולא "מזכיר" כלשון המשנה "אין מזכירין", משום שבאמת איננו בא להזכיר את הפורענות דעכו"ם בראש השנה, אלא אינו חושש לומר פורענות דעכו"ם כאשר מזכיר את זכרון ה'. וראה הערה 5.

¹³ אכן לא נהגו להקפיד להזכיר פורענות של גויים גם בפסוקי מלכויות וזכרונות.

¹⁴ טורי אבן ר"ה לבב, שפירש בזה מדוע הוסיפה הגמרא את הפסוק 'ה' צב-אות יגן עליהם" לאחר שהזכירה את הפסוק 'ה' אלקים בשופר יתקע והלך בסערות תימן", כדי שיהיה עוסק גם בהטבה דישראל. (וצ"ע אם כוונתו שלכך צריך להזכיר את הפסוק הבא 'ה' צבקות יגן עליהם", כמנהגנו, או שמפסוק זה מוכח ש"ה' אלקים בשופר יתקע" עוסק גם בטובתם של ישראל, אבל א"צ להזכיר בפועל). בעניין התפילה על טובתם של אומות העולם בראש השנה, וראה בסידור יעב"ץ על ברכת זכרונות "להרבות זרעו כעפרות תבל - בכאן נראה בעליל חסידות חז"ל לבקש טובת כלל העולם, כמו"ש בלוח אר"ש, בברכת המינים, ותאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיקים עתק". וראה הערה 60.

כ. יש להסתפק בפסוקים שיש בהם טובה לעכו"ם, האם נחשב כפורענות לישראל¹⁵. ראה פסוקים ברשימה ד.

כא. יש לדון מי נחשב "עכו"ם" לגבי פורענות. מה דין פסוקי פורענות העוסקים בפושעי ישראל אשר רדפו את ירמיהו או את הנביאים או את עם ישראל. ראה פסוקים ברשימה ג.

כב. אאמו"ר שליט"א הסתפק האם המבול נחשב פורענות דעכו"ם. שהרי כל העולם נידון בכללותו ויותר רק נח. ראה פסוקים ברשימה ב. וכע"ז יש להסתפק בפסוקים העוסקים בכעס ה' ובאימת משפטו, אך אינם מתייחסים לא לעכו"ם ולא לישראל, אם נחשבים כפסוקי פורענות, ראה פסוקים ברשימה י.

כג. גוי המתפלל בראש השנה¹⁶, יש להסתפק אם יש לו להימנע מלהזכיר בתפילתו פורענות עכו"ם¹⁷.

מה נכלל בכלל "פורענות"

כד. יש לדון בהזכרת חטאים שאין בהם פורענות, האם הוא בכלל ריתחא. כמו "כי אותי מאסו ממלוק עליהם", "כי איש טמא שפתים אנוכי... כי את המלך ה' צבקות ראו עיני" "ארור נוכל ויש בידו... כי מלך גדול אני". ראה פסוקים ברשימה ז.

כה. והנה, במגן אברהם סימן קל-לגבי מה שאין מסיימים הקריאה בפורענות, דימה הנידון לענייננו (והוכיח מכאן שפורענות דעכו"ם איננה נחשבת פורענות), והוסיף שכמו"כ אין לסיים במי שעשה מעשה רע.

¹⁵ עיין סנהדרין לז,ב לא פתחה הארץ את פיה לטובה, והקשו תוספות מקרא דתבלעמו ארץ ותרוצו טובת המצרים אינה טובה. ויל"ע אם נחשבת לרעה לגבי ישראל. (ובקריאת התורה דר"ה מזכירים טובת ישמעאל כי לגוי גדול אשימנו).

¹⁶ לגבי תפילת נכרי, עיין אגרות משה---.

¹⁷ שהרי פורענות עכו"ם מגיעה אל החוטאים והפושעים שבהם, ומה אכפת לו לעורר עליהם דינים. משא"כ בפורענות דישראל, שאע"פ שחטא ישראל הוא, ואיננו רוצים לעורר דינים על שום אחד מישראל. ועוד, שישראל ערבים וחברים זה עם זה, כאברים שונים בגוף אחד, וכשמעורר דינים על החוטאים מתעורר בזה גם על עצמו, אבל הגוי הוא יחידי לעצמו ואין לו שום שייכות אל הגויים הפושעים שיענשו בפורענות.

כו. המזכיר את הפחד מהפורענות נחשב כמזכיר פורענות, שהרי בגמרא אמרו ש"ה' מלך ירגזו עמים" הוי פורענות¹⁸.

כז. המזכיר שה' ממית ומחיה, צ"ע אי הוי הזכרת פורענותא. שהרי אנו אומרים בברכת זכרונות "ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמוות" ואיננו חוששים בזה משום הזכרת פורענותא¹⁹.

כח. יש לדון במי שמזכיר שהקב"ה מאריך אף ולא מעניש את החוטאים, האם נחשב שמזכיר ריתחא. ואאמו"ר שליט"א הוכיח מקרא ד"וינחם כרוב חסדיו", דמיירי בנחמה על הפורענות. וכן כיו"ב בפסוק "זכור לעבדיך... אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו". ראה פסוקים ברשימה ח.

כט. כאשר מזכיר זכרון רשעות העכו"ם שפרעו פרעות בישראל, איננו נחשב פורענותא דישראל אלא פורענותא דעכו"ם. כמבאר ממה שהכשירו את הפסוק "זכור ה' לבני אדם... האומרים ערו ערו עד היסוד בה".

ל. פורענות לפי פירוש אחד. פסוק שיש לו משמעות של פורענות לפי אחד הפירושים, נראה דאי אפשר לאומרו, שהרי גם פירוש זה אמת, וא"כ יש כאן הזכרת פורענות²⁰. ראה פסוקים ברשימה ט.

לא. פסוקים שאין בהם פורענות אך תכליתם לפורענות (דהיינו שלאחר שממשיכים ללמוד הפסוקים הבאים מבינים שמכאן התגלגלה הפורענות), יש לעיין אם נחשבים כפורענות. ראה פסוקים ברשימה יא.

¹⁸ ולפ"ר צריך להבין מדוע הוי פורענות הרי הפסוק מתאר את פחד ה' והדר גאווה, ומדוע נחשב זה לפורענות. וכי מי שאומר "תן פחדך על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת" הוי פורענות, אתמהא. אבל המעיין ברש"י לתהלים שם "מדבר במלחמת גוג ומגוג, ואז ירגזו עמים כענין שנאמר (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה וגו'", וכן באבן עזרא "ירגזו עמים הם הרשעים".

¹⁹ אך מאידך הא גם אומרים "לשחת כל בשר מפני רוע מעלליהם", והרי אאמו"ר הסתפק אם "כל בשר" נחשב פורענות דעכו"ם, ובפרט לדעת טורי אבן שאין בזה טובת ישראל, עיין הערה 65. הרי דאין חוששים להזכיר פורענות בברכות מז"ש.

²⁰ וזה להיפך ממש"נ בכת"י לגבי פסוק שהוא מז"ש לפי פירוש אחד, דכשר, משום דגם פירוש זה אמת הוא, ומה בכך שלפי הפירוש הנוסף אין משמעות של מז"ש. אבל בנידו"ד לא סגי שיש פירוש כשר, כי הפירוש השני יש בו ריעותא ופוסל.

לב. פסוקים שמעוררים לתשובה מאימת הדין, כגון שופרות של תענית בעת צרה.
נראה שאינן נחשבים פורענות, שהרי שופר של ראש השנה זהו טעמו לכמה מן
הראשונים. ראה פסוקים ברשימה יב.

רשימה א

פסוקי פורענות עכו"ם הכשרים (בדיעבד²¹) לברכה²²

מלכויות

ירמיהו מו, יח-יט. שבועת ה' על חורבן מצרים²³:

חִי־אֲנִי נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יִקְנֶק צָבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְתָבוֹר בְּהָרִים וּכְכֹמֶל בְּיָם יְבוֹא: כָּלִי גוֹלָה עֲשֵׂי
לִךְ יוֹשֶׁבֶת בֵּת־מִצְרַיִם כִּי־נָךְ לְשִׁמָּה תִהְיֶה וְנִצָּתָה מֵאֵין יוֹשֵׁב:

ירמיהו מח, טו, חורבן מואב על לעגם על ישראל בעת גלו לבבל:

שָׂדֶד מוֹאָב וְעָרֶיהָ עָלָה וּמִכְתָּר בְּחוּרָיו יִרְדּוּ לְטָבַח נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יִקְנֶק צָבָאוֹת שְׁמוֹ:

ירמיהו נא, נז. חורבן בבל:

וְהִשְׁכַּרְתִּי שָׂרִיָּה וְחִכְמָיָה פְּחוּתֶיהָ וּסְגֻנֶיהָ וְגִבּוֹרֶיהָ וְיִשְׁנֹנֵי שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יִקְיֻצוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ
יִקְנֶק צָבָאוֹת שְׁמוֹ:

זכריה יד, יז²⁴. עונש האומות שלא יעלו לעתיד לבוא לחג הסוכות בירושלים:

וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחֹת הָאָרֶץ אֶל־יְרוּשָׁלַם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יִקְנֶק צָבָאוֹת
וְלֹא עֲלִיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם:

²¹ "בדיעבד" משום שמסתברא שבזה"ז אין ראוי לשנות מנוסח הסידורים המקובלים בידינו מדורות ראשונים. אאמור שליט"א. ואחי רבי אלימלך שליט"א ציין לדברי קהלת "ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים". וראה עוד בהרחבה בפרקי המבוא (כת"י). וידידי רבי שליו לוי שליט"א ציין לדברי מוהר"ן מברסלב (שיחות הר"ן כא) "בראש השנה צריכין להיות חכם שיחשוב רק מחשבות טובות שייטיב השם יתברך עמנו וכו'. וצריכין להיות שמח בראש השנה. גם צריכים לבכות בראש השנה. בראש השנה ביום הראשון צריכין למעט בדיבור מאד מאד. ואמר שאדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר ועל כן הוא אינו אומר ביום הראשון אפילו הפייט רק מה שייסד רבי אליעזר הקליר אבל שאר הפייט אינו אומר מחמת שאדם גדול צריך לדקדק אז ביותר לבלי לדבר שום דיבור שאינו מוכרח".

²² יש מהם שיש לדון על כשרותם מצד תנאים אחרים, וצויינו בהערות.

²³ הפסוק הראשון אין לו מובן מצד עצמו רק לשון שבועה: חי אני, כמו שהתבאר בהרים והכרמל עומד על הים כך... הפסוק הבא ממשיך את המשפט: כך תצאי בת מצרים לגולה. לכאורה בכה"ג יש לקרוא את ב' הפסוקים יחד, כמבואר בגמרא לגבי נידונים דומים, עיין לעיל (כת"י).

²⁴ ראה לעיל (כת"י) שיש מפרשים "למלך ה' צבקות": למלך ישראל בשר ודם שהוא שייך לה' צבקות, ולשיטה זו אין כאן מלכויות.

תהלים י, טז. בתוך פרק "למה ה' תעמוד ברחוק" על הגויים והרשעים:²⁵

יִקְנֶה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אֲבָדוֹ גּוֹיִם מֵאֶרֶץ:

תהלים צט, א. תחילת פרק העוסק בגאולה העתידה:²⁶

יִקְנֶה מֶלֶךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֵשֵׁב כְּרוֹבִים תִּנּוּט הָאָרֶץ:

משלי כ, כו.²⁷ על השמדת פרעה וחילו:

מִזֶּרֶה רָשָׁעִים מֶלֶךְ חָכֵם וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אוֹפֵן:

יהושע ב, יא, בתוך דברי רחב אל המרגלים:

**וַנִּשְׁמָע וַיָּמָס לְבַבְנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיהֶם²⁸ כִּי יִקְנֶה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים
בְּשָׂמִים מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת²⁹:**

²⁵ הגמרא בסוגיין מביאה פסוק זה כדוגמא לפורענות עכו"ם. ולכא' יש להתבונן הא לכא' בתיבות "ה' מלך עולם ועד" אין שום פורענות, ומדוע איננו יכול לומר רק תיבות אלו, שהרי כתב הריטב"א שאפשר לומר חצי פסוק. אכן לכשנעיין ברש"י שם יובן היטב: "ה' מלך עולם ועד מאחר שיאבדו גוים מארצו", א"כ עסקינן כאן במלכות ה' המתגלית ע"י פורענות עכו"ם.

²⁶ הגמרא בסוגיין מביאה פסוק זה כדוגמא לפורענות עכו"ם. ולפום ריהטא תמוה, הרי "ירגזו עמים" אינו עוסק לכא' בפורענות אלא בפחד ה' והדר גאונו בהופעת ה' לעתיד לבוא, וכפי שאנו מתחננים "תן פחדך על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת" וכי זהו פורענות?! אכן לכשנעיין ברש"י שם יובן היטב: "ירגזו עמים - מדבר במלחמת גוג ומגוג, ואז ירגזו עמים כענין שנאמר (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה וגו'".

²⁷ כפרש"י שם: מזרה רשעים - פרעה וחילו. מלך חכם - הקדוש ברוך הוא. וישב עליהם אופן - גלגל, מדתם השיב עליהם וינהגו בכבדות כנגד והכבד את לבו. וכפירוש האלשיך דקאי על הקב"ה שפירז הרשעים בדור ההפלגה. ועיין לעיל (כת"י) פירושים אחרים בפסוק זה.

²⁸ מלבד דהוי פורענות דעכו"ם, עוד יש להכשיר גם מצד דאפשר לקרוא רק מחצית הפסוק השניה: "כי ה' אלקיכם הוא אלקים וגו'" ללא שום פורענות. ואמנם לשון הריטב"א (שמכשיר אמירת חצי פסוק) הוא: "דכיון דאמר המלכות או הזכרון או השופר אינו צריך **לגמור** כל הפסוק", והיינו דסגי במחצית הראשונה של הפסוק, ולא הזכיר להדיא את האופן השני: שמזכיר רק את המחצית השניה של הפסוק, ומדלג על תחילתו. אך מסתבר שאין חילוק ביניהם.

²⁹ עיין לקמן (כת"י) אם לשון זו נחשבת מלכות, כמו פסוק וידעת היום, או שכיון שלא הוסיפה "אין עוד" או "לבדו" אינו מלכות.

זכרונות

וירא יט, כט. פרשת הצלת לוט:

וַיְהִי בַשָּׁחַת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַנֶּכֶךְ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם³⁰ וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מֵתוֹךְ הַהֶפְכָּה³¹ בִּהְפֹּךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהֶן לוֹט:

תהלים ט, יג. כהמשך לפסוק הקודם זמרו ליקוק יִשָּׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו:
כִּי דִרְשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכַר³² לֹא שָׁכַח³³ צַעֲקַת (עֲנִיִּים) עָנִוִּים:

תהלים פרק עד פסוק יח, יח. מזמור "למה אלקים זנחת לנצח... עד מתי אלקים יחרף צר":
זָכַר זֹאת³⁴ אוֹיֵב חֲרָף יְקוֹק³⁵ וְעַם נָבָל נֶאֱצָו שְׁמָהּ:

³⁰ עי' לקמן (כת"י) אי הוי זכרון דיחיד.

³¹ עי' סעיף כח אם הצלה מפורענות הוי אזכרת פורענותא, ובזה תלי אם תיבות "וישלח את לוט מתוך ההפיכה" הוי פורענות. אבל עכ"פ שאר הפסוק "ויהפוך את הערים" יש לדון בו משום פורענות דעכו"ם. (ומסתברא דכאן א"א לומר רק "ויזכור אלקים את אברהם" כי מוציא הפסוק מהקשרו לגמרי, וע"ע לקמן (כת"י)).

³² לפי רוב המפרשים "אותם זכר" היינו את דמי ישראל שנשפכו כמים ולפי"ז היינו זכרון חטא הגויים ופקידת עונשם. (ואף שמוזכר גם עונש ישראל, שפיכת דמיהם וצעקת הענווים, מ"מ אין זה נחשב פורענות דישראל, כמבואר לעיל סעיף כט).

והנה, בירושלמי אמרו ש"אותם זכר" נחשב פסוק של פורענות, ובמסורת הש"ס (דפוס ווילנא) ציינו לפסוק זה, אך כבר תמחו דכאן הוי לכאוי' פורענותא דעכו"ם ולכן פירשו דכוונת הירושלמי לפסוק בירמיה מד, כא "אותם זכר ה'" דקאי על חטאי ישראל. וליישוב דעת המסורת הש"ס נראה עפ"ימשי"כ האלשיך שתיבות "אותם זכר" קאי על הגויים ששפכו דם ישראל ואפ"ה הקב"ה זוכר אותם לטובה: "והענין כי תשאו קל וחומר ומה אם הוא יתברך שהוא דורש דמים ששפכו העמים מישראל, שעם היותו דורש עם כל זה אותם זכר - הם העמים הנזכרים - זכרם לטובה בעולם הזה ומושלים בישראל, עם היות שדמים רבים שפכו מישראל, כל שכן שלא שכח צעקת ענוים הגולים אתם, מקל וחומר אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה". ולשיטתו א"ש היטב דכאן הזכירה היא לטובת העכו"ם שהיא פורענותא דישראל.

³³ עי' כת"י אם "לא שכח" הוא לשון "זכירה". וא"כ יש כאן ב' זכרונות (פורענות עכו"ם) בפסוק אחד.

³⁴ אף שלא כתוב כאן זכירה אלא בקשה לפני ה' שיזכור, מ"מ גם זה נחשב לזכרונות, כדמוכח ממה שאמרו שהפסוק "זכרני נא" פסול רק משום שהוא זכרונות דיחיד. הערת אדמו"ר.

³⁵ לפי רוב המפרשים תיבות "זכר זאת" מופנות אל הקב"ה שיזכור את זאת שאוייב חרף בקודש, אבל לדעת האבן העזרא המילים "זכר זאת" פונות אל אותו אויב שמחרף שיזכור את זאת (הכתובה בפסוקים הקודמים) שהקב"ה מושל בכל, ולפי"ז אין כאן עניין לזכרונות כלל.

תהלים עד, כב-כג. בתוך המזמור הנ"ל:

קוֹמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבָה זָכֹר חֲרַפְתָּהּ מִנִּי נָבֵל כָּל הַיּוֹם: אֶל־תִּשְׁכַּח³⁶ קוֹל צִרְיָהּ שְׁאוֹן
לְמִיָּה עֲלֶה תִמְיֵד:

תהלים פט, נא-נב:

זָכֹר אֲדֹנִי חֲרַפְתָּ עֲבָדֶיךָ שְׁאֵתִי בְּחִיקִי כָּל רַבִּים עַמִּים: אֲשֶׁר חֲרַפּוּ אוֹיְבֶיךָ יִקְנֹק אֲשֶׁר חֲרַפּוּ
עֲקֵבוֹת מְשִׁיחֶךָ³⁷:

תהלים קט, יד. מזמור על נקמת אדום:

יִזְכֹּר | עוֹן אָבִיתִי³⁸ אֶל־יִקְנֹק וְחִטָּאת אִמּוֹ אֶל־תִּמָּח:

תהלים קלז, ז. בתוך מזמור "על נהרות בבל":

זָכֹר יִקְנֹק לְבִנֵּי אָדָם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוֹ עָרוֹ עַד הַיּוֹם בָּהּ³⁹:

שמואל א טו, ב. לפני מלחמת שאול בעמלק:

כֹּה אָמַר יִקְנֹק צְבָאוֹת פָּקַדְתִּי אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה עֲמָלֶק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׂם לוֹ בַּדֶּרֶךְ בַּעֲלֹתוֹ
מִמִּצְרַיִם:

³⁶ יש לדון שיש כאן זכרון נוסף "אל תשכח", שהרי קי"ל דלא בעינן דוקא לשון זכרון אלא גם פקדונות בכלל וא"כ אפשר שכל משמעות זכרון כשר, ובכלל זה "אל תשכח".

³⁷ לכא' יש כאן כמה זכרונות נפרדים: זכור חרפת עבדיך, שאתי בחיקי אשר חרפו אויבך ה', אשר חרפו עקבות משיחך. ועיין (כת"י) בפסוק "ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב" האם הוא זכרון אחד או ג' זכרונות.

³⁸ פרש"י: "עון אבותיו - עון שהעוה על אבותיו, לאברהם שגרע חמש שנים מחייו ולאביו גרם כהיון עינים: וחטאת אמו - שהשחית רחמה ושגרם להעלים יום קבורתה מן הבריות שלא יקללוה שיצא מכריסה עשו".

³⁹ הגמרא בסוגיין מביאה פסוק זה כדוגמא לזכרונות של פורענות דעכו"ם. וראה לעיל הערה כט דאע"פ שנזכר כאן יום חורבן ירושלים אינו נחשב גם פורענותא דישראל.

ישעיהו יג, יא. נבואת חורבן בבל:

פְּקַדְתִּי⁴⁰ עַל תְּבֵל⁴¹ רָעָה וְעַל רָשָׁעִים עֹנֶם וְהַשְׁבֵּתִי גְאוֹן זָדִים וְגִאֲוֹת עָרִיצִים אֲשָׁפִיל:

ישעיהו כו, כא. על מלחמת גוג ומגוג⁴²:

כִּי הִנֵּה יִקְנֹק יֵצֵא מִמְּקוֹמוֹ לְפָקֵד עוֹן יֹשֵׁב הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְתָּה הָאָרֶץ אֶת דְּמֶיהָ וְלֹא תִכְסֶּה עוֹד עַל הַרוּגֶיהָ:

ישעיהו כז, א. על מלחמת גוג ומגוג:

בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יִקְנֹק בְּחֶרְפוֹ הַקֶּשֶׁף וְהַגְדֹּלָה וְהַחֲזָקָה עַל לִוְיָתָן נָחֵשׁ בָּרוּחַ וְעַל לִוְיָתָן נָחֵשׁ עֲקָלָתוֹן וְהִרְגָּ אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינֵם:

ירמיהו כה, יב. חורבן בבל.

וְהָיָה כְּמִלְאוֹת שְׂבָעִים שָׁנָה אֶפְקֹד⁴³ עַל מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַל הַגּוֹי הַהוּא נָאֻם יִקְנֹק אֶת עֹנֶם וְעַל אֶרֶץ פְּשָׁדִים וְשִׁמְמֹתֵי אוֹתוֹ לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם:

ירמיהו נ, כז. מיתת שרי בבל המשולים לפרים אבירים:

חֲרָבוּ כָּל פָּרִיָּה יִרְדּוּ לַטֶּבַח הוּא עֲלֵיהֶם כִּי בָּא יוֹמָם עַת פִּקְדָתָם:

יחזקאל לח, ח. פורענות גוג ומגוג:

מִיָּמִים רַבִּים תִּפְקֹד⁴⁴ בְּאַחֲרִית הַשָּׁנִים תָּבוֹא אֶל אֶרֶץ מְשׁוֹכֶכֶת מִחֶרֶב מְקַבֶּצֶת מַעֲמִים רַבִּים עַל הָרִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְחֶרֶבָה תִּמְכִּיד וְהָיָא מַעֲמִים הוֹצָאָה וַיֵּשְׁבוּ לְבִטָּח כָּלָם:

⁴⁰ רוב המפרשים לשון פקידה וזכרון, וכן בתרגום יונתן "אסער". אבל מלבי"ם פירש לשון מינוי, הפקדתי ומיניתי את הרעה למשול על בבל, ולפירושו אין כאן זכרון כלל.

⁴¹ ראה סעיף כב בשם אזמור"ר שליט"א אם חורבן על כל העולם (כמו מבוול) נחשב פורענות עכו"ם שאינה פורענות, או שזהו פורענות בחפצא. אבל כאן פירשו המפרשים "על תבל" - על מקום מושב ארץ בבל ולא על כללות התבל.

⁴² בפסוק הקודם כתוב "לך עמי בוא בחדריך וסגור דלתך בעדך, חבי כמעט רגע עד יעבור זעם" וממשיך כאן: "כי הנה ה' יוצא וגו'". א"כ משמע שיש כאן זעם ופורענות גם לישראל, כמו שלמדנו חז"ל על "חבלי משיח", עד שאמרו "ייתי ולא אחמיניה". וא"כ אפשר שגם זה בכלל פורענות, אף שאנו מתפללים על זה, כמו שאמרו עה"פ "בחימה שפוכה אמלוך עליכם", וצ"ע.

⁴³ יש לדון אם נחשב ג' פקידות: על מלך בבל, על הגוי, על ארץ כשדים. עיין כת"י.

⁴⁴ פירש רש"י: מימים רבים שחטאת לי תפקד עתה לפני לזכור עונותיך ולהשיב גמולך, וכ"כ רוב המפרשים. (ואזמור"ר העיר שלא כתוב בפסוק מיהו הפוקד, אבל הנבואה מתחילה בפסוק ג: "כה אמר ה'"). אבל יונתן תרגם מלשון מינוי "תמני משריתך" ע"ש, ולשיטתו אינו כשר לזכרונות.

זכריה י, ג:

עַל הָרָעִים חָרָה אִפִּי וְעַל הָעֵתוּדִים אֶפְקֹד⁴⁵ כִּי פֶקֶד⁴⁶ יִקְנֹק צְבָאוֹת אֶת עֶדְרוֹ אֶת בֵּית
יְהוּדָה וְשָׁם אוֹתָם כְּסוֹס הוֹדוּ בְּמִלְחָמָה:

איכה ד, כב:

תָּם עֲוֹנָה בֵּת צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתָּהּ פֶּקֶד עֲוֹנָהּ בֵּת אֲדוֹם גָּלָה עַל חַטָּאתֶיהָ:

ישעיהו י, יב. לאחר שישלים מלך אשור את הענשת ישראל, ייענש הוא עצמו על גאוותו:

וְהָיָה כִּי יִבְצַע אֲדָנִי אֶת-כָּל-מַעֲשָׂהוּ בְּתֵר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם⁴⁷ אֶפְקֹד עַל-פְּרִי-גִדְלִי לִבִּי מִלֶּלֶךְ-
אֲשׁוּר וְעַל-תַּפְאֶרֶת רוּם עֵינָיו:

ירמיהו י, טו. על הפסילים והאלילים:

הִבֵּל הָמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בָּעֵת פִּקְדֹתָם יֹאבְדוּ⁴⁸:

ירמיהו כז, ח. נבואה על המלכת נבוכדנצר:

וְהָיָה הַגֹּי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא-יַעֲבֹדוּ אֹתוֹ אֶת-נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא-יִתֵּן
אֶת-צִוְּאוֹתָיו בְּעַל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב וּבָרָעַב וּבְדָכָר אֶפְקֹד עַל-הַגֹּי הַהוּא נְאֻם-יְקֹנֶק עַד-תִּפְּנִי
אֹתָם בִּידוֹ⁴⁹:

⁴⁵ פרש"י ויונתן דקאי על מלכי הגויים, נבוכדנצר וסנחריב. ושאר מפרשים על מלכי בבל או יוון. אכן, מוסיף פרש"י "והורוצה לפרש הענין שלא במלכי עכו"ם יאמר העתודים לשון שרים".

⁴⁶ זאת פקידה נוספת, שהיא על טובת ישראל.

⁴⁷ יש לדון אם תחילת הפסוק "והיה כי יבצע את כל מעשהו בהר ציון" הוא לשון פורענות לישראל. ודבר זה תלוי בשינוי דקדוק דברי המפרשים. רובם פירשו כדרכו של פרש"י "שיגמור הקדוש ברוך הוא את כל מעשהו ונקמתו בישראל ובקצה ערי יהודה ומאותה יראה יכנעו בני ציון וירושלים לשוב אלי" ולשיטתם יש כאן לשון פורענות. אבל המלבי"ם פירש לשון סיום הזעם וכילוי הכעס "והיה כי יבצע ה' את כל מעשהו. עת יגמור ה' כל אשר בדעתו לעשות ע"י מלך אשור להעניש כל המורדים בו, ומתי יגמור מעשהו? מתי יאמר לצרת העמים די? בהר ציון ובירושלים. עת יבא סנחריב לכבוש את הר ציון שאז יהיה גמר הזעם" וא"כ יש כאן טובה לישראל.

⁴⁸ אמנם אין כאן טובה גשמית לישראל, מ"מ לכו"ע אין בזה פסול פורענות, שהרי זו הפורענות המקווה והמיוחלת "להעביר גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון". אין לך ברכה גדולה מזו.

⁴⁹ לכאוי יש כאן פורענות עכו"ם שאין בה טובה לישראל אלא לנבוכדנצר, וא"כ אפשר שאין להכשירו לזכרונות, וכמש"נ בסעיף יח.

ירמיהו ל, כ: נבואת נחמה על הגאולה העתידה:

וְהָיוּ בָנָיו כְּקִדְמוֹתָם וְעַדְתּוֹ לִפְנֵי תַפְנוֹן וּפְקֻדָּתִי עַל כָּל־לַחֲצָיו:

ירמיהו נא, יח.

הַבֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בְּעַת פְּקֻדָּתָם יֵאבְדוּ⁵⁰:

שופרות⁵¹

יהושע ו, ה. ציווי ה' על הפלת חומת יריחו⁵²:

וְהָיָה בְּמִשְׁנֶה | בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל בְּשִׁמְעֶכֶם כְּשִׁמְעֶכֶם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר יִרְעוּ כָל־הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנִפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחֲתֶיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ:

יהושע ו, כ. הפלת חומת יריחו:

וַיִּרַע הָעָם⁵³ וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפְרוֹת וַיְהִי כְשִׁמְעֵ הָעָם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיִּרְעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה⁵⁴ וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחֲתֶיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר:

שופטים ז, כ. מלחמת גדעון במדין⁵⁵:

וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים בַּשּׁוֹפְרוֹת וַיִּשְׁכְּרוּ הַכְּדִים וַיַּחֲזִיקוּ בִיד־שְׂמֹאוֹלָם בַּלְפָּדִים וּבִיד־יְמִינָם הַשּׁוֹפְרוֹת⁵⁶ לְתִקְוָה וַיִּקְרְאוּ תָרַב לִיקְנָק וּלְגִדְעוֹן:

⁵⁰ ראה הערה 48.

⁵¹ הנה בתרועה נחלקו רבי יהודה ורבי יוסי אם כשרה לשופרות. וכבר תמחו הלא בר"ה לא כתוב בקרא שופר אלא יום תרועה, ואיך יתכן שתרועה לא מהני בר"ה. ופירש המהרש"א דמשום דתרועה הוא לשון שבר ומרמז על דין לכן אדכורי פורענותא לא מדכרינן. ולפי דבריו יש לומר דין חדש, שלשון תרועה בפורענות עכו"ם כשר לכו"ע, שהרי פורענותא דעכו"ם טובה היא לישראל, ועיין בזה.

⁵² בעיקר הדבר האם הפסוקים העוסקים בשופרות הפלת חומת יריחו כשרים לשופרות, ראה מה שנתבאר בעז"ה בכת"י.

⁵³ עיין הרחב דבר בשלח יד, טו אם "וירע" כאן הוא לשון תרועה או לשון תפילה. אכן נתבאר לקמן כת"י שכל לשון תרועה כשר אף תרועה של תפילה.

⁵⁴ לכא' יש כאן כמה וכמה שופרות: וירע העם, ויתקעו בשופרות, קול השופר, ויריעו העם, תרועה גדולה. ועיין בפרקי המבוא כת"י איך מונים בכה"ג.

⁵⁵ בעיקר הדבר האם הפסוקים העוסקים בשופרות גדעון כשרים לשופרות, ראה מה שנתבאר בעז"ה בכת"י.

⁵⁶ לכא' יש כאן שני שופרות: "ויתקעו בשופרות" "וביד ימינם השופרות לתקוע".

שופטים פרק ז, כא. מלחמת גדעון במדין:

וַיַּעֲמֵדוּ אִישׁ תַּחְתָּיו סָבִיב לַמַּחֲנֶה וַיִּרֶץ כָּל־הַמַּחֲנֶה וַיִּרְעוּ (ויניסו) וַיִּנּוּסוּ:

ירמיהו נא, כז. נקמת ה' בבבל:

שְׂאוּ־נֶס בְּאָרֶץ תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּגוֹיִם קָדְשׁוֹ עָלֶיהָ גּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ עָלֶיהָ מַמְלָכוֹת אֲרָרֹט מִנִּי וְאַשְׁכְּנֹז פָּקְדוֹ עָלֶיהָ טַפְסֹר הַעֲלוּ־סוֹס כִּילָק סָמָר:

זכריה ט, יד. על מלחמת החשמונאים, או על מלחמת גוג ומגוג:

וַיִּקְנֹק עָלֵיהֶם יִרְאָה וַיֵּצֵא כְּכָרֶק חֲצוֹ וְאָדְנִי יִקְוֹק בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימָן⁵⁷:

ירמיהו מט, ב. פורענות עמון:

לִכֹּן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם יִקְנֹק וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל־רִפְתַּי בְּנֵי־עַמּוֹן תְּרוּעַת מַלְחָמָה וְהִיָּתָה לְתֵל שְׂמָמָה וּבִנְתֶיהָ בָּאֵשׁ תִּצְתַּנֶּה וַיִּרְשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת־יִרְשׁוֹ אָמַר יִקְנֹק:

עמוס א, יד. נקמה בעמון על חורבן גלעד:

וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת רֶבֶה וְאָכְלָה אֶרְמְנוֹתֶיהָ בְּתֵרוּעָה בְּיוֹם מַלְחָמָה בְּסַעַר בְּיוֹם סוּפָה:

⁵⁷ פסוק זה נזכר בגמרא, והוסיפה את מחצית הפסוק הבא: ה' צבקות יגן עליהם. וכן נוהגים לומר בברכת שופרות. וביארו המפרשים שהגמרא הוסיפה "ה' צבקות יגן עליהם" כדי להוכיח שאין בזה פורענות גם לישראל (ראה מה שעוררנו לעיל הערה 42 אודות סכנת חבלי משיח), והטו"א כתב שהוא בשביל שתהיה טובה לישראל, ראה עוד לעיל סעיף יח ובהערות שם. ואנו נוהגים להוסיף "כן תגן על עמך ישראל בשלומך" והטעם לזה ראה בנשמת אדם ח"א ה"ב, "המ"א בסימן תכ"ב כתב בשם הכל בו דדוקא בתורה ונביאים אסור לקרות חצי פסוק, אבל בכתובים אפשר דמותר... וצ"ע שהרי מעשים בכל שנה במוסף ר"ה בפסוקי שופרות שאומרים וה' אלהים בשופר יתקע כו', ומסיימים ה' צבאות יגן עליהם, וכן הוא הנוסחא בכל הסידורים, וכן הוא בר"ה ל"ב, והוא רק חצי פסוק בזכריה ט', הרי דאפי' בנביאים מותר לחלק. וכן מוכח דעת המקובלים, האר"י והביאו בשל"ה בסידור שלו בק"ש שעל המטה שיאמר שיר של פגעים מן יושב בستر עד ה' מחסי והוא ס' תיבות, והזהיר על זה שלא יאמר יותר, ומשמע דהכי הגירסא בגמרא בשבועות פרק ב' (ובאמת בגמרא שלנו הגירסא עד כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעונך), וע"כ צ"ל דדוקא בדרך קריאת פסוקים אסור לחלק, אבל בדרך תפלה מותר, וכמ"ש המ"א סי' רפ"ב כעין זה. אך צ"ע דחצי פסוק זה וה' צבאות יגן, אינו תפלה, דאל"כ היה ראוי לומר יגן עלינו. ובאמת בגמ' לא מוכרח שיאמרו חצי פסוק זה, דהכי איתא שם אם בא לומר שופרות של פורעניות עו"ג אומרו כגון וה' אלהים בשופר יתקע, וכתבי ה' צבאות כו'. והיינו דהגמ' מיייתי זה לראיה דפסוק זה 'אלהים בשופר יתקע מייירי מפורענות עו"ג, די"ל דהכי פירושו דקרא שילך בסערות תימן, היינו סערה הבאה מתימן, ולכן מייתי מדסמך לו ה' צבאות יגן עליהם, וא"כ ע"כ פסוק ראשון שילך בסערה לארץ תימן. ואפשר דמשה' אנו אומרים חצי פסוק זה, דבר"ה כיון דהוא יומא דדינא, צריך שיהיה דבורו מבורר, כדכתבו הפוסקים גבי לחיים. ובזה מתורץ לי מה שהיה קשה לי כמה שנים למה מסיימים כן תגן על עמך ישראל, ובזה מתורץ, דאנו מוכרחים לומר חצי פסוק זה כדי לברר מתוכו דלעיל מייירי מפורענות עו"ג, אך כיון דאסור לומר חצי פסוק בדרך קריאת פסוקים, ולכן אנו עושים מחצי פסוק זה תפלה, ר"ל כמו שהבטחת שתגן עליהם, ומסיימים כן תגן על עמך. עכ"ל הנשמת אדם.

תהלים קח, י. מתאר איך הקב"ה השליט את ישראל על האומות מסביבו:
מוֹאֵב | סִיר רֹחֲצִי עַל־אָדוֹם אֲשֶׁלֶּיךָ נַעֲלִי עָלַי פְּלִשֶׁת אֲתָרוּעָה⁵⁸:

ישעיהו מב, יג. מלחמת ה' לעתיד לבוא:

יִקְנֹק פִּגְמוֹ יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעֲרִיר קִנְאָה יִרְיֶעַ אֶף־יִצְרִיחַ עַל־אֵיבָיו יִתְגַּבֵּר:

ירמיהו ג, טו. חורבן חומות בבל:

**הֲרִיעוּ עָלֶיךָ סָבִיב⁵⁹ נִתְּנָה יָדָהּ נִפְּלוּ (אֲשׁוּיָתִיָּה) נְהָרְסוּ חוֹמוֹתֶיךָ כִּי נִקְמֹת יִקְנֹק
 הִיא הִנֵּקְמוּ בָּהּ כְּאִשֶּׁר עֲשִׂיתָה עֲשׂוֹ־לָהּ:**

ישעיהו טו, ד. חורבן מואב⁶⁰:

וַתִּזְעַק חֲשֹׁבוֹן וְאֶלְעֵלָה עַד־יֵהֱזַ נִשְׁמַע קוֹלָם עַל־כֵּן חָלְצִי מוֹאֵב יִרְיֶעוּ⁶¹ נִפְּשׁוּ יִרְעָה⁶² לוֹ:

עמוס ב, ב. פורענות מואב "על שרפו עצמות מלך אדום לשיד"⁶³:

וְשַׁלַּחְתִּי־אִשׁ בְּמוֹאֵב וְאֶכְלָה אֲרָמְנוֹת הַקְּרִיּוֹת וַיִּמָּת בְּשֵׂאוֹן מוֹאֵב בְּתָרוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:

איוב ל, ה. איוב מתאר איך נהפך ללעג ולשחוק בעיני הפחותים ביותר, שמגורשים מן העיר⁶⁴:

מִן־גֹּו יִגְרָשׁוּ יִרְיֶעוּ עָלֵימוֹ כִּגְבֹּב:

⁵⁸ רש"י: אריע להם קול ליראם מפני. מצודות: אריע בקול להומם ולהפחידם.

⁵⁹ ברד"ק כתב שזה כמו שעשו ביריחו כן ייעשה לבבל, הרי שפירש "הריעו עליה סביב" בקרנות שופר כביריחו.

⁶⁰ המשך הכתוב בפסוק הבא: לבי למואב יזעק, ופרש"י: "נביאי ישראל אינם כנביאי אומות העולם. בלעם היה מבקש לעקור את ישראל על לא דבר ונביאי ישראל מתאוננים על פורענות הבאה על האומות". משמע שסגנון הנבואה כאן איננה כנקמה במואב בשביל ישראל, אלא כעונש על חטאי מואב. וא"כ לכאור' לשיטת הטורי אבן איננו כשר לשופרות.

⁶¹ תרועת מלחמה. ויש מפרשים תרועת בכי, גם הגיבורים יריעו בבכי.

⁶² גם זה לשון תרועה, לפי רוב המפרשים. שכל אחד מאנשי מואב יריע על הרעה שבאה לו.

⁶³ לשון רש"י: פעם אחת נפל מלך אדום ביד מלך מואב ושרפו עצמותיו וטחום בקירות הבית ותבע הקדוש ברוך הוא אונאת המלך שנהג בו בזיון. נמצא שאין כאן פורענות שהיא טובה לישראל.

⁶⁴ גם כאן אין טובת ישראל בפורענות הרשעים. ועיין כת"י אם פסוק כזה נחשב כשופרות.

רשימה ב

פסוקי פורענות על כלל הבריאה

(עיין סעיף כב אם זהו בכלל פורענות עכו"ם)

ירמיהו י, י.

וַיִּקְנֶן אֱלֹהִים אֶמְתָּה הוּא־אֱלֹהִים חַיִּים וּמָלְךְ עוֹלָם מִקְצֵפוֹ תִּרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא־יָכְלוּ גוֹיִם
וַעֲמֹד:

תהלים כט, י.

יִקְנֶן לַמִּבּוֹל יֵשֶׁב וַיֵּשֶׁב יִקְנֶן מָלְךְ לְעוֹלָם⁶⁵:

רשימה ג

פסוקי פורענות על רשעי ישראל יחידים שרדפו או החטיאו את ישראל

(יש לדון אם נחשבים כפורענות ישראל, עיין סעיף כא)

זכרונות

תהלים נט, ו. דוד מתפלל להוושע מאויביו, חיילי שאול המקיפים את הבית ללכודו⁶⁶:

וַיִּתֶּן יִקְנֶן אֱלֹהִים צָבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִקְיָצָה לַפֶּקֶד כָּל הַגּוֹיִם אֶל תַּחַן כָּל בִּגְדֵי אֹן
סָלָה:

⁶⁵ הסתפק אזמו"ר שליט"א האם המבול נחשב כפורענות עכו"ם, הרי היה שם חורבן על כל הבריאה זולת נוח, ואיך אפשר להחשיבו כטובה לישראל.

⁶⁶ בפסוק זה הפקידה היא על כל הגויים, "הקיצה לפקוד כל הגויים", אבל דוד מכליל בתוכם את היהודים שרודפים אותו "אל תחון כל בוגדי אוון". האם אפשר להחשיב זאת כפורענות ישראל? הרי דוד מחשיב את פורענותם בתוך פורענות כל הגויים.

ירמיהו ח, יב. על כהני הבעל ונביאי השקר⁶⁷:

הִבְשׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַם־בְּנֹשׁ לֹא־יִבְשׁוּ וְהַפְלִים לֹא יִדְעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַּנְּפִלִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יִפְשְׁלוּ אֶמְרֵ יְקֹנָק:

ירמיהו יא, כב. "על אנשי ענתות המבקשים את נפשי"⁶⁸:

לָכֵן כֹּה אָמַר יְקֹנָק צְבָאוֹת הַנְּגִי פִקֹּד עֲלֵיהֶם הַבְּחוּרִים יָמָתוּ בַּחֲרֹב בְּנֵיהֶם וּבָנוֹתֵיהֶם יָמָתוּ
בְּרָעָב:

ירמיהו יא, כג. על אנשי ענתות שרדפו את ירמיהו:

וּשְׂאִי־לִית לֹא תִהְיֶה לָהֶם כִּי־אָבִיא רָעָה אֶל־אֲנָשֵׁי עֲנָתוֹת שְׁנֵת פְּקֻדָּתָם:

ירמיהו כג, ב. על רועי ישראל שייענשו הם וישראל ייוושעו⁶⁹:

לָכֵן כֹּה־אָמַר יְקֹנָק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־הָרָעִים הָרָעִים אֶת־עַמִּי אֲתֶם הַפְּצַתֶם אֶת־צִאֲנִי
וּתְבַדְּחוּם וְלֹא פְקֻדָּתָם אַתֶּם הַנְּגִי פִקֹּד עֲלֵיהֶם אֶת־רַע מַעֲלֵלֵיהֶם נָאִם יְקֹנָק:

ירמיהו כג, יב. על נביאי השקר:

לָכֵן יִהְיֶה דִרְכָם לָהֶם כַּחֲלָקֻקוֹת בְּאֶפְלָה יִדְחוּ וְנָפְלוּ בָּהֶּ כִּי־אָבִיא עֲלֵיהֶם רָעָה שְׁנֵת
פְּקֻדָּתָם נָאִם יְקֹנָק:

ירמיהו כט, לב. על שמעיה הנחלמי "וען אשר נבא לכם שמעיה ואני לא שלחתי ויבטח אתכם על שקר"⁷⁰:

לָכֵן כֹּה־אָמַר יְקֹנָק הַנְּגִי פִקֹּד עַל־שְׁמַעְיָה הַנַּחֲלָמִי וְעַל־זִרְעוֹ לֹא־יִהְיֶה לוֹ אִישׁ יוֹשֵׁב
בְּתוֹךְ הָעָם הַזֶּה וְלֹא־יִרְאֶה בְּטוֹב אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה לְעַמִּי נָאִם יְקֹנָק כִּי־סָרָה דְּבַר עַל־יְקֹנָק:

⁶⁷ אמנם עיקר הפסוק עוסק ברשעים יחידים, נביאי השקר וכהני הבעל, אבל יש מפרשים שבתוך הדברים מוזכרת גם פורענות ישראל: "יפלו בנופלים" - הרשעים יפלו בתוך כל ישראל שיפלו בשעת החורבן ו"בעת פקודתם" של ישראל "יכשלו" גם הם.

⁶⁸ ולעיל מינה מתחנן ירמיהו "אראה נקמתך מהם כי אליך גיליתי את ריבי". וא"כ יתכן שהנבואה על מימוש תחינתו איננה נחשבת כפורענות לישראל אלא כהצלה לישראל שנוקם הקב"ה את נקמת נביאי ישראל.

⁶⁹ הפסוקים הבאים עוסקים בגאולת ישראל שיזכו לקיבוץ גלויות ולרועים נאמנים ולמלך המשיח ולא ייאמר עוד חי' אשר העלה ממצרים כי אם מארץ צפון. הרי שאין נבואה זאת עוסקת בפורענותם של ישראל אלא אדרבה בפורענותם של מחטיאי ישראל, רועיהם הרעים.

⁷⁰ נראה שאין לפסול הפסוק מצד "פקדון דיחיד", וכמו שכאשר הקב"ה פוקד על פרעה אין זה נחשב פקדון דיחיד אלא פקדון דישראל, שהקב"ה נוקם את נקמתם מרודפם, כמו"כ כאשר הקב"ה פוקד על נביא השקר אשר החטיא את עמו.

רשימה ד

פסוקים שיש בהם טובת עכו"ם

(יש לדון לפוסלם כפסוקי פורענות, משום שטובת גויים רעה לישראל, ראה לעיל סעיף כ)

ישעיהו כג, טז. נבואת פורענות צור ושיבתה לאחר שבעים שנה:

קָתִי כְנֹר סָבִי עִיר זֹנֶה נִשְׁכָּחָה הֵיטִיבִי נֶגֶן הָרְבִי־שִׁיר לְמַעַן תִּזְכְּרִי⁷¹:

ישעיהו כג, יז. שיבת צור לאחר שבעים שנה:

וְהָיָה מִיָּנַעַן שְׁבַע־עָשָׂר שָׁנָה יִפְקֹד יִקְנֹק אֶת־צֹר וְשָׁכָה לְאַתְנָנָה וְזִנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה⁷²:

תהלים ט, יג. כהמשך לפסוק הקודם וַמְרוֹ לִיקְנֹק יִשָּׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֶיהָ:

כִּי דִרְשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר⁷³ לֹא שָׁכַח⁷⁴ צַעֲקָתָ (עניים) עֲנִוִים:

⁷¹ הכתוב ממשיך בפסוק הבא: וְהָיָה מִיָּנַעַן שְׁבַע־עָשָׂר שָׁנָה יִפְקֹד יִקְנֹק אֶת־צֹר וְשָׁכָה לְאַתְנָנָה וְזִנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רש"י מבאר שהמילים בפסוקנו: "הרבי שיר" מתפרשים "הרבי תחנונים והשפילי גאותך", לפי"ז ההמשך "למען תזכרי" היינו שתזכרי לטובה ע"י הקב"ה ויפקוד אותך. וכן מבואר בתרגום יונתן "מאים ייעול דוכרנא" אולי יבוא זכרונה [לפני ה']. לפי פירושם פסוק זה עוסק בזכרון לטובה של צור.

⁷² אכן יש לדון שאולי אין זה נחשב "טובת עכו"ם" כי המשך הכתוב הוא: "וְהָיָה סְחָרָה וְאַתְנָנָה קִדְּשׁ לִיקְנֹק לֹא יֵאָצֵר וְלֹא יִחָסֵן כִּי לִישָׁבִים לִפְנֵי יִקְנֹק יִהְיֶה סְחָרָה לְאָכַל לְשִׁבְעָה וְלִמְכֹּסָה עֲתִיק" ופרש"י שבימות המשיח יהיה כל אוצרה של צור עבור הצדיקים. וא"כ בסוף דבר תכלית טובת צור היא לטובת ישראל, ואין זה נחשב פורענות.

⁷³ לפי רוב המפרשים "אותם זכר" היינו את דמי ישראל שנשפכו כמים ולפי"ז היינו זכרון חטא הגויים ופקידת עונשם. (ואף שמוזכר גם עונש ישראל, שפיכת דמיהם וצעקת הענווים, מ"מ אין זה נחשב פורענות דישראל, כמבואר לעיל סעיף כט).

והנה, בירושלמי אמרו ש"אותם זכר" נחשב פסוק של פורענות, ובמסורת הש"ס (דפוס ווילנא) ציינו לפסוק זה, אך כבר תמחו דכאן הוי לכאול פורענותא דעכו"ם ולכן פירשו דכוונת הירושלמי לפסוק בירמיה מד, כא "אותם זכר ה'" דקאי על חטאי ישראל. וליישוב דעת המסורת הש"ס נראה עפ"ימש"כ האלשיך שתיבות "אותם זכר" קאי על הגויים ששפכו דם ישראל ואפ"ה הקב"ה זוכר אותם לטובה: "והענין כי תשאו קל וחומר ומה אם הוא יתברך שהוא דורש דמים ששפכו העמים מישראל, שעם היותו דורש עם כל זה אותם זכר - הם העמים הנזכרים - זכרם לטובה בעולם הזה ומושלים בישראל, עם היות שדמים רבים שפכו מישראל, כל שכן שלא שכח צעקת ענוים הגולים אתם, מקל וחומר אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה". ולשיטתו א"ש היטב דכאן הזכירה היא לטובת העכו"ם שהיא פורענותא דישראל.

⁷⁴ עי' כת"י אם "לא שכח" הוא לשון "זכירה". וא"כ יש כאן ב' זכרונות (פורענות עכו"ם) בפסוק אחד.

ירמיהו כז, ח. נבואה על המלכת נבוכדנצאר⁷⁵:

וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּ אֹתוֹ אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא־יִתֵּן
אֶת־צִוְּאוֹ בְּעַל מֶלֶךְ בָּבֶל בְּחֶרֶב וּבָרָעַב וּבְדָכָר אֶפְקֹד עַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה עַד־תָּמִיד
אֲתֶם בְּיָדוֹ: [כשר כי פורענות דגוים] {פ"ע בלי טובת ישראל}

רשימה ה

פסוקי פורענות הפסולים לאמירה בראש השנה

(ויש לדון להכשירם בתעניות, עיין סעיף טו)

מלכויות

ירמיהו ח, יט. נבואת החורבן:

הִנֵּה־קָוַל שְׁוַעַת בֵּת־עַמִּי מֵאַרְצֵי מִרְחָקִים הִיקִינָהוּ אֵין בְּצִיּוֹן אִם־מִלִּפְנֵי אֵין בָּהּ⁷⁶ מִדּוֹעַ
הַכְּעֲסוֹנִי בְּפִסְלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֶכֶר:

יחזקאל כ, לג.

חִי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוֹשֻׁעַ אִם־לֹא בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְזוּעַ נְטוּיָה וּבְחֲמָה שְׂפּוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם⁷⁷:

⁷⁵ הזכרון שבפסוק הזה הוא פורענות עכו"ם שאין בה טובה לישראל, ראה לעיל הערה 49, אבל כאן אנו דנים מצד כללות לשון הפסוק שעוסק בטובת נבוכדנצאר שמי שלא יעבוד אותו יכרת, ואפשר שמטעם זה איננו ראוי להזכרה בריש שתא.

⁷⁶ התמיהה "אם מלכה אין בה" מבטאת את ההנחה: הרי מלכה יש בה! א"כ מדוע הכעסוני כו'. לפי"ז יש כאן אזכור של מלכות ה'. ראה לשון אלשיך: "אם מלכה - היא שכינה - אין בה? בתמיהה. כלומר הלא לא זזה מכותל מערבי ולמה יסבול גוים מרקדים בהיכלו". לכאורה זהו עדיף מהפסוק "מי הוא זה מלך הכבוד" שאיננו מזהה את המלך אלא שואל שאלה בשביל להסמיק לה את התשובה. [אכן יש לדון לרבי יהודה הפוסל מלכות על אומה אחת, ראה כת"י]. אכן יש מפרשים ש"מלכה" היינו מלך ישראל בשר ודם, ראה מלבי"ם, ולשיטתם אין כאן מלכות.

⁷⁷ הגמרא בסוגיין מביאה פסוק זה כדוגמא למלכות שיש בה פורענות.

זכרונות

נשא ה, טו. פרשת סוטה⁷⁸:

וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת־קֶרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיפָה קֶמַח שְׁעָרִים
לֹא־יִצֶק עָלָיו שָׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לִבְנָהּ כִּי־מִנְחַת קִנְאָת הוּא מִנְחַת זָכָר מִזִּמְרָת עֹן:

נשא ה, יח. פרשת סוטה:

וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְקֹנֶק וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת
הַזָּכָר⁷⁹ מִנְחַת קִנְאָת הוּא וּבִגְד הַכֹּהֵן יִהְיֶה מִי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים:

נשא ה, פסוק כו. פרשת סוטה:

וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזִפְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֵר יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם:

ירמיהו יד י.

כֹּה־אָמַר יְקֹנֶק לָעַם הַזֶּה כֵּן אֶהְיֶה לְנוֹעַ רַגְלֵיהֶם לֹא חֲשָׁכוּ וַיִּקְנֹק לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכָּר עֲוֹנָם
וַיִּפְקֹד חֲטָאתָם:

ירמיהו מד, כא.

הֲלֹא אֶת־הַקְטֹּר אֲשֶׁר קִטְרַתְכֶם בָּעָרִי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם אַתֶּם וְאַבֹתֵיכֶם מַלְכֵיכֶם
וְשָׂרֵיכֶם וְעַם הָאָרֶץ אַתֶּם זָכַר יְקֹנֶק וְתַעֲלָה עַל־לִבּוֹ⁸⁰:

יחזקאל כא, כט.

לִכֵּן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְקֹנֶק יַעַן הַזָּכָרְכֶם עֲוֹנֵכֶם בְּהַגְלוֹת פֶּשְׁעֵיכֶם לְהָרָאוֹת חֲטָאוֹתֵיכֶם בְּכָל
עֲלִילוֹתֵיכֶם יַעַן הַזָּכָרְכֶם בַּכֶּף תִּתְּפְּשׁוּ⁸¹:

⁷⁸ בפסוקים אלו יש לדון גם מצד זכרון יחיד. ראה כת"י.

⁷⁹ אכן המלבי"ם כתב "ופה הקדים זכרון לקנאות כי הכהן מכין יותר שיהיה זכרון לטובה ולזכות" ולשיטתו אין זה זכרון לרעה.

⁸⁰ פסוק זה הביא הירושלמי (לפי נוסחאות מדוייקות) כדוגמא לזכרון שיש בו פורענות.

⁸¹ רש"י מפרש ש"הזכרכם" היינו שהזכרתם לפני את עוונותיכם: "יען הזכרכם עונכם - שאתם מחדשין עבירות מיום אל יום ועוונותיכם הראשונים נזכרים על ידיהם: בהגלות פשעיכם - החדשים: להראות חטאתיכם - הישנים:

יען הזכרכם - לפני לרעה לפיכך: בכף תתפשו - ביד מלכא דבבל תתמסרון".

הושע ז, ב.

וּבַל־יֹאמְרוּ לְלִבָּבְכֶם פֶּלֶא־רַעְתֶּם וְזָכַרְתִּי עֲתָה סִבְבֹּנִים מֵעַלְלֵיהֶם נִגַּד פָּנֵי הָיוּ:

הושע ח, יג.

וְזָכַרְתִּי הַבְּהִי יִזְבְּחוּ בָשָׂר וַיֹּאכְלוּ יִקְנֹק לֹא רָצָם עֲתָה יִזְכָּר עוֹנֶם וַיִּפְקֹד חַטָּאוֹתֶם הַמָּה מִצָּרִים יִשׁוּבוּ:

יתרו כ, ה.

לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנִי יִקְנֹק אֱלֹהֶיךָ אֵל קִנְא פֶקֶד עוֹן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלֵשִׁים וְעַל־רִבְעִים לְשָׁנָאִי:

ואתחנן ה, ט.

לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנִי יִקְנֹק אֱלֹהֶיךָ אֵל קִנְא פֶקֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־שְׁלֵשִׁים וְעַל־רִבְעִים לְשָׁנָאִי:

קרח טז, כט. דברי משה על עדת קרח:

אִם־כְּמֹות כָּל־הָאָדָם יִמָּתֶנּוּ אֵלֶּה וּפִקְדֹת כָּל־הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא יִקְנֹק שְׁלַחְנִי⁸²:

ישעיהו י, ג.

וּמָה־תַּעֲשֶׂוּ לַיּוֹם פִּקְדָּה וּלְשׂוֹאָה מִמֶּרְחֶק תִּבְּאוּ עַל־מִי תִנּוּסוּ לְעִזְרָה וְאַנָּה תַעֲזֹבוּ כְּבוֹדְכֶם⁸³:

ירמיהו ו, טו.

הִבִּישׁוּ כִּי תוֹעֲבָה עָשׂוּ גַם־בָּנוֹשׁ לֹא־יִבֹּשׁוּ גַם־הַכָּלִים לֹא יִדָּעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַנְּפִלִים בַּעֲת־פִּקְדֹתֵיךְ יִפְּשְׁלוּ אָמַר יִקְנֹק⁸⁴:

⁸² יש לדון אם נחשב זכרון שהרי לא נאמר כאן שה' יזכור אלא שאם ה' יפקוד אותם ככל האדם לא ה' שלחו. אך עכ"פ נזכרת כאן "פקודת כל אדם". לדעת תרגום יונתן אין זה לשון זכרון אלא לשון מניין. אבל בפשטות זהו לשון זכרון, וכמו שכותב בכתב וקבלה שיום המוות נקרא יום זכירה כי נזכרים בו כל המעשים. ובעל הטורים אומר ש"פקודת כל אדם" זהו זכרון לטובה, שה' מאריך אפו לכל אדם, ולפי"ז יש כאן זכרון לטובה, אבל כללות הפסוק לפורענות, עיין סעיף ח.

⁸³ ראה בפסוק הסמוך.

⁸⁴ ראה סעיף כא שיש לדון להחשיב פורענות נביאי השקר כפורענות עכו"ם. אבל מאידך גיסא מוזכר בכללות הפסוק נפילת כל ישראל, נגזר על הנביאי שקר שיפלו "בנופלים" בתוך ישראל שנופלים. ומצד זה היו פורענות.

ירמיהו ח, יב. על נביאי השקר:

הִכְשֹׁנוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשִׂנוּ גַם בְּנוֹשׁ לֹא יִבְשׁוּ וְהַכֵּלִם לֹא יִדְעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַּנְּפִלִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְקֹנָק:

ירמיהו כג, לד.

וְהִנֵּבִיא וְהִכְהִינִי וְהָעָם אֲשֶׁר יֹאמַר מִשָּׁנָא יְקֹנָק וּפְקֻדָּתִי עַל־הָאִישׁ הַהוּא וְעַל־בֵּיתוֹ⁸⁵:

ירמיהו לו לא.

וּפְקֻדָּתִי עָלָיו וְעַל־זִרְעוֹ וְעַל־עַבְדָּיו אֶת־עֲוֹנָם וְהִבֵּאתִי עֲלֵיהֶם וְעַל־יִשְׁכָּנֵי יְרוּשָׁלַם וְאֶל־
אִישׁ יְהוּדָה אֶת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ:

הושע א, ד.

וַיֹּאמֶר יְקֹנָק אֲלֵיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֵאל כִּי־עוֹד מְעַט וּפְקֻדָּתִי אֶת־דָּמִי יִזְרְעֵאל עַל־בֵּית
יְהוּא⁸⁶ וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלָכֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

הושע ב, טו.

וּפְקֻדָּתִי עָלֶיהָ אֶת־יָמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָה וְחִלִּיתָה וַתִּלְךְ אַחֲרֵי
מַאֲהֲבֶיהָ וְאֶתִּי שָׁכַחָה נָאִם יְקֹנָק:

הושע ד, ט.

וְהִיָּה כָעַם כִּכְהֵן וּפְקֻדָּתִי עָלָיו דִּרְכָּיו וּמַעַלְלָיו אֲשַׁיֵּב לוֹ:

הושע ט ז.

בָּאוּ יָמֵי הַפְּקֻדָּה בָּאוּ יָמֵי הַשָּׁלֵם יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֲנִיל הִנֵּבִיא מִשְׁגָּעֵי אִישׁ הָרוּחַ עַל רֶב עֲוֹנָהָ
וְרָבָה מִשְׁטֵמָה:

הושע יב, ג.

וְרִיב לִיקְנֹק עִם־יְהוּדָה וּלְפָקֵד עַל־יַעֲקֹב פְּדִרְכָּיו כִּמַּעַלְלָיו יִשְׁיֵב לוֹ:

⁸⁵ אמנם מזכיר את נביאי השקר וכהני הבעל אבל מדבר גם על כללות "העם" אשר יאמין לנבואת השקר.

⁸⁶ אילולי חסרון פורענות, נראה דאין כאן חסרון של "זכרון יחיד" כי "בית יהוא" הוא בית מלכות יהודה ואינו נחשב יחיד.

עמוס ג, ב.

רַק אֶתְכֶם יִדְעֵתִי מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה עַל־פֶּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם⁸⁷ אֵת כָּל־עֹנֵתֵיכֶם:

עמוס ג, יד.

כִּי בַיּוֹם פִּקְדֵי פִשְׁעֵי־יִשְׂרָאֵל עָלָיו וּפִקְדֹתַי עַל־מִזְבְּחוֹת בֵּית־אֵל וְנִגְדְּעוּ קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנִפְלְוּ לָאָרֶץ:

מיכה ז, ד.

טוֹבָם כְּחֹדֶק יִשָּׁר מִמְּסֻכָּה יוֹם מִצְפִּיָּה פִקְדֹתֶיהָ בָּאָה עִתָּהּ תִּהְיֶה מְבוֹכָתָם:

ירמיהו ה, ט.

הָעַל־אֱלֹהִים לֹא־אֶפְקֹד⁸⁸ נָאִם יְהוָה וְאִם יִקְנֹק וְאִם בְּגָיִי אֲשֶׁר־כָּזָה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי:

ירמיהו ו, ו.

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּרְתֹנוּ עֲצָה וְשִׁפְכוּ עַל־יְרוּשָׁלַם סִלְלָה הִיא הָעִיר הַפִּקֹד⁸⁹ כָּלָה עֲשֹׂק בְקִרְבָּהּ:

ירמיהו ט, כד.

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וּפִקְדֹתַי עַל־כָּל־מוֹל בְּעָרָהָ⁹⁰:

⁸⁷ פקידה זו נובעת מאהבה כמו שהקדים "רק אתכם ידעתי" וכפי שפירשו חז"ל במסכת ע"ז ד, א: "אמשול לכם משל, למה הדבר דומה? לאדם שנושה משני בנ"א, אחד אוהבו ואחד שונאו, אוהבו - נפרע ממנו מעט מעט, שונאו - נפרע ממנו בבת אחת". אך מ"מ לא גרע מ"בחימה שפוכה אמלוח עליכם" שאע"פ שאנו מקווים לזאת מ"מ אין מזכירים בר"ה כדאיתא בגמרא בסוגיין.

⁸⁸ אין לפסול מצד שנאמר "לא אפקוד", כיון שזו שאלה רטורית: וכי על אלה לא אפקוד? הרי בוודאי שאפקוד! ולכן יש כאן לשון פקידה. ולא גרע מלשון "מי הוא זה מלך הכבוד" שנחשב מלכות לפי רבי יוסי.

⁸⁹ לרוב המפרשים "הפקד כולה" שנפקד עוונה. אבל דעת האלשיך הוא לשון מינוי, שנבוכדנצאר הופקד על ירושלים להחריבה, ולפ"ז איננו שייך לזכרונות.

⁹⁰ "כל מול בערלה" כל נימול וכל ערל, כלומר, ישראל וגויים. עיין בפסוקים הבאים שם. ואמנם יש כאן גם פורענות עכו"ם אך סו"ס גם פורענות ישראל ולכן פסול.

ירמיהו יג, כא.

מִה־תֵּאֲמָרִי כִי־יִפְקֹד עָלַי⁹¹ וְאֵת לַמִּדֶּת אֲתֶם עָלַי אֲלֵפִים לְרֹאשׁ הַלְוָא חֲבָלִים יֵאָחֲזוּךָ כִּמּוֹן אֲשֶׁת לֵדָה:

ירמיהו כא, יד.

וּפָקֹדֶתִי עֲלֵיכֶם כִּפְרִי מֵעֲלֵיכֶם נָאִם יְהוָה וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּיעֹרָה וְאָכְלָה כָּל־סִבְיָיָה:

ירמיהו מד, יג. נבואת עונש בני ישראל היושבים במצרים:

וּפָקֹדֶתִי עַל הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר פָּקֹדֶתִי עַל־יְרוּשָׁלַם בַּחֶרֶב בָּרָעַב וּבַדָּבָר:

ירמיהו מד, כט.

וְזֹאת־לָכֶם הָאוֹת נָאִם יְהוָה כִּי־פָקֹד אָנִי עֲלֵיכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי קוֹם יִקְנוּמוּ דְבָרִי עֲלֵיכֶם לְרָעָה:

צפניה א, ח.

וְהִיָּה בַיּוֹם יִבַּח יְהוָה וּפָקֹדֶתִי עַל־הַשָּׂרִים וְעַל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְעַל כָּל־הַלְבָּשִׁים מִלְּבוּשׁ נָכְרִי:

צפניה א, ט.

וּפָקֹדֶתִי עַל כָּל־הַדּוֹלֵג עַל־הַמִּפְתָּן בַּיּוֹם הַהוּא הַמְּמַלְאִים בֵּית אֲדֹנֵיהֶם חֲמָס וּמְרֻמָּה:

שופרות

ישעיהו נח, א.

קָרָא בְּגִרוֹן אֶל־תַּחֲשׁוֹן פְּשׁוּפָר הָרֶם קוֹלָהּ וְהִגִּד לְעַמִּי פִּשְׁעֵם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתֶם:

ירמיהו ד, ה.

הִגִּידוּ בִיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם הַשְּׁמַיעוּ וְאָמְרוּ (וּתְקַעוּ) תִּקְעוּ שׁוּפָר בְּאֶרֶץ קְרָאוֹ מִלְּאוֹ וְאָמְרוּ הָאֶסְפוּ וְנִבְּאָה אֶל־עַרְי הַמִּבְצָר:

⁹¹ רש"י מפרש "כי יפקוד - הקב"ה עלייך", ולפי"ז יש כאן פקדונות של פורענות. אבל יש מפרשים "כי יפקוד" מלשון מינוי, שימנה את האוייב עלייך.

ירמיהו ד, יט.

מֵעֵין מֵעֵין (אחולה) אוֹחִילָה קִירוֹת לְבִי הִמָּה לִי לְבִי לֹא אֲחִירִישׁ כִּי קוֹל שׁוֹפָר (שמעתי)
שָׁמַעַתְי נִפְשִׁי תְרוּעַת מִלְחָמָה⁹²:

ירמיהו ד, כא.

עַד־מָתִי אֲרָאָה נֶגֶס אֲשַׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר⁹³:

ירמיהו ו, א.

הָעֶזְוָה בְּנֵי בְנִימִן מִקֶּרֶב יְרוּשָׁלַם וּבִתְקוּעַ תִּקְעוּ שׁוֹפָר וְעַל־בֵּית הַכֶּרֶם שָׂאוּ מִשְׁאֵת כִּי רָעָה
נִשְׁקָפָה מִצָּפוֹן וְשֹׁכֵר גָּדוֹל:

הושע ה, ח.

תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּגִבְעָה חֲצִצְרָה בְּרִמָּה הָרִיעוּ בֵּית אֲוֹן אֲחִירָה בְּנִימִין⁹⁴:

הושע ח, א.

אֶל־חִפָּה שָׁפָר⁹⁵ כִּנְשָׁר עַל־בֵּית יִקְנָק יַעַן עֲבְרוּ בְּרִיתִי וְעַל־תּוֹרָתִי פָשְׁעוּ:

צפניה א, טז.

יּוֹם שׁוֹפָר וּתְרוּעָה⁹⁶ עַל הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת וְעַל הַפְּנוֹת הַגְּבוּהוֹת:

ירמיהו כ, טז. ירמיהו מקלל את לידתו "ארור האיש אשר בשר את אבי לאמר נולד לך בן זכר":

וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא כְּעָרִים אֲשֶׁר־הִפּוּ יִקְנָק וְלֹא נָחֵם וְשָׁמַע זַעֲקָה בְּבִקֹּר וּתְרוּעָה בְּעֵת
צְהָרִים:

⁹² פסוק זה נזכר בירושלמי כדוגמא לשופרות של פורענות. ומשמע דבלא"ה היה כשר לשופרות אע"פ שלא מדובר כאן על שופר של הקב"ה. ועיין בפרקי המבוא (כת"י).

⁹³ קול שופרות הגויים המתאספים להלחם על ישראל. מפרשים.

⁹⁴ פסוק זה נזכר בגמרא בסוגיין כדוגמא לשופר של פורענות. גם כאן רואים שבשופרות נכללים ענייני שופר כלליים כמו בפסוקנו.

⁹⁵ פירש רש"י: אל חכך שופר - שכינה אומרת לנביא השמע קול חכך וקרא כשופר ואומר עופו ומהרו האויבים כאשר ידאה הנשר ובא אל בית ה' אל חכך שופר כאילו השופר נתון אל חכך:

⁹⁶ אמנם פסוק זה עוסק ביום ה' הגדול והנורא, אך סו"ס הוא פורענות. וכמו שאמרו בגמרא לגבי "בחמה שפוכה אמלוך עליהם".

יחזקאל כא, כז. על מלך בבל:

בְּיָמֵינוּ הִנֵּה | הֶקְסֵם יְרוּשָׁלַם לְשׁוֹם כָּרִים לִפְתָּח פֶּה בְּרִצָּח לְהָרִים קוֹל בְּתִרְעָה לְשׁוֹם כָּרִים
עַל־שָׁעָרִים לְשִׁפְךָ סִלְלָה לְבָנֹת דָּיק:

דברי הימים ב יג, יב. דברי אביה מלך יהודה אל מלך ישראל והשבטים שעמו:

וְהִנֵּה עָמְנוּ בְּרֹאשׁ הָאֱלֹהִים | וְכַהֲנָיו וְחַצְצֹרֹת הַתִּרְעָה לְהָרִיעַ עֲלֵיכֶם⁹⁷ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
תִּלְחַמְנוּ עִם־יְהוֹנָתָן אֱלֹהֵי־אֲבֹתֵיכֶם כִּי־לֹא תִצְלִיחוּ:

דברי הימים ב יג, טו.

וַיִּרְעֻ אִישׁ יְהוּדָה וַיְהִי בְּהָרִיעַ אִישׁ יְהוּדָה וְהָאֱלֹהִים נָגַף אֶת־יִרְבְּעָם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
אֲבִיהָ וַיְהוּדָה:

יחזקאל ז, יד.

תִּקְעוּ בְּתִקְוָע וְהָכִין הַכֹּל וְאֵין הַלֵּךְ לְמִלְחָמָה כִּי חָרוּגִי אֶל־כָּל־הַמוֹנָה:

עזרא ג, יג. חנוכת הבית השני:

וְאֵין הָעָם מִכִּירִים קוֹל תִּרְעוּת הַשִּׁמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעָם כִּי הָעָם מְרִיעִים תִּרְעוּת גְּדוֹלָה⁹⁸
וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד־לְמִרְחֹק:

רשימה ו

פסוקים שהפורענות שבהם איננה בתוך הזכרת מז"ש

(ראה סעיף ח האם רשאי לומר רק את החלק שאין בו פורענות)

שמואל א יב, יב⁹⁹.

וְתִרְאוּ כִּי־נִחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיִּקְנֹךְ
אֱלֹהֵיכֶם מִלִּפְנֵיכֶם:

⁹⁷ חצוצרות התרועה מזכירים את בני לטובה בשעת המלחמה. אבל בפסוק זה יש גם משמעות של פורענות ביחס אל השבטים שעם ירבעם בן נבט.

⁹⁸ אמנם התרועה היא תרועת שמחה, אבל בכללות הפסוק על הצער מחסרוננו של הבית הראשון.

⁹⁹ על גדרי הפורענות שבפסוק זה ראה הערה 109.

ישעיהו ו, ה¹⁰⁰.

וְאִמָּר אוֹיְלִי כִי־נִדְמִיתִי כִי אֵישׁ טִמְאָה שְׁפָתַי אֲנֹכִי וּבִתְוֹךְ עַם־טִמְאָה שְׁפָתַי אֲנֹכִי יוֹשֵׁב
כִּי אֶת־הַמֶּלֶךְ יִקְנֹק צְבָאוֹת רָאוּ עֵינַי:

ירמיהו י, י.

וַיִּקְנֹק אֱלֹהִים אֲמֹת הוּא־אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מִקְצֵפוֹ תִּרְעַשׂ הָאָרֶץ וְלֹא־יִכְלוּ גוֹיִם
וְעַמּוֹ:

מלאכי א, יד.

וְאֶרְוֶה נוֹכַח וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנִגְדָה וְזִבְחַ מִשְׁחָת לְאֹדְנִי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אֲנִי אָמַר יִקְנֹק צְבָאוֹת
וְשִׁמְי נִזְרָא בְּגוֹיִם:

איוב יד, יג.

מִי יִתֵּן בְּשֹׁאֹל תִּצְפֹּנִי תִסְתִּירֵנִי עַד־שׁוּב אֶפְדֶּה תִשָּׂית לִי חֶק וְתִזְכְּרֵנִי¹⁰¹:

נחמיה א, ח. תפילת נחמיה אל ה':

זָכַר־נָא אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוִּיתָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדְּךָ לֵאמֹר אַתֶּם תִּמְעָלוּ אֲנִי אֶפְיֹץ אֶתְכֶם
בְּעַמִּים¹⁰²: וְשִׁבְתֶּם אֵלַי וְשִׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אִתָּם אִם יִהְיֶה נִדְחֲכֶם בְּקִצָּה הַשָּׂמַיִם
מִשָּׁם אֶקְבְּצֶם (והבואתים) וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לְשֹׁכֵן אֶת שְׁמִי שָׁם:

ירמיהו כז, כב.

בְּבִלָּה יִבְאֹו וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פְּקֻדֵי אִתָּם נֹאֵם־יִקְנֹק וְהָעֲלִיתִים וְהַשְׁיִבְתִּים אֶל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה¹⁰³:

¹⁰⁰ על הפורענות שבפסוק זה, ראה הערה 110.

¹⁰¹ ע"י הערה 101 שתיבות "תשית לי חוק ותזכרני" אינם פורענות, וא"כ יש לשאול האם הפורענות שבחלק הראשון שבפסוק פוסלת את כולו.

¹⁰² יש כאן נידון מעניין: אם יאמר רק את הפסוק הראשון המשמעות שלו תתפרש כפורענות, אבל באמת לא ביקש נחמיה להזכיר לפני ה' את הגזירה אלא להמשיך ולומר "ושבתם אלי... והביאותים אל המקום...". א"כ לכא' בשביל להכשיר פסוק זה צריך לומר גם את הפסוק הסמוך. ומצאנו כע"ז בדברי המהרש"א על סוגיית הגמרא גבי 'מי הוא זה מלך הכבוד', עיין לעיל (כתי").

¹⁰³ תחילת הפסוק פורענות, סוף הפסוק פקידת ישועה ורחמים.

ישעיהו י, יב.

וְהָיָה כִּי יִבְצַע אֲדֹנָי אֶת־כָּל־מַעֲשָׂהוּ בְּהֶרֶץ צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גִדְלֵי לֵבָב מִלֶּדֶד־
אֲשֹׁר וְעַל־תַּפְאֶרֶת רוּם עֵינָיו¹⁰⁴:

ירמיהו ו, יז.

וְהִקְמַתִי עֲלֵיכֶם צָפִים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ לֹא נִקְשִׁיב¹⁰⁵:

בפסוקים הבאים המשיל הקב"ה משל ליחזקאל הנביא, לעיר שמינו שומר לתקוע בשופר כשיראה את האויב, אם הוא תקע והזהיר והעם לא ברח - דמם בראשם, אך אם הוא לא תקע - דמם בראשו. כך הנביאים שלא נבאו והזהירו את העם - ייענשו. בפסוקים הללו קול השופר עצמו מזוהר ומציל מהפורענות, אבל כללות הפסוק עוסק בפורענות:

יחזקאל לג, ג.

וְרָאָה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה עַל־הָאָרֶץ וְתִקַּע בַּשּׁוֹפָר וְהִזְהִיר אֶת־הָעָם:

יחזקאל לג, ד.

וְשָׁמַע הַשְׁמַע אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וְלֹא נִזְהָר וַתִּבּוֹא חֶרֶב וַתִּקְטְלֵהוּ דָּמָו בְּרֹאשׁוֹ יְהִיָּה:

יחזקאל לג, ה.

אֵת קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמַע וְלֹא נִזְהָר דָּמָו בּוֹ יְהִיָּה וְהוּא נִזְהָר נִפְשׁוֹ מִלָּט:

יחזקאל לג, ו.

וְהִצִּיפָה כִּי־יִרְאָה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה וְלֹא־תִקַּע בַּשּׁוֹפָר וְהָעָם לֹא־נִזְהָר וַתִּבּוֹא חֶרֶב וַתִּקְחֵם מֵהֶם
נֶפֶשׁ הוּא בַּעֲוֹנוֹ נִלְקָח וְדָמָו מִיַּד־הַצִּיפָה אֶדְרָשׁ:

עמוס ג, ו.

אִם־יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יִחַרְדּוּ¹⁰⁶ אִם־תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר וַיִּקְנֹק לֹא עָשָׂה:

¹⁰⁴ ע"י הערה 47 אם תחילת הפסוק פורענות דישראל.

¹⁰⁵ תחילת הפסוק אין בו פורענות, שליחת נביאים לישראל לקרוא לתשובה. סוף הפסוק - פורענות.

¹⁰⁶ תחילת הפסוק שתקיעת השופר - דהיינו התראת הנביאים - צריכה להביא לחרדה ותשובה. בזה לכאוף אין פורענות. אבל המשך הפסוק עוסק כבר ב"רעה בעיר שעשה ה'". וכמו שמפרש רש"י: "כך היה לכם להיות חרדים אל דברי הנביאים שהם צופים לכם למלט אתכם מן הרעה שלא תבא, וכשתבא לכם הרעה הלא תדעו כי הקדוש ברוך הוא עושה לכם על שלא נזהרתם בנביאיו".

יואל ב, א.

תקעו שופר בציון והריעו בבהר קדשי¹⁰⁷ ירגזו כל ישבי הארץ כי בא יום יקנך כי קרוב:

עזרא ג, יב. חנוכת הבית השני בתרועות שמחה ובבכי הזקנים על הבית הראשון:

ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון בנסדו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול ורבים בתרועה בשמחה להרים קול:

עזרא ג, יג.

ואין העם מפירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק:

דברי הימים ב יג, יב.

והנה עמנו בראש האלהים וכהגיו וחצצרות התרועה להריע עליכם בני ישראל אל תלחמו עם יקנך אלהי אבותיכם כי לא תצליחו¹⁰⁸:

רשימה ז

פסוקים שנזכר בהם חסרונותיהם של ישראל

(ויש לדון לפוסלם משום פסוקי פורענות, עיין סעיף כד)

שמואל א יב, יב. תוכחת שמואל על בקשת בני ישראל להמליך עליהם מלך:

ותראו כי נחש מלך בני עמון בא עליכם ותאמרו לי לא כי מלך ימלך עלינו ויקנך אלהיכם מלנכם¹⁰⁹:

¹⁰⁷ השופר עצמו איננו עוסק בפורענות, אלא כלשון רש"י "להשמיעם שישבו בתשובה בטרם תבואתם הרעה הזאת", מסתבר שזה איננו פורענות, הרי כך הוא גם שופר של ראש השנה או של תעניות לפי הרבה ראשונים, ואנו מזכירים שופרות אלו בברכה. אלא שהמשך הפסוק "כי בא יום ה' כי קרוב" מזכיר את יום הדין הגדול. אבל אם יאמר "תקעו שופר בציון והריעו בהר קדשי" לכאורה לא הזכיר פורענות.

¹⁰⁸ עיין לעיל הערה 97 האם הלשון "להריע עליכם" הוא לשון פורענות או הזכרה לטובה. כאן אנו דנים מצד שכללות הפסוק מזהירה מפורענות "אל תלחמו עם ה' כי לא תצליחו".

¹⁰⁹ אאזמו"ר שליט"א הוסיף שגם בלא חסרון דפורענות דבר זר הוא לומר בתפילה "ולעולמי עד תמלוך בכבוד ככתוב: "ותאמרי לא כי מלך ימלוך עלינו".

ישעיהו ו, ה.

וְאִמָּר אוֹיְלֵי כִי־נִדְמִיתִי כִי אֵישׁ טָמֵא־שְׁפָתַיִם אָנֹכִי וּבִתְוֹךְ עַם־טָמֵא שְׁפָתַיִם אָנֹכִי יוֹשֵׁב
לִי אֶת־הַמֶּלֶךְ יִקְנֶה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינַי¹¹⁰:

קהלת י, כ.

גַּם בְּמַדְעָךְ מָלָךְ אֶל־תִּקְלָל¹¹¹ וּבַחֲדָרֵי מְשֻׁכְּבָה אֶל־תִּקְלָל עֲשִׂיר כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת־
הַקּוֹל וּבַעַל הַכְּנָפִים כְּנָפָיו יִגִּיד דְּבָר:

תהלים ח, ה.

מָה־אֲנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ¹¹²:

תהלים עח, לט.

וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הִמָּה רֹחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב¹¹³:

¹¹⁰ ועיין סעיף ח אם יש לפסול גם כאשר הפורענות נמצאת בחלק אחר של הפסוק. יש כאן חשש פורענות גם מצד שנזכר גנותם של ישראל, וגם מצד שישעיה נתבע על מה שאמר זאת.

¹¹¹ לפי המפרשים (עיין רש"י ואלשיך) דקאי על הקב"ה. אך אפשר שנחשב פורענות מצד "כי עוף השמים יוליך את הקול" - יקטרג ויספר על ברכת ה'.

¹¹² עיין סנהדרין לחב, שכך טענו המלאכים קודם יצירת האדם "אמרו לפניו: רבוננו של עולם, מה מעשיו? אמר להן: כך וכך מעשיו, אמרו לפניו: רבוננו של עולם מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו". הרי שפסוק זה מתייחס לפחיתותם של בני האדם ומעשיהם הרעים.

¹¹³ הגמרא בסוגיין מביאה פסוק זה כדוגמא לזכרונות של פורענות. הרי שזכירת חסרונות ישראל נחשב לפורענות. אמנם המעיין בפרק עח שם יראה שפסוק זה יכול להתפרש כסיום ל"והרבה להשיב אפן ולא יעיר כל חמתו" מפני ש"בשר המה רוח הולך ולא ישוב", אך הוא יכול להתפרש גם בפתיחה לחלק השני של הפרק: "כמה ימרוהו במדבר", ולכן מעניש אותם, עיי"ש היטב. הנפק"מ היא האם יש ללמוד מהגמרא שגם כאשר החסיון של האדם נאמר כסיבה לרחמים - הוא נחשב כפורענות. ואזמז"ר שליט"א ציין לדברי הטור הלכות ר"ה תקפ"ב "מי כמוך יש בו ח' תיבות עד 'ונאמן אתה' כנגד 'ויזכור כי בשר המה' שיש בה ח' תיבות". ופירש בית יוסף: "נראה שהוא סובר דהאי קרא שייך למי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו [לחיים] ברחמים כלומר מפני שזכר כי יצוריו בשר המה ובטבע הם חוטאים לפיכך מרחם עליהם". והקשה הדרישה הרי אין לומר פסוק זה בראש השנה משום דהוי פורענות, ותיירץ "שמא יש לחלק בין היכא דאומרין אותו בפירוש להיכא דתקינו נוסח נגד מנין תיבותיו אי נמי שאני הכא דעשרה פסוקים הללו נתקנו נגד עשרה מאמרות ועשרת הדברות כמו שכתבתי לעיל". הרי עכ"פ ששורש פסוק זה הוא לרחמים ואפ"ה נחשב פורענות לעניין פסוקי מז"ש.

תהלים קלו, כג.

שִׁשְׁשָׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ¹¹⁴ כִּי לְעוֹלָם חֲסָדֶךָ:

איכה ג, יט.

זָכַר עֲנִי וּמְרוּדִי לַעֲנָה וְרֹאשׁ¹¹⁵:

איוב ז, יז-יח.

מָה אֲנוֹשׁ כִּי תַגְדִּלֵנוּ וְכִי־תִשִּׁית אֵלֶינוּ לִבָּהּ: וּתְפַקְדָנוּ לְבָקָרִים לְרִגְעִים תִּבְחַנֵנוּ¹¹⁶:

איוב י, ט.

זָכַרְנָא כִּי־כַחֲמֵר עָשִׂיתָנִי וְאֶל־עֶפֶר תְּשִׁיבֵנִי¹¹⁷:

איוב ז, ז. פניית איוב לקב"ה:

זָכַר כִּי־רוּחַ חַיִּי לֹא־תִשׁוּב עֵינִי לְרֵאזוֹת טוֹב¹¹⁸:

ירמיהו ו, יז.

וְהִקְמַתִי עֲלֵיכֶם צַפִּים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר¹¹⁹ וַיֹּאמְרוּ לֹא נִקְשִׁיב: [פסול כי פורעות]

¹¹⁴ אם הכוונה לשפלות רוחנית שאפ"ה הקב"ה זכר אותנו לטובה, הרי יש לחשוש משום זכרון דפורענות. עיין פירוש החיד"א: "אפשר לפרש עפ"י הפשט שבשפלנו כי אין בנו תורה ומעשים זכר לנו שקבלנו התורה".

¹¹⁵ רוב המפרשים פירשו "מרודי" לשון יסורים, אבל חז"ל דרשו במדרש שם: "אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע, זכור ענויין שעוניתי ומרודי שמרדתי בך ויסורין שהרויתני לענה וראש - יצאו אלו באלו". וא"כ יש כאן זכרון חטא ומרידה. ועיין פלגי מים לבעל התיבות.

¹¹⁶ ראה כע"ז לעיל הערה 112 עה"פ "מה אנוש כי תזכרנו".

¹¹⁷ ויש לצדד שכאן אין כוונת איוב לשפלות האדם, אלא לכך שהוא בידו של הקב"ה. עיי"ש.

¹¹⁸ עיין רש"י: "כאן כפר איוב בתחיית המתים", וצ"ע אם זה עצמו נחשב פורענות.

¹¹⁹ "קול השופר" היינו קול הנביאים, עיין במפרשים, אבל כללות הפסוק יש בה חסרונם של ישראל.

רשימה ח

פסוקים בהם נזכר אריכות-אף או ישועה מן הפורענות

(יש לדון לפוסלם משום דסו"ס נזכר בהם פורענות, עיין סעיף כח)

מלכויות

האזינו לב, לט

רָאנוּ עֵתָהּ כִּי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי¹²⁰ אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה מִחֲצָתִי וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל¹²¹:

זכרונות

נח ט, טו.

וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחַת כָּל־בָּשָׂר¹²²:

נח ט, טז.

וְהִיְתָה הַקֶּשֶׁת בְּעָנָן וְרֵאִיתִיהָ לְזִכָּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ¹²³:

עקב ט, כז.

זָכֹר לְעִבְדֶּיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֵל־תִּפְּן אֵל־קִשֵׁי הָעַם הַזֶּה וְאֵל־רִשְׁעוֹ וְאֵל־חַטָּאתוֹ:

¹²⁰ ראה לקמן (כת"י) שנחשב מלכות מפני לשון האחדות "אין אלהים עמדי".

¹²¹ המפרשים מבארים "אני אמיט" "מחצתי" את ישראל, וא"כ יתכן שנחשב כהזכרת פורענות.

¹²² ראה בירושלמי סוטה גב (והביאורו התוספות סוטה כב, ד"ה הא) שאין בתורה זכרון שאינו לטובה חוץ ממנחת סוטה, וא"כ משמע שזכרונות הללו נחשבים לטובה.

¹²³ יש לצדד דהוי פורענות גם מצד מה שכתב האלשיך: אך אם לא תתראה, שלא ישימו לב בני אדם לראות ולהביט לשוב, שעם היות הקשת בענן לא יראוה, רק וראייה אני ולא הם, לא אמיש מלזכור, אלא שאז יחיה אדם בזכות בהמה, שמן הבהמות אעשה עיקר. וזהו בין אלהים ובין כל נפש חיה, שהם בעלי חיים. בכל בשר שהוא בשביל כל בשר תועיל זכירת הבעלי חיים.

ישעיהו סג, יא.

וַיִּזְכֹּר יְמֵי־עוֹלָם¹²⁴ מִשָּׁנָה עִמּוֹ אֵיחָה | הַמַּעַלִּים מִיָּמָיו אֶת רַעֲיוֹ צִאֲנוּ אֵיחָה הַשָּׁמַיִם בְּקִרְבָּן אֶת־רוּחַ
קִדְשׁוֹ:

ישעיהו סד, ד. על פטירת הצדיקים:

פָּגַעְתָּ אֶת־שָׁשׁ וְעֵשָׂה צֹדֵק בְּדֶרֶךְ־יָדָיו וַיִּזְכֹּר¹²⁵ הוֹן־אֶתָּה קִצְפָּתָ וַנִּחַטָּא בָּהֶם עוֹלָם וְנוֹשָׁע:

ירמיהו יד, כא.

אֶל־תִּנְאֹץ לְמַעַן שְׁמֹךְ אֶל־תִּנְבֹּל כִּסֵּא כְבוֹדְךָ זָכַר אֶל־תִּפְרֹךְ בְּרִיתְךָ אֲתָנוּ:

ירמיהו יח, כ. תפילת ירמיהו:

הִישָׁלַם תַּחַת־טוֹבָה רָעָה כִּי־כָרַנְי שׁוֹחָה לְנַפְשִׁי זָכַר | עֲמָדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה
לְהַשִּׁיב אֶת־חַמַּתְךָ מֵהֶם¹²⁶:

תהלים כה, ז.

חַטָּאוֹת נְעוּרַי | וּפָשְׁעֵי אֶל־תִּזְכֹּר כַּחַסְדְּךָ זָכַר־לִי־אֲתָה¹²⁷ לְמַעַן טוֹבָה יִקְוֶה:

תהלים עח, לט.

וַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הִמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב¹²⁸:

¹²⁴ לדעת תרגום יונתן "ויזכור" קאי על הקב"ה, אבל רבים מפרשים באופ"א, ראה לקמן (כת"י). אך גם לשיטתו יש כאן זכרון פורענות.

¹²⁵ רש"י והמפרשים מבארים שמדובר כאן "בדרכיך יזכור" על הזכרת י"ג מידות של רחמים ע"י הצדיקים כדי לסלק קצף וחרון אף מישראל. ויל"ע אם זהו פורענות. אך בלא"ה יש לדון מצד עצם עניין הפסוק שעוסק במיתת הצדיקים.

¹²⁶ פסוק זה פסול מצד שהוא זכרון דיחיד, אך יש לדון אם פסול גם מצד פורענות כי מזכיר "להשיב את חמתך מהם". ונפק"מ שמצד זכרון דיחיד אפשר שאינו פוסל אם מוסיף בו על מניין עשרה פסוקים, אבל פסוק פורענות פוסל גם כשיש בלעדיו פסוקים אחרים כשרים, וצ"ע.

¹²⁷ אמנם בלא"ה הוי זכרון דיחיד, אך הנידון כאן מצד פורענות וכנ"ל בהערה הסמוכה.

¹²⁸ ראה על פסוק זה לעיל הערה 113 האם עצם מה שהם "בשר המה" זהו מורה על פחיתותם וחסרונם, אבל כאן הנידון אם יש לפסול מצד שהזכרון אינו לטובה אלא להבליג על הרעה.

תהלים קו, מה.

וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרַב (חסדו) חֲסָדָיו¹²⁹:

איוב יד, יג. תקוות איוב למות עד שיסור ממנו חרון אף ה' וישוב ה' לזכרו לטובה:

מִי יִתֵּן בְּשֵׂאוֹל תִּצְפְּנִי תִסְתִּירֵנִי עַד שׁוּב אֶפְגֶּה תִשִּׁית לִי חֶלֶק וְתִזְכְּרֵנִי¹³⁰:

קהלת ב, יב.

**וּפָנִיתִי אֲנִי לְרֵאוֹת חֲכָמָה וְהוֹלִלּוֹת וְסִכְלוֹת כִּי מֶה הָאָדָם שְׂיָבוֹא אַחֲרַי הַמָּלָךְ אֶת אֲשֶׁר-
כָּבֹד עָשׂוּהוּ¹³¹:**

רשימה ט

פסוקים שיש בהם פורענות רק לפי אחד המפרשים

(ראה סעיף ל)

מלכויות

מיכה ד, ט.

עֲתָה לָמָּה תִרְעִי רַע הַמָּלָךְ אֵינִי בָּךְ אִם יוֹעֲצֶךָ אֶבְדְּ כִי־הִחַזִּיקָה חֵיל כְּיֹלְדָה¹³²:

¹²⁹ פסוק זה אנו אומרים בתפילה. הקשר הפסוק הוא: "וַיִּזְכֹּר אֶף יִקְנֶה בְּעֵמּוֹ וַיִּתְּעַב אֶת נַחֲלָתוֹ: וַיִּתְּנֵם בְּיַד גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שְׁנָאֵיהֶם: וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכְנְעוּ תַּחַת יָדָם: פְּעָמִים רַבּוֹת יֵצְאוּ וְהָמָּה יָמְרוּ בַּעֲצָתָם וַיִּמְלְכוּ בְּעֹנֶם: וַיֵּרָא בְּצָר לָהֶם בְּשִׁמְעוּ אֶת רִנָּתָם: וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרַב (חסדו) חֲסָדָיו: וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָל שׁוֹבֵיהֶם". הרי שעוסק כאן בנחמה על הפורענות, וגם לא הפך לגמרי לטובה אלא נתנם לרחמים בעיני שוביהם ואפ"ה נחשב זכרון לטובה.

¹³⁰ וראה באלשיך ש"תשית לי חוק ותזכרני" היינו בזכרון תחיית המתים. וא"כ אפשר שאין כאן גם חסרון של "זכרון דיחיד".

¹³¹ פירש רש"י: "ופניתני אני לראות חכמה - פונה אני מכל עסקי להתבונן בתורה והוללות וסכלות עונש עבירות: כי מה האדם שיבא אחרי המלך - להתחנן לו על גזרה שגזר עליו וכבר עשאוהו למעשה הגזירה לגזרה, טוב לו להתבונן תחלה במעשיו ולא יצטרך לבקש".

¹³² יש מפרשים "המלך אין בך" במובן של נחמה, אין לך סיבה לבכות ולהריע כי מלך בתוכך, וכלשון רד"ק "הלא מלךך ויועצך האל יתברך ואעפ"י שישתיר פניו האל יתברך עתה ממך עדיין הוא מלךך ויועצך, ואם יגלה עתה מארצו עוד יגאלך מגלות בבל ויבא זמן שיגאל כל ישראל הנפוצים והנדחים באפסי הארץ". וכע"ז באבן עזרא. ועיין אברבנאל (ספר משמיע ישועה מבשר טוב העשירי - נבואה א'): "ואחרי

תהלים פד, ד.

גַּם־צָפוֹר | מַצָּאָה בַּיָּת¹³³ וַדְּרוֹר | כֵּן לָהּ אֲשֶׁר־שָׁתָה אֶפְרַתִּיהָ אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיהָ יִקְנֶק צְבָאוֹת
מֶלְכִי וְאֱלֹהֶיהָ¹³⁴:

שיר השירים א, יב.

עַד־שֶׁהִמְלִךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רִיחוֹ¹³⁵:

זכרונות

תהלים פט, נא.

זָכַר אֶדְנִי חֶרְפַּת עַבְדֶּיךָ שְׁאֵתִי בְּחִיקִי כָּל־רַבִּים עַמִּים¹³⁶:

שזה כן עתה למה תריעי רע, רוצה לומר עתה ירושלים למה תריעי תרועת אבלות, והוא מלשון את קול העם ברעה (שמות לב, יז), המלך אין כך אם יועצך אבד ר"ל האם חשבת שהאל ית' מלכך ויועצך הסתיר פניו ממך בהחלט ואינו כך ואבדה השגחתו כיון שהחזיקך חיל כיולדה בגלותך, חולי וגוחי בת ציון כיולדה ר"ל ראוי לך שתתחלחלי כיולדה ותאנח, כי גוחי ענין הוצאה ר"ל תתחלחלי על יציאתך מציון, ע"ש. אבל יש מפרשים במובן של פורענות כמו "הצרי אין בגלעד".

¹³³ פירש רש"י: "גם צפור מצאה בית - בחורבנו קננו בו הצפרים, ומדרש אגדה - בבנינו מדבר, והצפור היא כנסת ישראל". נמצא שיש כאן מחלוקת האם מדובר על פסוקי נחמה או פסוקי פורענות.

¹³⁴ בעיקר הנידון האם יש חסרון במלכויות דיחיד כמו בזכרונות דיחיד, עיין בפרקי המבוא (כת"י).

¹³⁵ במדרש רבה מפרש בדברי שבח: עד שהקב"ה במסבו ברקיע נתנו ישראל ריח טוב לפני הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, דבר אחר, עד שהקב"ה במסבו ברקיע כבר הר סיני מתמר באור, דבר אחר, עד שהקב"ה במסבו ברקיע כבר וישכן כבוד ה' על הר סיני. ועוד: עד שהמלך וגו' - עד שהקב"ה במסבו ברקיע ירד והציל לאברהם אבינו מתוך כבשן האש, שנאמר אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים. ועוד: ר' הושעיא אמר, עד שהקב"ה במסבו ברקיע כבר הקדים הוא, דכתיב (פ' יתרו) ויוצא משה את העם לקראת האלהים". וכן עוד מפרשים ש"נרד"י" לשון בשמים משובחים. אבל רש"י מפרש בפורענות: עד שהמלך במסיבו - בעוד שהשכינה בסיני קלקלתי בעגל. וכן מבואר בגמרא גיטין לוב, "עלובה כלה שזינתה תחת חופתה, מאי קרא? עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו". ולפי"ז פסול למלכויות.

¹³⁶ לפי רוב המפרשים "חרפת עבדיך" החרפה שמחרפים האוייבים את עבדיך, ולפי"ז הוא פורענות עכו"ם. אבל האלשיך מפרש: ומה היא חרפתם שאני בחיקי כל רבים עמים, שמתקיימים בזכותי ואת בני לא אוכל להושיע, כי תמה זכות אבות ואין חרפה גדולה מזו. עכ"ל. ולפי"ז "חרפת עבדיך" היינו החרפה של עבדיך, וא"כ הוא פורענות ישראל.

כי תשא לד, ז.

נִצֵּר חֶסֶד לְאֶלְפִים נִשָּׂא עֹן וּפִשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פִקְדָן עֹן אָבוֹת עַל-בָּנִים¹³⁷ וְעַל-
בָּנֵי בָנִים עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים:

שלח יד, יח.

יִקְנֹךְ אֲרָךְ אֶפְסִים וְרִב־חֶסֶד נִשָּׂא עֹן וּפִשַׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פִקְדָן עֹן אָבוֹת עַל-בָּנִים עַל-
שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים¹³⁸:

תהלים יז, ג.

בְּחֻנָּתָ לְבִי פִקְדֹתַ לִילָה¹³⁹ צִרְפַּתְנִי בַל-תִּמְצָא זְמוֹתִי בַל-יַעֲבֹר-פִּי:

רשימה י

פסוקים העוסקים בכעס ה' בכללות

(ואין מפורש בהם אם על ישראל או על אומות העולם, ראה סעיף כב)

תהלים צט, ד.

וְעַז מִלֶּךְ מִשְׁפַּט אֱהָב¹⁴⁰ אֶתְּהָ כּוֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאֵל מִשְׁפַּט וְצִדְקָה בִּיעֲקֹב אֶתְּהָ עֲשִׂיתָ:

¹³⁷ לפי פשוטו זהו ממידות הרחמים, וכן כתבו בדעת זקנים, ריב"א, ספורנו, ועוד שיש כאן מידת ארך אפיים ששומר את פקידת העוון ואינו מעניש עד דור רביעי, כי ממתין שישובו בתשובה. אבל יתכן שאפ"ה נחשב כפורענות כי סו"ס לשון פקידת עוון. ואמנם בעשרת הדברות בוודאי לשון פורענות כי שם הלשון "קל קנא, פוקד עוון אבות... לשונא".

¹³⁸ כנ"ל בפסוק הקודם.

¹³⁹ רש"י מפרש בלשון פורענות: "פקדת לילה - לעת הערב בעון בת שבע שנאמר ויהי לעת ערב ויקם דוד", וכע"ז ברד"ק "בל תמצא" אותי נקי במעשי. אבל במצודות דוד "בחנת לבי - לדעת מחשבותי והשגחת בי בלילה והוא עת שמחשבת האדם צלולה: צרפתי - כצורף הזה הצורף כספו לדעת הטובה היא כן בחנת אותי ולא מצאת בי מחשבת רשע". ולפי"ז אינו לשון פורענות. [אלא שיש לדון מצד זכרון דיחיד, עיין כת"י].

¹⁴⁰ צ"ע אם יש בזה משום הזכרת דין וריתחא בריש שתא.

משלי טז, יד.

חַמַּת־מֶלֶךְ מְלֹא־כִי־מָוֶת וְאִישׁ חָכֵם יִכְפָּרָנָה¹⁴¹:

משלי יט, יב.

נָהֵם כְּכַפִּיר נַעֲפֵי מֶלֶךְ וּכְטָל עַל־עֵשֶׂב רְצוֹנוֹ¹⁴²:

משלי כ, ב.

נָהֵם כְּכַפִּיר אֵימַת מֶלֶךְ מִתְעַבְּרוֹ חוּטֵא נִפְשׁוֹ¹⁴³:

משלי כ, ח.

מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא־דִין מְזוּרָה בְּעֵינָיו כָּל־רָע¹⁴⁴:

משלי כט, ד.

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט¹⁴⁵ יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמֹת יִהְיֶה־סָנָה:

איוב לא, יד. איוב מתאר את צדקותו, איך לא עשה עוול אפילו עם החלשים ביותר, כי חשב לעצמו:

וּמָה אֶעֱשֶׂה כִּי־יִקְוּ אֵל וְכִי־יִפְקֹד¹⁴⁶ מְהָ אֲשִׁיבָנִי:

¹⁴¹ פסוק זה ממשיך את הקב"ה למלך שחמתו כמלאך המוות אבל איש חכם יודע להשקיע כעסו, ומזה נלמד על אחת כמה וכמה להקב"ה. (רבינו יונה). עיין כת"י האם נחשב זה לשון מלכות לאמירת מז"ש. אך כאן הנידון האם נחשב כפורענות, שהרי לא כתוב על מי חמת המלך האם על ישראל או על אומות העולם. וא"כ אפשר דאין זה נחשבת הזכרת פורענותם של ישראל.

¹⁴² גם כאן אין מבואר בפסוק על מי "אימת מלך", וא"כ אפשר שאין כאן פורענות ישראל.

¹⁴³ כנ"ל הערה קודמת.

¹⁴⁴ עיין מצודות "כאשר יושב ה' על כסא דין אז מפוזר ושטוח בעיניו כל רעות בני האדם אף אם עשאו בסתר". וא"כ יש לדון גם מצד סוף הפסוק "מזרה בעיניו כל רע", וגם מצד תחילת הפסוק האם עצם הזכרת כסא דין נחשבת הזכרת ריתחא בראש השנה, אף שלא מתפרש שזהו על ישראל.

¹⁴⁵ עי' (כת"י) אם קאי על הקב"ה או על דיין בשר ודם.

¹⁴⁶ היינו שמפני מורא המשפט פקידת ה' ברח איוב מהחטאים והעוולות. יש כאן הזכרת פקידת ה' בלא שיהא בה בפירוש פורענות לישראל. אבל יתכן שעצם הזכרת קימת ה' לפקוד על החטאים נחשבת פורענות.

רשימה יא
פסוקים שתכליתם פורענות
(ראה סעיף לא)

שמואל א ד, ה.

וַיְהִי כִּבְּוֹא אֲרֹן בְּרִית יְקֹנָק אֶל־הַמִּחְנֶה וַיִּרְעוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּהְיֶה הָאָרֶץ¹⁴⁷:

שמואל א ד, ו.

וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמִחְנֶה הָעִבְרִים וַיִּדְעוּ כִּי אֲרֹן יְקֹנָק בָּא אֶל־הַמִּחְנֶה¹⁴⁸:

רשימה יב
שופרות של תשובה
(ראה סעיף לב)

יואל ב, טו.

תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קִדְּשׁוּ־צֶדֶק קְרָאוּ עֲצָרָה¹⁴⁹:

עמוס ג, ו.

אִם־יִתְקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחְרְדוּ אִם־תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר וַיִּקְנֹק לֹא עֲשֶׂה¹⁵⁰:

¹⁴⁷ עצם התרועה איננה פורענות, אלא תרועת שמחה לחזרת הארון. אך הנביא מתאר איך ע"י תרועה גדולה זו התעוררו הגויים לשבות את ארון הברית מישראל.

¹⁴⁸ כנ"ל הערה קודמת.

¹⁴⁹ המשר הפסוקים: אִם־עַם קִדְּשׁוּ קֹהֵל קִבְּצוּ זִקְנֵיהֶם אִם־עַם עוֹלָלִים וַיִּנְקִי שְׂדֵימָה יֵצֵא חֶתָן מִחֲדָרוֹ וְכָל־מִחְפָּתָהּ בֵּין הָאוֹלָם וְלִמְזֻבָּם יִבְכוּ הַכְּהֹנִים מִשְׁרָתִי יִקְנֹק וַיֹּאמְרוּ חוֹסֶה יִקְנֹק עַל עַמּוֹ וְאֵל תִּתֵּן נִחְלָתָהּ לְחֶרֶף לְמִשְׁלַל בָּם גּוֹיִם לָמָּה יֹאמְרוּ בְּעַמִּים אֵיךְ אֱלֹהֵיהֶם: לִכְאוֹ שׁוֹפֵר שֶׁל צַעֲקָה וְתַפִּילָה וְתִשׁוּבָה אֵינָנו פּוֹרְעֵנוֹת, הֵרִי גַם שׁוֹפֵר שֶׁל ר"ה הוּא מַעֲנִיין זֶה כַּמְבוֹאֵר בְּדַבְּרֵי הָרַשׁוֹנִים.

¹⁵⁰ אכן יש לדון מצד החלק השני של הפסוק "אם תהיה רעה בעיר", ראה הערה 116.